

บทที่ 4

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

เหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งเป็นสถานการณ์การก่อการร้ายระดับโลกทำให้โลกตกอยู่ในความตะลึงและสับสนในข้อมูลข่าวสารการก่อการร้ายจากฝ่ายผู้ได้รับความเสียหาย และฝ่ายที่ถูกกล่าวหา ขณะเดียวกัน ประเทศต่างๆ ก็ถูกทำให้ต้องเลือกข้างว่าตนเองจะอยู่ข้างผู้ก่อการร้ายหรืออยู่ข้างผู้รักเสรีภาพและสันติภาพอย่างสหรัฐอเมริกา

ด้วยเหตุที่กลุ่มทาลีบันที่ปกครองพื้นที่ส่วนใหญ่ของอัฟกานิสถาน ไม่ยอมส่งตัวอุซามะห์ บินลาเดนและทำตามคำเรียกร้องของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายผู้ถูกวินาศกรรม และฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาว่าปกป้องผู้ก่อการร้ายจึงเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ และท้ายที่สุด “สงคราม” ในฐานะเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของสหรัฐอเมริกาจึงเกิดขึ้น โดยการต้องการนำตัวผู้ก่อการร้ายมาสอบสวนและลงโทษมาเป็นเหตุผลรองรับ

ตลอดช่วงเวลาของพัฒนาการความขัดแย้งระหว่างฝ่ายสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรฝ่ายหนึ่ง กับกลุ่มทาลีบันและกลุ่มอัล-กออิดะห์ซึ่งมีนายอุซามะห์ บินลาเดน ผู้ซึ่งถูกรัฐบาลสหรัฐฯ กล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเหตุวินาศกรรม จนนำมาสู่สงครามอัฟกานิสถานนั้น ชาวไทยมุสลิมในฐานะที่เป็นประชากรส่วนหนึ่งของโลกและอยู่ในฐานะของผู้แสวงหาความจริงและต่อต้านความรุนแรงไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม ทั้งจากการวินาศกรรมหรือจากความโหดร้ายของสงคราม จึงมีการเคลื่อนไหว ภายใต้การดำเนินงานขององค์กรมุสลิมในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยเรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ศึกษากรณีองค์กรต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน 2544 – 2545 จะนำเสนอข้อมูลการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในรูปแบบตาราง โดยแบ่งการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการร่วมกันต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 11 กันยายน ถึง วันที่ 20 กันยายน 2544

ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 21 กันยายน ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2544

ช่วงที่ 3 ระหว่างวันที่ 8 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 7 ธันวาคม 2544

ในการแบ่งช่วงเวลาของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ดังกล่าวใช้เกณฑ์สำคัญ ดังนี้

ช่วงที่ 1 คือ ช่วงเวลาหลังจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐฯ เป็นช่วงของการตั้งคำถามว่า “ใครคือผู้ก่อการร้าย” โดยมีสมมติฐานที่หลากหลาย จากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาประเทศผู้ถูกก่อวินาศกรรม โดยในที่สุดรัฐบาลสหรัฐฯ มีข้อสรุปว่านายอุซามะห์ บินลาเดนและสมาชิกกลุ่มอัล-กออิดะห์ที่พำนักอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน เป็นผู้ต้องสงสัยหลัก (Prime Suspect) ในการก่อวินาศกรรมครั้งนี้

ช่วงที่ 2 คือช่วงเวลาจากคำปราศรัยครั้งประวัติศาสตร์ของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา นายจอร์จ ดับเบิลยู บุช ที่ต้องการเรียกร้องให้นานาชาติให้ความร่วมมือในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายและเรียกร้องให้กลุ่มทาลีบันส่งตัวนายอุซามะห์ บินลาเดนและสมาชิกกลุ่มอัล-กออิดะห์ให้แก่รัฐบาลสหรัฐฯ โดยสาระสำคัญที่อยู่ในคำปราศรัยของของประธานาธิบดีคือการกล่าวราวกับภายในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อแต่นี้ไปประเทศต่างๆ มีทางเลือกอยู่เพียงสองทางคือ อยู่ข้างสหรัฐฯ หรืออยู่ตรงข้ามกับสหรัฐฯ คำกล่าวนี้กลับสร้างแรงต่อต้านจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากชาวมุสลิมทั่วโลกและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดเช่นนี้ เนื่องจากเห็นว่าความคิดเช่นนี้ของรัฐบาลสหรัฐฯ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสันติภาพ และเมื่อกองทัพสหรัฐฯ และพันธมิตรเริ่มโจมตีอัฟกานิสถานยิ่งสร้างกระแสความไม่เข้าใจและการต่อต้านเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ช่วงที่ 3 คือช่วงเวลาเมื่อสงครามอัฟกานิสถานหรือปฏิบัติการ “เสรีภาพอันคงทน” (Enduring Freedom) ของสหรัฐฯ เริ่มขึ้น เมื่อสหรัฐฯ ตัดสินใจโจมตีอัฟกานิสถาน ด้วยการโจมตีเมืองต่างๆ ด้วยกำลังทางอากาศและต่อเนื่องด้วยปฏิบัติการภาคพื้นดิน ยังผลให้เกิดความสูญเสียชีวิตและความเดือดร้อนต่อประชาชนชาวอัฟกันที่ต้องอพยพหนีภัยสงครามและสูญหายล้มตาย ดังนั้นการต่อต้านของประชาชนทั่วโลก ไม่ว่าจะซีกโลกใด ศาสนาใดจึงยิ่งชัดเจนขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมุสลิมผู้ซึ่งภายใต้กรอบ “ชุมชนแห่งศรัทธา” เดียวกันกับชาวอัฟกันผู้ต้องประสบภัยสงครามและอุซามะห์ บินลาเดนผู้ตกเป็นผู้ต้องสงสัยของสหรัฐฯ ชาวมุสลิมจำนวนมากในหลายประเทศออกมาประท้วงการทำสงครามในสหรัฐฯ ในหลากหลายรูปแบบ เช่นเดียวกับ ศาสนิกอื่นๆ ทั่วโลก

สำหรับการเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงครามครั้งนี้ ในฐานะของทั้งความเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของโลกที่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีแห่งความรุนแรงและในฐานะของพี่น้องผู้ร่วมในศรัทธาเดียวกันกับชาวอัฟกันผู้ได้รับความเดือดร้อน ชาวไทยมุสลิมจึงได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงออกถึงจุดยืนและข้อเรียกร้องของตนเองเพื่อให้หา “ทางเลือก” ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 แสดงตารางกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรมุสลิมในประเทศไทย

ประเด็นที่งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมที่ต่อต้านสงครามและความรุนแรงที่เกิด ซึ่งถือเป็นปฏิกริยาที่มีต่อสงครามในอัฟกานิสถานอีกทั้งยังเป็นการแสดงออกภายใต้ชุมชนแห่งศรัทธาลักษณะหนึ่งด้วย เพื่อให้เห็นถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ได้ชัดเจนขึ้น จะขอนำเสนอข้อมูลขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเรียงลำดับตามวันที่ และช่วงเวลา ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ช่วงที่ 1

ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 11 กันยายน ถึง วันที่ 20 กันยายน 2544

วันที่ / เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
12 ก.ย.	“ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “มุสลิมไม่เห็นด้วยกับการวินาศกรรม”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
13 ก.ย.	ส่งสารแสดงความเสียใจต่อรัฐบาลและประชาชนชาวอเมริกัน	คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
16 ก.ย.	จัดอภิปรายวิเคราะห์เหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐอเมริกา	1. สภาองค์กรมุสลิมฯ 2. สมาคมยุวมุสลิมฯ 3. หนังสือพิมพ์ทางนำ
18 ก.ย.	แปลบทความ เรื่อง “อย่าโยงอิสลามให้เป็นลัทธิก่อการร้าย”	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
18 ก.ย.	ยื่นหนังสือประท้วงกรณีนายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	สมาคมมุสลิมเชียงใหม่

บริบทของสถานการณ์ในช่วงนี้ กล่าวได้ว่า เป็นช่วงที่ยังมีความสับสนในหลากหลายประเด็นและเป็นช่วงที่ประชาชนต้องการคำตอบและคำอธิบายมากที่สุด เนื่องจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ได้สร้างทั้งการรับรู้ ความตระหนกไปทั่วสังคมไทยและสังคมโลก

* เนื่องจากในวันที่ 15 กันยายน 2544 นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ สมาชิกผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย ได้กล่าวแสดงความเป็นห่วงต่อสงคราม โดยเสนอให้สหรัฐฯ ใช้ระเบิดน้ำมันหุ้มโจมตีอัฟกานิสถานแทนการใช้ระเบิดทำลายล้าง ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจแก่ชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากคำพูดนี้ถือเป็นการลบหลู่และไม่ให้เกิดรักแก่ชาวมุสลิม ทั้งที่นายทินวัฒน์ เป็นอาจารย์ฝึกสอนการพูดในที่ชุมชนอีกด้วย จึงถูกแรงกดดันจากกลุ่มชาวไทยมุสลิมและสมาชิกพรรคไทยรักไทย จนนายทินวัฒน์ต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในที่สุด

ตารางที่ 2 ตารางแสดงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ช่วงที่ 2
ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 21 กันยายน ถึงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2544

วันที่/ เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
21 ก.ย.	ออกแถลงการณ์ร่วมในประเด็นนำเสนอข่าวของสื่อต่างๆ ด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมต่อชาวมุสลิม ไม่เห็นด้วยกับการก่อการร้ายและไม่เห็นด้วยกับการให้ใช้พื้นที่ของประเทศในการร่วมทำสงคราม	คณะกรรมการอิสลามประจำ 9 จังหวัดภาคใต้ตอนบนและจากส่วนกลาง
21 ก.ย.	จัดเวทีร่วมแสดงความคิดเห็นกรณี “การก่อวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา”	มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ
25 ก.ย.	“ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “ข้อเท็จจริงของผู้โดยสารเครื่องบิน”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
26 ก.ย.	ส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง การเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมกรณีการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา	สภาองค์กรมุสลิมฯ และองค์กรสมาชิก
27 ก.ย.	กงสุลใหญ่สหรัฐฯ ประจำจังหวัดเชียงใหม่เข้าพบประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเชียงใหม่	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเชียงใหม่
28 ก.ย.	จุฬาราชมนตรีพร้อมด้วยพระคาดีนัล เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเพื่อทูลเชิญให้พระองค์กล่าวสุนทรพจน์	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ
28 ก.ย.	เผยแพร่ข้อมูล ลำดับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในพื้นที่ภาคเหนือ และ ทำหนังสือแจ้งให้ทุกมัสยิดในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการละหมาดฮายัตหลังจากละหมาดวันศุกร์	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเชียงใหม่
28 ก.ย.	จัดเวทีอภิปราย “กรณีการวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา ใครคือผู้ได้รับผลประโยชน์” และจัดทำเอกสารในหัวข้อเดียวกัน	1. สภาองค์กรมุสลิมฯ 2. สมาคมยุวมุสลิมฯ
29 ก.ย.	“ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “มุสลิมจะอย่างไรถ้าสหรัฐอเมริกาโจมตีอัฟกานิสถาน”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
1 ต.ค.	รมว. คมนาคมเข้าพบจุฬาราชมนตรี โดยจุฬาราชมนตรีเน้นให้ไทยทำตามมติสหประชาชาติและให้คำนึงถึงพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ
2 ต.ค.	ประชุมหารือเพื่อกำหนดท่าทีของชาวไทยมุสลิมต่อเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา และ ออกแถลงการณ์ “มุสลิมกับการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา”	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ

วันที่ / เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
3 ต.ค.	“ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “พอสัตต์อากาศชั้นเอพีไออ้างจดหมายปลอม”	สมาคมมุวมุสลิมฯ
4 ต.ค.	“ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “ความรุนแรงที่ซ่อนอยู่ภายใน”	สมาคมมุวมุสลิมฯ
7 ต.ค.	จัดอภิปราย “เบื้องหลังยิว+สหรัฐ ถล่มอัฟกัน...บิน ลาเคน”	มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ
7 ต.ค.	จัดอภิปราย “ข้อเท็จจริงสหรัฐ / อัฟกัน”	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

บริบทของการเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงที่สอง ซึ่งเริ่มตั้งแต่หลังคำปราศรัยของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา นายจอร์จ ดับเบิลยู บุช โดยคำปราศรัยนี้ได้สร้างความไม่พอใจต่อประชาชนส่วนหนึ่งเห็นว่า สร้างความอึดอัดและเป็นคำพูดที่ก้าวร้าว เนื่องจากการเสนอแก่ชาวโลกให้เลือกข้างระหว่างข้างสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งต่อสู้เพื่อผดุงคุณธรรมของโลกเสรีภาพ หรือข้างผู้ก่อการร้ายผู้ทำลายความหวัง ความศรัทธาและความรักในเสรีภาพลง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลสหรัฐฯ เริ่มพุ่งเป้าความสงสัยว่าอุซามะห์ บินลาเคนและกลุ่มอัล-กออิดะห์ เป็นผู้ต้องสงสัยหลักที่อาจอยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรม ยิ่งทำให้เกิดกระแสต่อต้านสหรัฐอเมริกาเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจากการจัดเวทีบรรยาย อภิปราย ที่มุ่งเน้นในการอธิบายถึงเหตุวินาศกรรมและการทำความเข้าใจร่วมกันของประชาชนเพื่อลดความตื่นตระหนกในช่วงแรก กลับกลายเป็นการพยายามหาคำอธิบายโดยเจาะลึกถึงเบื้องหน้า เบื้องหลังของการก่อวินาศกรรมและการเจาะจงทำให้อุซามะห์ บินลาเคนและกลุ่มอัล-กออิดะห์เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรม โดยสามารถวัดอารมณ์ของสังคมได้จากหัวข้อของเวทีบรรยาย เช่น “เบื้องหลังยิว+สหรัฐ ถล่มอัฟกัน...บิน ลาเคน” “กรณีการวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา ใครคือผู้ได้รับผลประโยชน์” และ “ข้อเท็จจริงสหรัฐ / อัฟกัน” ซึ่งจะเห็นได้ว่าหัวข้อของการอภิปราย ค่อนข้างชี้ชัดถึงอารมณ์และมุมมองของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อสหรัฐอเมริกา โดยอาจสามารถสรุปได้เบื้องต้นจากหัวข้อการอภิปรายของชาวไทยมุสลิมในหลายภูมิภาคที่จัดขึ้นว่า จากมุมมองของมุสลิม เห็นว่าการจะทำสงครามต่ออัฟกานิสถานตลอดจนถึงการกล่าวหาอุซามะห์ บินลาเคน และกลุ่มอัล-กออิดะห์เป็นเพียงแผนการหนึ่งในการเข้าครอบครองทรัพยากรน้ำมันในภูมิภาคเอเชียกลาง และเป็นแผนในการเข้าไปตั้งยุทธภูมิทางทหารในภูมิภาคนี้เท่านั้น เช่น แนวคิดของ บรรจง บินกาซัน (2545) หรือแนวคิดทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy Theory) ของเทียนชัย วงชัยสุวรรณ ก็ได้รับการตอบรับจากชาวไทยมุสลิมพอสมควร

ตารางที่ 3 ตารางแสดงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ช่วงที่ 3
ช่วงที่ 3 ระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม ถึงวันที่ 19 ธันวาคม 2544

วันที่ / เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
8 ต.ค.	ออกแถลงการณ์ “ประณามสหรัฐและอังกฤษในการทำลายล้างประชาคมมุสลิม”	สภาองค์กรมุสลิมฯ และองค์กรสมาชิก
8 ต.ค.	จุฬาราชมนตรียื่นข้อไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังแก้ปัญหา และให้มุสลิมยึดหลักการศาสนา	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ
8 ต.ค.	ประชุมร่วมกับนักวิชาการมุสลิม และ ออกแถลงการณ์ “ท่าทีของชาวไทยมุสลิมต่อปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน”	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ
9 ต.ค.	“ปฏิภิกิริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “มุสลิมไทยเลือกที่จะเคลื่อนไหวโดยสันติ”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
10 ต.ค.	เดินขบวนประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยและยื่นแถลงการณ์ประณามสหรัฐฯ ผู้นำการโจมตีประเทศอัฟกานิสถาน	กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ
10 ต.ค.	จุฬาราชมนตรีให้คณะกรรมการกลางอิสลามฯ ทำความเข้าใจกับองค์กรชาวไทยมุสลิมไม่ให้มีการเคลื่อนไหวในลักษณะที่จะทำให้เกิดปัญหาในประเทศ	คณะกรรมการกลางอิสลามฯ
10 ต.ค.	จัดอภิปราย “เหตุการณ์การโจมตีอัฟกานิสถาน ความจริงที่ต้องรู้”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
12 ต.ค.	จัดอภิปราย “เหตุการณ์การโจมตีอัฟกานิสถาน ความจริงที่ต้องรู้” และเริ่มเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมต่อต้านสินค้าจากสหรัฐฯ และยิว	1. มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ 2. คณะกรรมการกลางฯ 3. สมาคมยุวมุสลิมฯ
12 ต.ค.	จัดละหมาดฮายัตและจัด เวทีบรรยายสถานการณ์โลก	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภูเก็ต
13 ต.ค.	จัดละหมาดฮายัตและอภิปราย รับบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกัน	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
14 ต.ค.	ออกแถลงการณ์ “คัดค้านสงครามในอัฟกานิสถาน”	สภาองค์กรมุสลิมฯ และองค์กรสมาชิก
14 ต.ค.	จัดกิจกรรมรณรงค์ใจเพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกานิสถานผู้ได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม	มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ

วันที่/ เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
14 ต.ค.	จัดอภิปราย “เหตุการณ์การ โจมตีอัฟกานิสถาน ความจริงที่ ต้องรู้” รวบรวมเงินบริจาคได้ประมาณ 500,000 บาท มีการ ขายเสื้อยืดรูปบิน ลาเดนและเอกสาร “โต้สำนักข่าวตะวัน ตก” ฯลฯ	สภาองค์กรมุสลิมฯ สมาคมยุวมุสลิมฯ
14 ต.ค.	จัดอภิปราย “ใครคือผู้ก่อการร้ายตัวจริง กรณีสหรัฐฯ ถล่ม อัฟกานิสถาน” ได้รับเงินบริจาคกว่า 114,400 บาท	สมาคมยุวมุสลิมฯ สาขา ยะลา
14 ต.ค.	จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมละหมาด ฮายัต	คณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดตรัง
14 ต.ค.	จัดอภิปราย “บทบาทของสหประชาชาติต่อปัญหา อัฟกานิสถาน”	ชมรม นักกฏหมาย มุสลิม
15 ต.ค.	จัดเวทีเสวนา “เบื้องหลังวินาศกรรมเวสต์เทรค เซ็นเตอร์”	1. สภาองค์กรมุสลิม 2. สมาคมยุวมุสลิมฯ 3. องค์กรเอกชนมุสลิม ในจังหวัดนราธิวาส
15 ต.ค.	เปิดรับบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือชาว อัฟกานิสถาน	หน่วยทักษิณพัฒนา และคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด
15 ต.ค.	ออกแถลงการณ์ร่วม สนับสนุนท่าทีของคณะกรรมการกลาง และรณรงค์ให้งดใช้และบริโภคน้ำมันค้ำสหรัฐฯ และคัดค้าน การโจมตีอัฟกานิสถาน ฯลฯ	คณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด เขต 2 (10 จังหวัดภาคใต้ตอนบน)
15 ต.ค.	ส่งหนังสือ “เสนอแนะกิจกรรมที่ควรแสดงออกในการช่วย เหลือมุสลิมผู้เดือดร้อนจากภัยสงครามชาวอัฟกัน	คณะกรรมการอิสลาม ประจำกรุงเทพมหานคร
16 ต.ค.	เข้าชี้แจงต่อรองนายกฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เรื่อง “การเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมในกรณีต่อต้านสงคราม ในอัฟกานิสถาน”	1. คณะกรรมการกลาง อิสลามฯ 2. สภาองค์กรมุสลิมฯ
16 ต.ค.	เจ้ากรมกิจการพลเรือน เข้าชี้แจงจุฬาราชมนตรี กรณีการใช้ สนามบินอู่ตะเภา	คณะกรรมการกลาง อิสลามฯ
18 ต.ค.	จัดอภิปราย “การโจมตีอัฟกานิสถาน” และร่วมละหมาดฮายัต	ชมรมอิหม่าม คอเต็บ บิหลันจังหวัดสงขลา

วันที่ / เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
18 ต.ค.	“ปฏิภิกิริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “CIA โหมเมจับชาวอาหรับ 700 คน ซื้อหาระเบิดตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
20 ต.ค.	ออกแถลงการณ์ “ประณามอเมริกาถล่มชาวอัฟกานิสถาน และต่อต้านสินค้าอเมริกา – พันธมิตร”	สภาองค์การมุสลิมและองค์กรสมาชิก
21 ต.ค.	จัดอภิปราย “วิเคราะห์สถานการณ์การโจมตีอัฟกานิสถาน” จัดละหมาดฮายัต และ แถลงข่าวประณามสหรัฐฯ ที่โจมตีอัฟกานิสถาน มีการจัดนิทรรศการ และตั้งจุดรับบริจาค	มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ
21 ต.ค.	จัดละหมาดฮายัต ณ สนามบินบ่อทอง	คณะกรรมการอิสลามฯ 5จังหวัดชายแดนภาคใต้
21 ต.ค.	จัดละหมาดฮายัต ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เขต 2
21 ต.ค.	จัดละหมาดฮายัต ณ มัสยิดกลาง จังหวัดขอนแก่น	ชาวมุสลิมขอนแก่น
21 ต.ค.	“ปฏิภิกิริยาโลกมุสลิม” เรื่อง “จังหวัดก้าวการเคลื่อนไหวมุสลิมกับสถานการณ์สงครามยึดเยื่อ”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
22 ต.ค.	จัดเสวนา เรื่อง “ปอกเปลือกทุนนิยมด้วยศาสนธรรม”	มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ
26 ต.ค.	จัดอภิปราย “เหตุการณ์การโจมตีอัฟกานิสถาน ความจริงที่ต้องรู้”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
27 ต.ค.	จัดงานกุศลเพื่อรวบรวมเงินบริจาคแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากสงคราม	สถาบันนักศึกษาผู้ใหญ่ธรรมอิสลาม
28 ต.ค.	จัดเสวนา “ความแตกต่างระหว่างสหรัฐกับอัฟกานิสถานในการทำสงคราม ตั้งจุดรับบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย และจำหน่ายหนังสือ “ความจริงที่ไม่เคยปรากฏจากสำนักข่าวใดๆ” นิทรรศการรณรงค์ต่อต้านสินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตร	1. สมาคมยุวมุสลิมฯ 2. สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม 3. กลุ่มสื่อมุสลิม
30 ต.ค.	เดินทางนำเงินบริจาคแก่ชาวอัฟกันผู้ประสบภัยสงคราม	สมาคมยุวมุสลิมฯ ร่วมกับ คณะ ร.ต.อ.นิติภูมิ นวรัตน์
2 พ.ย.	จัดเวที อภิปราย “สหรัฐถล่มอัฟกานิสถาน ข่าวสงคราม – สงครามข่าว”	สมาคมยุวมุสลิมฯ

วันที่ / เดือน	กิจกรรมการเคลื่อนไหว	องค์กร
3 พ.ย.	จัดเวที อภิปราย “สหรัถฐถล่ฒอ์ฟกานิสถาน ช่วสงคราม – สงครามช่ว” ในงานเปิดตัวรายการ “เดือนบวชกับวิทยุรัฐสภา”	1. มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ 2. มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามเพื่อการพัฒนา 3. รายการรังสรรค์วันเสาร์
4 พ.ย.	จัดเวที อภิปราย “สหรัถฐถล่ฒอ์ฟกานิสถาน ช่วสงคราม – สงครามช่ว”	สมาคมยุวมุสลิมฯ
10 พ.ย.	จัดเวทีประชุมมุสลิมอาเซียน “การรณรงค์เรียกหาสันติภาพในอัฟกานิสถาน” จัดแถลงช่วในนามองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมอาเซียน	สมาคมยุวมุสลิมฯ และองค์กรพัฒนาเอกชนอาเซียน 10 ประเทศ
10 พ.ย.	จัดเสวนา “เมื่อโลกวุ่นวาย อะไรคือทางออก”	กลุ่มสื่อมุสลิม และองค์กรเครือข่าย
11 พ.ย.	จัดละหมาดฮายัต โดยมีจุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำละหมาด เปิดรับบริจาคเงิน และการเปิดเวทีอภิปรายโดยนักวิชาการมุสลิม	คณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพฯ และองค์กรเครือข่าย
11 พ.ย.	จัดชุมนุมและปราศรัย เพื่อต่อต้านและประณามสหรัฐฯ	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตรัง
11 พ.ย.	จัดอภิปราย “นักศึกษาจะอยู่อย่างไรต่อสถานการณ์ปัจจุบัน หากสหรัฐฯ ยังโจมตีอัฟกานิสถาน” จัดนิทรรศการ และแจกรายชื่อสินค้าเพื่อรณรงค์ต่อต้านสินค้าสหรัฐฯ และ ยิว	สมาคมยุวมุสลิมฯ และสหพันธ์นักศึกษามุสลิมภาคใต้
12 พ.ย.	จัดละหมาดฮายัต เพื่อขอพรให้สงครามยุติโดยเร็ว และ จัดปราศรัยเรียกร้องให้ยุติสงคราม	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
19 พ.ย. ถึง 7 ธ.ค.	เดินทางนำเงินบริจาคแก่ชาวอัฟกันผู้ประสบภัยสงคราม และ เยี่ยมนักศึกษาไทยในประเทศปากีสถาน	คณะกรรมการอิสลามฯ 5จังหวัดชายแดนภาคใต้

หมายเหตุ

สมาคมยุวมุสลิมฯ หมายถึง สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย

สภาองค์กรมุสลิมฯ หมายถึง สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการอิสลามฯ 5 จังหวัด หมายถึง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

หลังจากที่ผู้นำและรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อกลุ่มทาลีบันให้ส่งตัวนาย อุซามะห์ บินลาเดน และผู้นำของกลุ่มอัล-กออิดะห์ให้สหรัฐฯ สหรัฐฯ เชื่อว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเหตุวินาศกรรม 11 กันยายน หากแต่ข้อเรียกร้องต่างๆ ของสหรัฐฯ กลับถูกปฏิเสธ และในขณะที่เดียวกันสหรัฐฯ ได้ส่งเคลื่อนทัพทหารเพื่อเตรียมการรบ โดยได้แสดงอาวุธยุทโธปกรณ์อันทันสมัยที่เตรียมจะใช้ทำสงครามกับอัฟกานิสถานผ่านรายการโทรทัศน์ช่องต่างๆ ในขณะที่ประชาชนชาวอัฟกันก็เริ่มอพยพหนีหลีกหนีภัยสงครามที่อาจเกิดขึ้น รายงานข่าวต่างๆ จึงปรากฏภาพสองภาพที่ขัดแย้งกัน ภาพแรกเป็นภาพของอาวุธอันทันสมัย เครื่องบินรบรุ่นล่าสุด จรวดนำวิถี ตลอดจนกองกำลังภาคพื้นดินที่เตรียมการรบอยู่รายรอบอัฟกานิสถาน ส่วนอีกภาพหนึ่งคือ ภาพของชาวอัฟกันที่ต้องอพยพจากแผ่นดินเกิดของตนเองเข้ามาหลบภัยสงครามตามชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งเด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการ ภาพเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้กลายเป็น โครงกรอบหลัก (frames) ของชาวไทยมุสลิมต่อมุมมองสงครามอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นจากการเคลื่อนไหวเพื่อรับรู้ รับฟังข้อมูลข่าวสารตามองค์กรต่างๆ ที่จัดขึ้น องค์กรชาวไทยมุสลิมได้พัฒนาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้นผ่านการสร้างเครือข่าย (network) ระหว่างองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายโอนทรัพยากรในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม จนเกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้น

ในวันที่ 7 ตุลาคม เมื่อกองทัพสหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานด้วยกำลังทางอากาศอย่างหนักหน่วง กลายเป็นชนวนสาเหตุทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเริ่มขับเคลื่อนอย่างชัดเจน มีจุดยืนและเป้าหมายที่มั่นคงในการต่อต้านสงคราม โดยผ่านการร่วมมือกันระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ใช้ยุทธวิธีต่างๆ ที่หลากหลายในการเคลื่อนไหว เช่น การยื่นหนังสือประท้วง การเดินขบวนประท้วง การจัดละหมาดฮายัต การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเสียง การรับบริจาค ฯลฯ ภายใต้บริบททางการเมืองของสังคมที่เปิดกว้างและยอมรับการเคลื่อนไหว ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวที่ได้รับการร้องขอทรัพยากรจากภาครัฐ เช่น สถานที่ชุมนุม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตลอดจนการส่งตัวแทนของรัฐบาลเข้าหารือกับจุฬาราชมนตรี ผู้นำทางศาสนาอิสลามในประเทศไทย

อนึ่ง นอกจากกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมแล้ว ชาวไทยในส่วนอื่นๆ เช่น วุฒิสมาชิก นักวิชาการและสื่อแขนงต่างๆ ก็มีความเคลื่อนไหวจากเหตุการณ์นี้เช่นกัน เช่น คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการต่างประเทศ และ วุฒิสภาได้จัดเวทีเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน กรณีทำทิจของไทยต่อสงครามสหรัฐอเมริกากับอัฟกานิสถาน เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 คณะกรรมการจัดงาน 25 ปี 6 ตุลาคม 2519 ก็ได้เปิดเวทีวิวาทะเรื่อง 14 ตุลาคมจากอุตะเถาถึงเวสต์เทรค เช่นเตอร์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2544 ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดลก็จัดประชุมโต๊ะกลมเรื่อง “ศาสนาและสังคม” เมื่อ 13 ตุลาคม ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

ส่วนที่ 3 องค์กรชาวไทยมุสลิมและกิจกรรมในการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากตารางที่นำเสนอดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีองค์กรที่เคลื่อนไหวด้วยกิจกรรมต่างๆ หลายองค์กร ทั้งองค์กรชาวไทยมุสลิมเองและองค์กรชาวไทยต่างศาสนาที่ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะจากการก่อวินาศกรรมและจากสงครามในอัฟกานิสถานนี้ อาจกล่าวได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อต้านสงครามครั้งนี้ มีองค์กรจำนวนมากที่จัดกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนับแต่เหนือจรดใต้ และทั้งจากองค์กรภาครัฐและกลุ่มองค์กรเอกชน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกองค์กรชาวไทยมุสลิม จำนวน 6 องค์กร ได้แก่

1. คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล
3. สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย
4. มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย
5. สมาคมยูวมุสลิมแห่งประเทศไทย
6. กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

การที่เลือกศึกษาองค์กรชาวไทยมุสลิม 6 องค์กรนี้ นอกจากจะใช้เกณฑ์ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้ว ยังมีเหตุผลที่สรุปได้คือ

1. เนื่องจากองค์กรของชาวไทยมุสลิม มีทั้งส่วนที่เป็นองค์กรภาครัฐซึ่งอยู่ภายใต้กำกับของพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 และ องค์กรที่อยู่ในลักษณะองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมองค์กรทั้ง 2 ประเภท จึงได้เลือกศึกษาองค์กรจากทั้ง 2 ประเภท
2. ในส่วนขององค์กรที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมนั้น มีทั้งที่เป็นนิติบุคคลและที่ไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งน่าสนใจว่า ความนิติบุคคลและความไม่เป็นนิติบุคคลมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้หรือไม่ ดังนั้น องค์กรชาวไทยมุสลิมที่เลือกศึกษาจึงประกอบไปด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมทั้ง 2 ประเภท
3. การเคลื่อนไหวทางสังคมคือ การดำเนินกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเลือกองค์กรที่มีกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องมาทำการศึกษา
4. องค์กรที่เลือกศึกษา เป็นองค์กรที่จัดกิจกรรมที่มีประชาชนชาวไทยมุสลิมให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งน่าจะสะท้อนถึงศักยภาพขององค์กรและความน่าสนใจของตัวกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาองค์กรชาวไทยมุสลิม ที่มีบทบาทสูงในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในกรณีการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน จำนวน 6 องค์กร ดังนี้

1. คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มีจุฬาราชมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ ส่วนคณะกรรมการมีจำนวน 44 ท่าน โดยมีที่มาจาก 2 ทางคือ มาจากประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งมีจำนวน 33 จังหวัด และมาจากการแต่งตั้งของจุฬาราชมนตรีอีกจำนวน 11 ท่าน โดยคณะกรรมการมีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นรองประธานกรรมการคือ นายวินัย สมะออน และเลขาธิการคือ นายเด่น โต๊ะมีนา

ในส่วนของการดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการแสดงจุดยืนเกี่ยวกับสถานการณ์สงครามนั้น ผู้วิจัยเลือกที่จะแยกบทบาทของคณะกรรมการกลางฯ ออกเป็น 2 บทบาท กล่าวคือ

1. บทบาทของจุฬาราชมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของจุฬาราชมนตรีในฐานะ “บุคคล” ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาย่อมมีความสำคัญต่อทิศทางในการเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมโดยรวม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้
 - 1) การให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในฐานะที่รัฐบาลมอบให้เป็นผู้ประสานงานกับชุมชนมุสลิมในประเทศไทย
 - 2) การเป็นผู้นำในการระดมและขอพร
 - 3) การให้สัมภาษณ์และแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนแขนงต่างๆ
2. บทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็น “องค์กร” ที่เป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม ตาม พ.ร.บ. บริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นในฐานะขององค์กรสูงสุดนี้ ย่อมมีผลในการชี้นำทิศทางการเคลื่อนไหวขององค์กรอื่นๆ ด้วย โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้
 - 1) การส่งสารแสดงความเสียใจต่อเหตุวินาศกรรมต่อรัฐบาลและประชาชนชาวอเมริกัน
 - 2) การประชุมเพื่อกำหนดท่าทีของชาวไทยมุสลิม ต่อกรณีวินาศกรรมสหรัฐ
 - 3) การออกแถลงการณ์เพื่อแสดงจุดยืนและท่าทีขององค์กร
 - 4) การร่วมจัดเวทีบรรยายและอภิปราย วิเคราะห์สถานการณ์สงคราม

สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่เลือกศึกษาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาบทบาทและท่าทีของจุฬาราชมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการกลางฯ และความเป็นจุฬาราชมนตรีซึ่งตำแหน่งนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านกิจการศาสนาแก่พระมหากษัตริย์ไทย และเนื่องเพราะตำแหน่งของจุฬาราชมนตรีที่ได้รับการยอมรับจากทั้งมิติทางกฎหมายและมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นจุดยืนและท่าทีของจุฬาราชมนตรีจึงมีความสำคัญต่อทิศทางการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยจะศึกษาผ่านคำให้สัมภาษณ์และการร่วมปรึกษาหารือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เข้าพบ โดยนำข้อมูลมาจากแหล่งข่าวหนังสือพิมพ์ไทย เช่น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และมติชน ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน และหนังสือพิมพ์ทางนำซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของชาวไทยมุสลิมที่นำเสนอข่าวในสังคมชุมชนมุสลิมอย่างต่อเนื่อง

สำหรับบทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาจุดยืนผ่านเอกสารของคณะกรรมการกลางฯ ประกอบด้วย สารแสดงความเสียใจต่อรัฐบาลสหรัฐฯ และเอกสารคำแถลงการณ์ในวาระโอกาสต่างๆ ซึ่งแสดงจุดยืนของคณะกรรมการกลางฯ อย่างชัดเจน

บทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

บทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อขบวนการเคลื่อนไหวฯ เนื่องจากสถานภาพของคณะกรรมการกลางฯ ถือได้ว่าเป็นองค์กรสูงสุดของการบริหารสังคมมุสลิมในประเทศไทย ภายใต้โครงสร้างพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ซึ่งได้บัญญัติให้มีโครงสร้างองค์กรในการบริหารศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จากโครงสร้างการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามรูปแบบเช่นนี้ ได้ช่วยให้การดำเนินงานในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการรณรงค์เพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภายใต้โครงสร้างของพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทบาทของจุฬาราชมนตรี ทั้งในฐานะประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และผู้นำของชาวไทยมุสลิม ซึ่งตลอดระยะเวลาตั้งแต่หลังเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐฯ จนกระทั่งเมื่อสหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานกล่าวได้ว่านายสวาสดิ์ สุมาลศักดิ์ จุฬาราชมนตรี มีบทบาทอย่างยิ่งในการเป็น “ผู้นำ” ของชาวไทยมุสลิม และจากบทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งถือเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของสังคมชาวไทยมุสลิมในประเทศไทย โดยมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนชาวไทยและพี่น้องชาวไทยมุสลิม รวมทั้งร่วมรณรงค์ต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน

ในการนำเสนอบทบาทของ จุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน ผู้วิจัยขอนำเสนอบทบาทของจุฬาราชมนตรีผ่านบทสัมภาษณ์ทางหนังสือพิมพ์ ซึ่งท่านจุฬาราชมนตรีได้ให้สัมภาษณ์ในหลายประเด็นที่น่าสนใจยิ่ง พร้อมกับบทบาทด้านอื่น ได้แก่ การเป็นผู้นำละหมาดฮายัต การเข้าพบสมเด็จพระสังฆราช การปรึกษากฎหมายกับตัวแทนของรัฐบาล ซึ่งล้วนเป็นบทบาทที่ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้ดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพและสงบ เรียบร้อย

ในส่วนของการนำเสนอบทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกนำเสนอผ่านเอกสารที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้น ได้แก่ เอกสารแถลงการณ์ เรื่อง มุสลิมกับการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา และเอกสารแถลงการณ์ เรื่อง ท่าทีของชาวไทยมุสลิมต่อปฏิบัติการโจมตี อัฟกานิสถาน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอบทบาทของจุฬาราชมนตรีเป็นลำดับแรกและบทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นลำดับต่อไป

1.1 จุฬาราชมนตรี กับ ความเป็น “ผู้นำ”

จุฬาราชมนตรี คือ ผู้นำทางศาสนาของชาวมุสลิมในประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็มีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ทำให้ได้รับความเชื่อถือและเคารพเชื่อฟังจากประชาชนชาวไทยมุสลิม ดังนั้น บทบาทความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรีในความเป็นผู้นำสูงสุดของศาสนาอิสลามในประเทศไทยจึงสามารถมองได้ทั้งจากมิติทางศาสนาและวัฒนธรรม และจากมิติทางกฎหมาย

ความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรี ในมิติทางศาสนาเป็นอิทธิพลจากความเชื่อทางศาสนาที่ส่งเสริมให้ทุกๆ สังคมและทุกๆ ชุมชนมุสลิมจำเป็นต้องมีผู้นำ ดังใจความในคัมภีร์อัล-กุรอาน ความว่า

“จงเชื่อฟัง ภัคดีต่ออัลลอฮฺ ศาสนทูตของพระองค์และต่อผู้นำของท่าน”

(อัล-กุรอาน 4 : 59)

จะเห็นได้ว่านอกจากศาสนาอิสลามจะส่งเสริมในเรื่องผู้นำจากใจความในคัมภีร์อัล-กุรอานแล้ว ในหะดีษหรือจริยวัตรของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ก็ยังได้ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามไว้อย่างชัดเจนว่า

“ผู้อาวุโสที่ไม่ให้เกียรติแก่ผู้น้อย และผู้น้อยที่ไม่ให้เกียรติแก่ผู้อาวุโส บุคคลผู้นั้น ไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในประชาชาติของฉัน” (บันทึกโดย มุสลิม)

ความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรี ในมิติทางศาสนา สังคม วัฒนธรรม ถือว่าได้รับการยอมรับจากสังคมไทยและสังคมชาวไทยมุสลิม นับตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาที่มีตำแหน่งจุฬาราชมนตรีเป็นคนแรกตลอดมาจวบจนถึงปัจจุบัน ตำแหน่งจุฬาราชมนตรีในสังคมไทยยังได้รับความยอมรับเคารพและพร้อมฟังในสิ่งที่จุฬาราชมนตรีแนะนำและชี้แจง

ส่วนความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรี ผ่านมิติทางกฎหมาย เนื่องจากจุฬาราชมนตรีคือประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยโดยตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ดังนั้นบทบาทหน้าที่รวมถึงอำนาจของจุฬาราชมนตรีจึงถูกอธิบายและรองรับด้วยกฎหมายอีกชั้นหนึ่งนอกจากการได้รับการยอมรับจากมิติทางศาสนา สังคมและวัฒนธรรม

ดังนั้นจากบทบาทความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรีทั้งจากมิติทางศาสนา สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายนั้น จึงน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่าบทบาทของจุฬาราชมนตรีในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร และหากตำแหน่งของจุฬาราชมนตรีมีความสำคัญต่อสังคมชาวไทยมุสลิมโดยรวม ดังนั้นคำชี้แนะ คำขอพรและบทบาทของจุฬาราชมนตรี จึงสำคัญทั้งต่อพี่น้องชาวไทยมุสลิมในการแสดงบทบาทที่เหมาะสมในสถานการณ์ความขัดแย้ง และต่อท่าทีของรัฐบาลที่จะมองการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการดำเนินนโยบายต่างๆ ด้วย

ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอบทบาทของจุฬาราชมนตรี นาย สวาสดิ์ สุมาลสัจดิ์ ในการเป็นเสมือน “หัวหน้าขบวนการ” ในการแสดงจุดยืนเพื่อเพิกถอนสันติภาพ และต่อต้านสงครามที่สหรัฐอเมริกากระทำต่ออัฟกานิสถาน ผ่านบทให้สัมภาษณ์ของจุฬาราชมนตรีและโฆษกประจำตัวของจุฬาราชมนตรีคือ นายประสาน ศรีเจริญ ที่ลงในข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสดและมติชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จุฬาราชมนตรีเข้าเฝ้าสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ณ วัดบวรนิเวศน์วิหาร เพื่อกราบทูลขอให้พระองค์ร่วมกล่าวสุนทรพจน์กับจุฬาราชมนตรีและพระคาดินัล มีชัย กิจบุญชู ผู้แทนจากศาสนาคริสต์ ที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อเรียกร้องให้คนในชาติเกิดความรักสามัคคี

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 26 กันยายน 2544)

บทบาทของจุฬาราชมนตรีในการเดินทางเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช ครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นและเป็นลักษณะเฉพาะของจุฬาราชมนตรีในฐานะความเป็นผู้นำของชาวไทยมุสลิมและพระคาดินัลผู้แทนชาวคริสต์ โดยการพบกันและการเชิญร่วมกล่าวสุนทรพจน์ เป็นภาพของผู้นำทางศาสนาที่เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันของผู้คนต่างศาสนาในบริบทสังคมไทย ดังนั้นตำแหน่งแห่งที่ของความเป็นจุฬาราชมนตรีในการแสดงจุดยืนเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมด้วย

จุฬาราชมนตรีได้ปรึกษาหารือกับนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการพรรคความหวังใหม่ ณ สำนักจุฬาราชมนตรี ซึ่งสรุปได้ว่า ท่าทีของรัฐบาลและพี่น้องประชาชนชาวไทยอยาก ให้ปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติ เพราะเราเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ และในฐานะที่ท่านจุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำศาสนาอิสลามในประเทศไทย ก็อยากให้รัฐบาลทำอะไรก็ตามพยายามรักษาสันติสุข สันติภาพเป็นสิ่งที่น่าห่วงใย และในยามวิกฤติของประเทศในขณะนี้อยากให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าและพี่น้องมุสลิมในการแสดงออกอะไรออกไปขอให้คำนึงถึงผลที่จะได้รับและเกิดขึ้นต่อสังคมของเรา

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม 2544)

เนื่องจากตำแหน่งของความเป็นจุฬาราชมนตรีที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและชี้แนะในเรื่องกิจการศาสนาอิสลามแก่รัฐบาล ดังนั้นตามความคาดหวังของสังคม จุฬาราชมนตรีได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำของชาวไทยมุสลิม รวมถึงผู้นำในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยได้แสดงจุดยืนให้รัฐบาลวางตัวเป็นกลาง และปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติ และแนะนำให้ชาวไทยมุสลิมดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างระมัดระวัง โดยให้คำนึงถึงผลที่จะเกิดต่อสังคมไทยโดยรวม จากบทบาทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมที่สำคัญประการหนึ่งคือ การตักเตือนให้ใช้วิถีปัญญา (ฮิกมะฮ์) ในการคิดและตัดสินใจ โดยในเรื่องนี้ให้พยายามรักษาสันติภาพ และความสงบสุขของสังคม แต่มิได้หมายถึงห้ามมิให้ดำเนินการอะไรเลยหรือให้วางเฉย แต่อิสลามส่งเสริมให้ดำเนินการ โดยการดำเนินการนั้นจะต้องอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมอิสลาม

นายประสาน ศรีเจริญ โฆษกสำนักจุฬาราชมนตรี กล่าวว่า ในส่วนของจุฬาราชมนตรียังยืนยันว่า ไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังแก้ปัญหา และขอให้มุสลิมยึดหลักการศาสนาในการแก้ปัญหาด้วยสันติภาพ ขอให้มุสลิมไทยช่วยกันขอพรทุกเวลาที่ละหมาด โดยให้อ่านดูอาอ์กุนุต ซึ่งเป็นบทขอพรเพื่อสันติภาพ ปกป้องการทำลายความยุติธรรม

(ที่มา : หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 9 ตุลาคม 2544)

เนื่องจากวันที่ 7 ตุลาคม กองทัพสหรัฐฯ ได้เริ่มโจมตีอัฟกานิสถาน ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านการทำสงครามอย่างกว้างขวางทั้งในสังคมไทยเองและสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซียและปากีสถาน มีชาวมุสลิมจำนวนมาก รวมตัวกันประท้วงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และในบางประเทศเริ่มมีกระแสการจะใช้ความรุนแรงตอบโต้สหรัฐฯ โดยการมุ่งทำร้ายชาวตะวันตก ในขณะที่ในประเทศไทย เริ่มมีองค์กรชาวไทยมุสลิม ดำเนินการประท้วงโดยการเดินขบวนและยื่นหนังสือประท้วงต่อรัฐบาล

สถานการณ์สงครามที่เกิดขึ้น โดยการที่รัฐบาลอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสงครามอาจทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างรัฐกับชาวไทยมุสลิมขึ้นได้

เจ้ากรมกิจการพลเรือน กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้เข้าพบจุฬาราชมนตรีเพื่อยืนยันใน 2 ประเด็นสำคัญคือ 1. ทางทหารไม่ได้รับคำขอมมาจากสหรัฐฯ ที่จะขอใช้สนามบินอู่ตะเภาเพื่อการสงครามกับอัฟกานิสถาน และ 2. ยังไม่มีการอนุญาตหรืออนุมัติให้ใช้สนามบินอู่ตะเภาแต่การใด

หลังจากการได้รับฟังคำชี้แจงทำให้เข้าใจในท่าทีของรัฐบาลที่ชัดเจนขึ้นเมื่อทางกองทัพได้ออกมาชี้แจงอย่างชัดเจน และได้ฝากถึงพี่น้องมุสลิมให้มีความรักสามัคคี หากจะมีการเคลื่อนไหวหรือมีแถลงการณ์ชี้แจงใดๆ ก็ขอให้ดูท่าทีของจุฬาราชมนตรีเป็นหลัก ส่วนการเคลื่อนไหวต่อต้านการซื้อสินค้าจากสหรัฐฯ ถือเป็นสิ่งที่กระทำได้ พร้อมยังระบุว่าคนไทยควรใช้สินค้าไทย เพราะสินค้าไทยเป็นสินค้าที่ดีที่สุด

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม 2544)

จากรายงานข่าวข้างต้น พบว่า มีประเด็น 2 ประเด็นที่น่าสนใจ คือ

ประการที่หนึ่ง เกี่ยวเนื่องกับบทบาทความเป็นผู้นำของจุฬาราชมนตรี ที่ชี้ให้ถึงจุดยืนของชาวไทยมุสลิมที่ต้องการรักษาความสมานฉันท์ในสังคม การอยู่ร่วมกับพี่น้องชาวไทยอย่างสันติสุข โดยจุฬาราชมนตรีได้ร้องขอให้ชาวไทยมุสลิมดูท่าทีของจุฬาราชมนตรีก่อนที่จะดำเนินการเคลื่อนไหว ทั้งนี้เพื่อให้การเคลื่อนไหวมีเอกภาพและไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประเด็นการทำงาน ประสานงานกันเป็นเครือข่าย (network) ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

ประการที่สอง เกี่ยวเนื่องกับประเด็นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ หรือการบอยคอต (boycott) สินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตร ซึ่งการดำเนินการนำมาเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อส่งสาส์นและแสดงจุดยืนต่อรัฐบาลสหรัฐฯ และบริษัทสหรัฐฯ และพันธมิตรทั้งหลายถึงความไม่เห็นด้วยกับการทำสงคราม โดยการที่จุฬาราชมนตรีได้ให้คำชี้แนะว่ามาตรการทางเศรษฐกิจรูปแบบนี้สามารถทำได้ หมายความว่า ในฐานะของมุสลิมที่ต้องการอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นการอนุญาตที่จะคว่ำบาตรได้ และในฐานะของความเป็น “คนไทย” การเลือกบริโภคสินค้าไทยย่อมส่งผลดีต่อประเทศไทยมากกว่า ผู้วิจัยเห็นว่า คำอธิบายเช่นนี้สำคัญเนื่องเพราะในการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อสหรัฐฯ ในครั้งนี้มีคำอธิบายมากมายที่จะนำมาใช้รณรงค์ได้ หากแต่จุฬาราชมนตรีเลือกที่จะอธิบายจากแง่มุมของความเป็นคนไทยด้วย ซึ่งหมายความว่าจุฬาราชมนตรีได้ยึดโยงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเข้ากับความเป็นไทยที่ไม่จำเป็นต้องแปลกแยกจากเพื่อนร่วมชาติ อันน่าจะส่งผลดีต่อทัศนคติของเพื่อนร่วมชาติและต่อผลของการคว่ำบาตรที่อาจขยายวงจากเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิมสู่สาธารณชนชาวไทยอีกด้วย

จุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำละหมาด (อิหม่าม) ในการรวมตัวกันละหมาดฮาซัด ณ สนามกีฬาหัวหมาก โดยในการละหมาดท่านจุฬาราชมนตรีได้ขอพรให้พระเจ้าทรงคุ้มครองประชาชนชาวอัฟกันผู้กำลังได้รับความเดือดร้อน และได้ขอพรให้เกิดสันติสุข ต่อประชาชนชาวอัฟกัน และสันติภาพในประชาคมโลก ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(ที่มา : หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 11 ตุลาคม 2544)

ยุทธวิธีการในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมประการหนึ่งคือ การละหมาดและขอพร ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะของการเคลื่อนไหวฯ ของชาวไทยมุสลิม โดยการละหมาดนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงฐานรากทางวัฒนธรรมอิสลามที่เป็นแนวทางของการเคลื่อนไหวทางสังคม และสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมอย่างชัดเจนประการหนึ่งคือ เมื่อมุสลิมได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ความไม่สบายใจใดๆ ก็ตาม ผู้ที่มุสลิมจะสามารถขอความช่วยเหลือได้ดีที่สุดคือ พระเจ้า อัลลอฮ์ (ซุบฮาน) ดังความในอัล-กุรอาน ระบุว่า

“และจงขอความช่วยเหลือด้วยการอดทนและการละหมาด และแท้จริง นี่ (เป็นภาระ) ที่หนักมาก เว้นแต่ผู้ถ่อมตน”

(อัล-กุรอาน 2 : 45)

ในการละหมาดครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตบางประการที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ภายใต้บริบทของสังคมมุสลิมทั่วโลก ในการปฏิบัติตามหลักการอิสลาม การตีความด้านข้อห้าม-ข้อใช้ต่างๆ จะผ่านการตีความของสำนักคิดทางศาสนา ทำให้ในบางครั้งอาจเกิดความแตกต่างด้านการปฏิบัติบ้างในบางเรื่อง หากแต่ในการละหมาดขอพรครั้งนี้ ข้อแตกต่างในการปฏิบัติของแต่ละสำนักคิดกลับมิได้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมละหมาดของชาวไทยมุสลิมแต่อย่างใด กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในขณะที่เกิดภาวะวิกฤตขึ้นในสังคมซึ่งเรียกร้องความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เช่น การร่วมละหมาดฮาซัด มุสลิมสามารถปรับตัวโดยบ้างอาจละหมาดตามแนวทางของสำนักคิดตนเอง บ้างอาจละหมาดตามแนวทางที่ผู้นำการละหมาด (อิหม่าม) ปฏิบัติ หากแต่ประการสำคัญกลับอยู่ที่หัวใจของการมาเข้าร่วมละหมาดอย่างพร้อมเพรียงและกระทำด้วยความหวังในความเมตตาของพระเจ้าให้ทรงช่วยเหลือบ่าวของพระองค์

กล่าวโดยสรุป จุฬาราชมนตรีได้แสดงบทบาทของความเป็นผู้นำทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม โดยเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมละหมาดและขอพรต่อพระเจ้าเพื่อให้ทรงคุ้มครองชาวอัฟกันและชาวมุสลิมทั่วโลก และการดำเนินบทบาทในการให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าจุฬาราชมนตรีได้สร้างความชัดเจนและความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับชาวไทยมุสลิม

และชาวมุสลิมทั่วโลก และการดำเนินบทบาทในการให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าจุฬาราชมนตรีได้สร้างความชัดเจนและความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับชาวไทยมุสลิม

อนึ่งข้อควรสังเกตประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทของจุฬาราชมนตรี คือ ในการแสดงบทบาทหลายครั้งผู้วิจัยไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นการแสดงบทบาทในสถานภาพใด กล่าวคือ ในสถานภาพของจุฬาราชมนตรีหรือในสถานภาพของประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เนื่องจากความทับซ้อนของบทบาทและหน้าที่ในทางสังคมและทางกฎหมาย หากแต่ในบริบทของสังคมชาวไทยมุสลิมโดยทั่วไป มักจะรับรู้บทบาทของจุฬาราชมนตรีในฐานะผู้นำทางศาสนาอิสลาม คือ ความเป็นจุฬาราชมนตรีมากกว่าความเป็นประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการบริหารองค์กร

1.2 คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มีบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อกำหนดจุดยืน แนวการเคลื่อนไหวและกรอบการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิม โดยคณะกรรมการกลางฯ ได้จัดการประชุมขึ้นหลายครั้งเพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ โดยเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 คณะกรรมการกลางฯ ได้จัดการประชุมร่วมกับนักวิชาการหลายท่าน ณ มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวขององค์กรชาวไทยมุสลิมและความคืบหน้าของสถานการณ์สงคราม ซึ่งในการประชุมครั้งนี้คณะกรรมการกลางฯ ได้ทำข้อตกลงกับมุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ขึ้นที่มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยมีนายเด่น โต๊ะมีนา เลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ เป็นโฆษกประจำศูนย์ และจากผลการประชุมครั้งนี้ คณะกรรมการกลางฯ ยังได้ออกเอกสารแถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเรื่อง มุสลิมกับการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา

- **แถลงการณ์คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เรื่อง มุสลิมกับการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา** มีสาระสำคัญพอสรุปได้ 4 ประการดังนี้

ประการแรก คณะกรรมการกลางฯ ไม่เห็นด้วยกับการกระทำใดๆ ที่เป็นการก่อการร้าย เนื่องจากหลักการอิสลาม กำหนดไว้โดยชัดเจนว่าในการต่อสู้หรือการสงครามจะไม่มี การกระทำการรุนแรงใดๆ ที่จะนำไปสู่ผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์

ประการที่สอง คณะกรรมการกลางฯ ไม่เห็นด้วยกับการที่สหรัฐฯ จะประกาศสงครามกับประเทศใดประเทศหนึ่ง รวมถึงแสดงความไม่เห็นด้วยหากรัฐบาลไทยจะส่งทหารเข้าร่วมทำสงครามหรือการให้ใช้ฐานทัพหรือการปฏิบัติการทางทหาร

ประการที่สาม คณะกรรมการกลางฯ เชิญชวนให้มี การขอรับบริจาค หรือการเรียกรวบรวมเพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกานิสถานที่ได้รับภัยสงคราม โดยให้สามารถดำเนินการผ่านองค์กร

พัฒนาเอกชนได้ พร้อมกับการเชื่อมโยงถึงความสอดคล้องกับมติขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการช่วยเหลือผู้ลี้ภัย

ประการที่สี่ คณะกรรมการกลางฯ เรียกร้องให้ทุกมัสยิดร่วมกัน *ขอพร* เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็นของประชาคมโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างมีเสรีภาพ สันติภาพ สันติสุข ด้วยหลักสันติธรรม

จากแถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงกรอบของวัฒนธรรมอิสลามที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบ (shape) ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อเรียกร้องในแถลงการณ์ข้อ 1) ข้อ 3) และข้อ 4) พบว่า ข้อเรียกร้องดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการนำหลักการอิสลาม และคำอธิบายด้วยแง่มุมทางศาสนา มากำหนดทั้งประเด็นยุทธวิธีในการดำเนินการเคลื่อนไหว กล่าวคือ การเชิญชวนให้มีการรับบริจาค การเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศร่วมกันขอพรเพื่อให้เกิดความสงบสุข ร่มเย็น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนของชาวไทยมุสลิมที่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาโดยการ ใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะมาจากฝ่ายใดก็ตาม

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งของแถลงการณ์ฉบับนี้ คือ ข้อ 3) ที่คณะกรรมการกลางฯ เชิญชวนให้มีการบริจาคทรัพย์สินเพื่อนำไปช่วยเหลือชาวอัฟกัน โดยให้สามารถบริจาคผ่านองค์กรพัฒนาเอกชนได้ การระบุถึงองค์กรพัฒนาเอกชนเช่นนี้ในมุมมองของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมองว่าเป็นการขยายโอกาสในการเข้าร่วมของประชาชน และยังเป็นการสร้างเครือข่ายร่วมมือกันทำงานระหว่างหน่วยงานแบบราชการกับองค์กรพัฒนาเอกชนอีกด้วย

หลังจากที่คณะกรรมการกลางฯ ได้จัดการประชุมเพื่อกำหนดกรอบการดำเนินกิจกรรมและออกแถลงการณ์ฉบับแรกได้เพียงหกวัน สหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจโจมตีอัฟกานิสถาน ในวันที่ 7 ตุลาคม 2544 ซึ่งถือว่าการกระทำที่สวนทางกับกระแสของประชาชนทั่วโลกที่ต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายด้วยสันติวิธี นอกจากนี้การทำสงครามกับอัฟกานิสถานยังเป็นการซ้ำเติมความทุกข์ยากของประชาชนชาวอัฟกันอีกด้วย ดังนั้นคณะกรรมการกลางฯ จึงได้มีมติให้ออกแถลงการณ์ฉบับที่สอง คือ แถลงการณ์คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เรื่อง ทำทียของชาวไทยมุสลิมต่อปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน ในวันที่ 8 ตุลาคม 2544

- แถลงการณ์คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเรื่อง ทำทียของชาวไทยมุสลิมต่อปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ต้องการแสดงจุดยืน ในการคัดค้านไม่เห็นด้วยกับการที่สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร ทำสงครามด้วยปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน เนื่องจากเห็นว่า การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสงครามนี้ ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวอัฟกันมากมาย ดังนั้นคณะกรรมการกลางฯ จึงเรียกร้องให้ สหรัฐอเมริกา

และพันธมิตร ยุติสงคราม โดยเร็ว และให้พิจารณาหา ทางเลือกที่สาม ในการแก้ไขปัญหา อันน่าจะทำให้เกิดสันติภาพที่ยั่งยืนต่อไปได้

คณะกรรมการกลางฯ ได้เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมติดตามเหตุการณ์สงครามด้วยความระมัดระวัง อดทนและยึดมั่นตามหลักการพื้นฐานอิสลามที่ว่า มุสลิมจะแก้ปัญหาความขัดแย้งใดๆ อย่างมีเหตุผล คำนึงถึงหลักสัจธรรม ขันติธรรมและสันติธรรม และขอชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศได้ร่วมกันขอพรเพื่อให้เกิดสันติภาพ

แถลงการณ์ฉบับที่สองของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย อยู่ต่างบริบทจากแถลงการณ์ฉบับแรก สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ ช่วงเวลาของแถลงการณ์ฉบับแรก เป็นช่วงระยะเวลาที่กองทัพสหรัฐฯ อยู่ในขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อให้นुक โจมตี้อฟกานิสถาน และการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมยังคงอยู่ในลักษณะของการจัดเวทีอภิปรายเพื่อเสนอความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร โดยมุ่งเน้นถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นหากสหรัฐฯ เลือกที่จะใช้สงครามในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในขณะที่ช่วงเวลาของแถลงการณ์ฉบับที่สอง เป็นช่วงเวลาที่สหรัฐฯ ได้เริ่มโจมตีอฟกานิสถานโดยมิได้คำนึงถึงเสียดังกล่าว หรือการพยายามแสวงหาทางเลือกอื่นใดนอกจากการทำสงคราม

สำหรับแถลงการณ์ฉบับที่สองของคณะกรรมการกลางฯ แม้ว่าจะอยู่ต่างบริบทของสถานการณ์หากแต่จุดยืนที่คณะกรรมการกลางฯ ต้องการเน้นย้ำคือ การคัดค้านและไม่เห็นด้วยกับการทำสงคราม โดยในแถลงการณ์ฉบับที่สองนี้ คณะกรรมการกลางฯ ได้เรียกร้องให้ สหรัฐฯ ยุติสงครามโดยเร็ว พร้อมทั้งเรียกร้องให้พยายามหาทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญและเป็นเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการรณรงค์ต่อต้านสงครามอฟกานิสถาน ทั้งนี้คณะกรรมการกลางฯ ได้เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมยึดมั่นในหลักการอิสลามว่ามุสลิมจะต้องแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล โดยใช้ความอดทนและขันติธรรม ซึ่งผู้วิจัยขอหยิบยกคำสอนในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ได้ระบุไว้ถึงประเด็นเรื่องความอดทน ความว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย

จงขอความช่วยเหลือด้วยความอดทนและการนมาซ”

(อัล-กุรอาน 2 : 153)

“แล้วเขาได้อยู่ในหมู่ผู้ศรัทธา

และตักเตือนกันและกันในความอดทน

และตักเตือนกันและกันในความเมตตา”

(อัล-กุรอาน 90 : 17)

จากหลักคำสอนในคัมภีร์อัล-กุรอาน อันเป็นธรรมนูญชีวิตของมุสลิม ได้เน้นย้ำให้มุสลิมรู้จักความอดทน โดยหากมุสลิมได้รับความเดือนร้อนใดๆ จากมุมมองของศาสนาอิสลามได้สอนให้มุสลิมใช้ความอดทนและขอพรหรือขอความช่วยเหลือจากพระเจ้า เพราะเพียงพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่จะสามารถช่วยเหลือได้ ดังนั้นหลักคำสอนเช่นนี้จึงถูกนำมาใช้วางเป็นกรอบอีกประการหนึ่งในการช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเป็นไปในลักษณะที่มีความสงบเรียบร้อยพอสมควร

ดังนั้นหากพิจารณาบทบาทของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยพิจารณาจากบทบาทของจุฬาราชมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการกลางฯ ผ่านบทให้สัมภาษณ์ทางหนังสือพิมพ์ที่ได้นำเสนอ และบทบาทของคณะกรรมการกลางฯ ผ่านเอกสารแถลงการณ์ จะพบว่าประเด็นที่จุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางฯ เน้นอย่างชัดเจนคือ การไม่เห็นด้วยกับการทำสงครามต่ออัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา โดยเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาและประชาคมโลกร่วมกันแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายด้วยสันติวิธี ปราศจากความรุนแรงอันจะทำให้การแก้ไขปัญหานั้นไปได้มากกว่า พร้อมกันนี้ยังได้ร่วมกันเรียกร้องเชิญชวนให้ชาวไทยมุสลิมติดตามสถานการณ์สงครามด้วยความระมัดระวัง อดทนและยึดตามหลักการศาสนาอิสลาม โดยไม่กระทำการรุนแรงใดๆ ในการเคลื่อนไหวทางสังคม และให้ชาวไทยมุสลิมร่วมละหมาดและขอพรเพื่อให้เกิดสันติสุขต่อชาวอัฟกันและสันติภาพอันยั่งยืนของประชาคมโลก

หากจะพิจารณาการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยผ่านทฤษฎีการระดมทรัพยากร จะพบว่า การดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการกลางฯ มีข้อน่าสังเกต ดังนี้

วิเคราะห์การดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

- **ผู้นำ** คณะกรรมการกลางฯ มีผู้นำที่ชัดเจนคือ จุฬาราชมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการฯ นอกจากนี้เลขานุการคณะกรรมการกลางฯ คือ นายเด่น โต๊ะมีนา ก็มีบทบาทในการติดต่อประสานงานกับองค์กรต่างๆ
- **โครงสร้างและรูปแบบการทำงาน** เนื่องจากคณะกรรมการกลางฯ เป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 จึงมีลักษณะการทำงานที่ค่อนข้างเป็นระบบราชการและเป็นทางการ นอกจากนี้โครงสร้างขององค์กรก็มีความใหญ่ เนื่องจากคณะกรรมการกลางฯ บางส่วนเป็นตัวแทนของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จึงขาดความคล่องตัวในการทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนการทำงานจึงใช้วิธีการเชิญประชุมเป็นวาระ เช่น การเชิญประชุมวาระพิเศษเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ณ มุลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อกำหนดจุดยืนและกรอบการทำงานของคณะกรรมการกลางฯ เป็นต้น ซึ่งทำให้เห็นความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการกลางฯ กับองค์กรพัฒนาเอกชนในการเคลื่อนไหวทางสังคม

- **ทรัพยากรต่างๆ**
 - ด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในบางส่วน
 - เครื่องมือการทำงานนี้ สิ่งที่น่าสนใจคือ ในการจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร โดยคณะกรรมการกลางฯ ได้เลือกใช้สถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร โดยได้ติดตั้งงานรับสัญญาณดาวเทียมเพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากโลกอาหรับและสำนักข่าวต่างประเทศ คำถามที่น่าสนใจคือ เหตุใดจึงเลือกใช้สถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ โดยคำตอบที่ได้รับคือ เนื่องจากในขณะนั้น มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม เนื่องจากเป็นที่ตั้งขององค์กรหลายองค์กรและมีนักวิชาการหมุ่นเวียนมาอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังเป็นแหล่งข่าวของสำนักข่าวต่างๆ อีกด้วย
 - ช่องทางเข้าถึงแหล่งอำนาจ เนื่องจากความเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้พ.ร.บ.บริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการในระดับหนึ่ง ซึ่งกลายมาเป็นข้อเด่นของคณะกรรมการกลางฯ ในหลายกรณีคณะกรรมการกลางฯ จึงกลายเป็นองค์กรที่ประสานงานระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับหน่วยงานภาครัฐ
- **วัตถุประสงค์หลักขององค์กร** วัตถุประสงค์หลักของคณะกรรมการกลางฯ ในการครั้งนี้ชัดเจนว่าเพื่อแสดงจุดยืนในการ คัดค้านและต่อต้านการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาต่ออัฟกานิสถาน โดยมีวัตถุประสงค์รองลงมาคือ การชี้แนะแนวทางในการเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมให้อยู่ในกรอบของศาสนาอิสลามและกรอบของกฎหมายที่รองรับได้ เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดและการกระทบกระทั่งกันของคนในชาติ
- **ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว** เนื่องจากเป็นองค์กรภาครัฐ ดังนั้นคณะกรรมการกลางฯ จึงมีกรอบในการเลือกใช้ยุทธวิธีตามกรอบที่จะอำนวย โดยใช้การประชุมและการออกแถลงการณ์แสดงท่าทีและจุดยืนขององค์กร ในขณะที่จุฬาราชมนตรีถือว่ามิอิสระในการดำเนินการได้ในสถานภาพของผู้นำทางศาสนา
- **การบรรลุถึงวัตถุประสงค์** อาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการกลางฯ มีอาจบรรลุถึงวัตถุประสงค์หลักของการเคลื่อนไหวฯ ได้ ทั้งนี้มิใช่ความบกพร่องในการดำเนินงาน หากแต่เพราะวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ยากเกินกว่าที่จะบรรลุได้ ในการกำหนดกรอบและชี้แนะแนวทางในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมแก่ชาวไทยมุสลิม ถือว่าได้คณะกรรมการกลางฯ สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ข้อนี้ได้ ทั้งนี้จากการพิจารณาจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมที่ดำเนินตามกรอบและคำชี้แนะที่คณะกรรมการกลางฯ ได้วางไว้

2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คือ ส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามตาม พ.ร.บ. บริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540

จากหมวด 4 มาตรา 23 ของ พ.ร.บ. บริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มีสาระสำคัญระบุว่าให้จังหวัดที่มีราษฎรนับถือศาสนาอิสลามและมีมัสยิด ตามมาตรา 13 ไม่น้อยกว่าสามมัสยิด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยประกาศให้จังหวัดนั้นมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกรรมการ ไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสามสิบคน

ในปัจจุบันคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดมีทั้งหมด 33 จังหวัด โดยประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั้ง 33 จังหวัด มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยด้วย

จากจำนวนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จำนวน 33 จังหวัด ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากคณะกรรมการอิสลามฯ จาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล เนื่องด้วย 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีประชากรมุสลิมตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก คาดว่าประมาณกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรมุสลิมทั้งประเทศ นอกจากนั้นยังมีมัสยิดที่จดทะเบียนเป็นจำนวนมากถึง 2,162 มัสยิด กล่าวคือ จังหวัดปัตตานี 623 มัสยิด จังหวัดยะลา 413 มัสยิด จังหวัดนราธิวาส 593 มัสยิด จังหวัดสงขลา 347 มัสยิด และจังหวัดสตูล 186 มัสยิด (กรมการศาสนา : ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2546) และจากเหตุการณ์สงครามในอัฟกานิสถาน คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมการเคลื่อนไหวย่างสงคมของคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานที่ได้มาร่วมกันดำเนินงานภายใต้เครือข่ายคณะกรรมการฯ 5 จังหวัด ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ การเปิดเวทีบรรยาย อภิปรายร่วมกับองค์กรต่างๆ เพื่อชี้แจงและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ การร่วมจัด ละหมาดฮายัต ที่สนามบินบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งรายงานข่าวกล่าวว่า มีผู้เข้าร่วมละหมาดถึง 150,000 คน การเปิดรับบริจาคและเดินทางไปยังประเทศปาเลสไตน์และชายแดนอัฟกานิสถานเพื่อมอบเงินที่ได้รับบริจาคจากประชาชนและผู้มีจิตศรัทธา ในการช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกันที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม

สำหรับกิจกรรมของคณะกรรมการฯ 5 จังหวัดที่ผู้วิจัยสนใจเลือกนำมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้คือ การจัดละหมาดฮายัต การรับบริจาคเงินและการเดินทางไปมอบเงินที่ได้รับบริจาคแก่ผู้ประสบภัยสงครามชาวอัฟกัน ส่วนเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาการเดินทางของคณะกรรมการฯ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาพิจารณาเนื่องด้วยเหตุผล 3 ประการ

ประการแรก การดำเนินงานครั้งนี้เป็นการดำเนินงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของ คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่แต่เดิมนักจะเป็นการดำเนินงานของ คณะกรรมการอิสลาม 3 จังหวัดชายแดน คือ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสเท่านั้น ดังนั้นการ เข้ามาร่วมของคณะกรรมการจังหวัดสงขลาและสตูลจึงถือเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือที่ น่าสนใจยิ่ง

ประการที่สอง วิธีการรับบริจาคเงินหรือสิ่งของในบางโอกาสนับว่าเป็นประเด็นที่ น่าสนใจ เช่น ในห้วงของการร่วมละหมาดที่สนามบินบ่อทอง ผู้จัดมิได้เตรียมในการเปิดรับบริจาค แต่ผู้ที่มาร่วมละหมาดกลับเรียกร้องให้เปิดรับบริจาค

ประการสุดท้าย การเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของที่ได้รับบริจาคแก่ผู้ได้ประสบภัย สงครามในประเทศปาเลสไตน์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายแดนอัฟกานิสถานในช่วงเวลาแห่ง สงครามนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งว่าคณะกรรมการฯ สามารถดำเนินงานติดต่อประสาน งานรวมถึงวิธีการในการเดินทางอย่างไร จึงทำให้เงินบริจาคและสิ่งของบริจาคสามารถเดินทางถึง ผู้ที่ได้ประสบภัยสงคราม อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนชาวไทยมุสลิมผู้บริจาค

จากเหตุผลทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้ ทำให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการของเครือข่าย คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การขยายความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด และระหว่างคณะกรรมการฯ กับองค์กรอื่นๆ ด้วย

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับการเคลื่อนไหวทางสังคม

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือว่าเป็นเครือข่ายองค์กรใน พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อ รณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานอย่างสูง โดยคณะกรรมการฯ ได้จัดกิจกรรมหลากหลาย รูปแบบ เช่น การจัดเวทีอภิปราย บรรยาย ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ การออก แถลงการณ์ และการจัดละหมาดฮายัตเพื่อขอพรจากพระเจ้าเป็นเจ้า เป็นต้น

ในการจัดละหมาดฮายัตของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในวันที่ 21 ตุลาคม 2544 ณ สนามบินบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ถือได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งนี้พิจารณาจากจำนวนผู้เข้าร่วมละหมาดซึ่งมีจำนวนกว่า 150,000 คน โดยมี ทั้งชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้และชาวมลายูเซียที่เดินทางมาร่วมละหมาดด้วย จำนวนหนึ่ง

การละหมาดในครั้งนั้น ผู้ที่มาร่วมละหมาดได้ขอให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เปิดรับเงินบริจาคเพื่อที่ประชาชนชาวไทยมุสลิมจะได้มีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกันผู้ได้รับความเดือดร้อน นอกเหนือจากการละหมาดขอพรให้พระเจ้าทรง คู่ครอง ซึ่งในวันนั้นชาวไทยมุสลิมได้ร่วมกันบริจาคมียอดเงินบริจาคกว่า 6 แสนบาท

“สิ่งที่เรานึกถึงคือ ความเป็นไป (การละหมาดฮายัต) ทั้งหมดเป็นไปแบบสงบ เยียบ และเกิดการยอมรับความเป็นหนึ่ง เสร็จแล้ววันนั้น เราไม่ได้ตั้งใจว่าจะเก็บเงิน แต่มีเสียงเรียกร้องว่าต้องเก็บ คือเขาอยากให้เราเก็บ (อยากจะทำบริจาค) เราไม่ได้เตรียมสถานที่ ไม่ได้เตรียมอะไร แต่เราก็หา ก่องง่ายๆ ตรงนั้น และทำจุดเงินตรงนั้นเลย ก็เก็บตรงนั้นได้รวม ทั้งสิ้นแล้ว เรารวมที่มาบริจาคภายหลังด้วยรวมเป็นประมาณ 1 ล้าน 6 แสนบาท”
(นิมุ มะกาเจ, สัมภาษณ์)

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้รับความไว้วางใจจาก ประชาชนชาวไทยมุสลิมบริจาคเงินในวันที่จัดละหมาดฮายัต และการบริจาคผ่านคณะกรรมการฯ โดยผ่านการฝากเงินเข้าบัญชีของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดนราธิวาส มี ยอดเงิน 839,000 บาท จังหวัดปัตตานี 720,000 บาท การนำเงินมามอบด้วยตนเองและการบริจาค ผ่านอิหม่ามและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดต่างๆ โดย ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2544 สามารถรวบรวมเงินบริจาคได้กว่า 1,634,160 บาท (นิมุ มะกาเจ, 2544 : 1)

เมื่อจำนวนเงินบริจาคเพิ่มมากขึ้นมาเป็นลำดับ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้ประชุมร่วมกันและมีมติว่าจะเดินทางเพื่อไปมอบของช่วยเหลือชาว อัฟกานในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2544 โดยให้มีผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 1 คน การเดินทางครั้งนี้มีผู้ร่วมเดินทางเพิ่มอีก 2 คน ได้แก่ นายธีระ มินทรศักดิ์ เป็นตัวแทนของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ และนายอรัง เจ๊ะหลง ผู้ช่วย สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนราธิวาสเดินทางไปเป็นล่ามแปลภาษาอังกฤษและอูรูดูให้แก่คณะด้วย รวม คณะเดินทางทั้งหมด 7 คน คณะเดินทางได้ไปจัดซื้อสิ่งของเพื่อมอบให้แก่ผู้ประสบภัย ทั้งนี้คณะ เดินทางได้กำหนดบทบาท หน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น ดังนี้

1. นายอับดุลเร้าะห์มาน อับดุลสมัด ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
ทำหน้าที่หัวหน้าคณะ
2. นายเวดีอราเม มะมิงจิ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
ทำหน้าที่รองหัวหน้าฝ่ายพลเรือน
3. นายธีระ มินทรศักดิ์ ตัวแทนของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้
ทำหน้าที่รองหัวหน้าฝ่ายราชการ
4. นายนิมุ มะกาเจ รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
ทำหน้าที่เลขานุการ
5. นายฮอซาลี มาห์เรียม กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
ทำหน้าที่ฝ่ายการเงิน

6. นายวิสุทธิ บินล่าเต๊ะ	กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
ทำหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์และบันทึกภาพ
7. นายอารง เจ๊ะหลง	ผู้ช่วยสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนราธิวาส
ทำหน้าที่ประสานงาน

ในการเดินทางครั้งนี้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อมอบสิ่งของช่วยเหลือชาวอัฟกัันที่ประสบภัยสงคราม

ประการที่สอง เพื่อเยี่ยมเยียนนักศึกษาไทยในปากีสถาน เพื่อรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาไทยที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม

การเดินทางไปยังประเทศปากีสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณชายแดนปากีสถานซึ่งไม่ห่างจากพื้นที่สู้รบเท่าใดนั้น นับว่าเป็นการเดินทางที่เสี่ยงต่ออันตรายมากพอสมควร ทั้งยังต้องติดต่อประสานงานกับผู้แทนของชนเผ่าที่จะนำสิ่งของไปบริจาคต่อยังพื้นที่อัฟกานิสถาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาของการเดินทางเป็นช่วงการเดือนถือศีลอดที่มุสลิมจะต้องรับประทานอาหารและน้ำดื่มตั้งแต่ช่วงอรุณรุ่งจนกระทั่งถึงเวลาดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ซึ่งเป็นอุปสรรคอยู่บ้าง ขณะเดียวกันก็เป็นแบบทดสอบความอดทนและความสามารถของคณะเดินทางเป็นอันมาก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะเดินทางต้องมีการเตรียมการเดินทางเป็นอย่างดี

ก่อนการเดินทาง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เดินทางมายังส่วนกลางเพื่อร่วมประชุม วางแผนเพื่อเตรียมการเดินทางกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม สถานทูตปากีสถานประจำประเทศไทย สำนักจุฬาราชมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยและสมาคมมิตรภาพไทย – ปากีสถาน ซึ่งหน่วยงานและองค์กรเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยในการวางแผนและอำนวยความสะดวกในการเดินทางทั้งสิ้น เช่น

เจ้าพบบุฬาราชมนตรี เพื่อขอรับคำชี้แนะ และ หนังสือรับรองของสำนักจุฬาราชมนตรีถึงเอกอัครราชทูตไทยในกรุงอิสลามมาบัด โดยจุฬาราชมนตรีมอบเงินบริจาคสมทบอีก 3,000 บาท

ติดต่อประสานงานเรื่อง การขอทำวีซ่า ซึ่งได้รับความสะดวกจากการประสานงานของสถานทูตปากีสถานประจำประเทศไทยเป็นอย่างมาก

แหล่งเงินบริจาค

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดระดมค้ายัดเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2544 สามารถรวบรวมเงินเฉพาะวันนั้นได้ถึงกว่า 600,000 บาท

นอกจากนี้ยังมีการบริจาคผ่านคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างๆ ซึ่งแต่ละจังหวัดจะส่งเงินบริจาคเข้าบัญชีในชื่อของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และนราธิวาสซึ่งเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมเงิน ในส่วนขององค์กรอื่นๆ เมื่อทราบว่าถึงคณะกรรมการฯ จะเดินทางนำเงินและสิ่งของบริจาคไปมอบแก่ชาวอัมพันจึงร่วมบริจาคสมทบอีก ได้แก่ สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย จำนวน 34,940 บาท มูลนิธิอัลยามาล จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 11,600 ดอลลาร์สหรัฐฯ ฮัจยะห์ มัสอูดะห์ วารี จำนวน 19,900 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ดังนั้นเมื่อรวมยอดเงินบริจาคทั้งหมดจากแหล่งต่างๆ ที่คณะเดินทางรับมอบก่อนเดินทางออกจากกรุงเทพฯ มียอดรวมกว่า 3,080,370 บาท (สามล้านแปดหมื่นสามร้อยเจ็ดสิบบาท) หรือ 70,387 ดอลลาร์ โดยสามารถแลกเป็นเงินปากีสถานได้กว่า 4 ล้านรูปี โดยแยกเป็น 3 บัญชี เพื่อให้สะดวกในการทำวีซ่าและการเดินทางไปยังประเทศปากีสถาน โดยนายนิมุ มะกาเจ เลขานุการของคณะเดินทางได้ชี้แจงในประเด็นนี้ว่า

“เมื่อเราจะไปขอวีซ่าที่สถานทูตปากีสถาน ตอนแรกเราแจ้งว่า เงินล้านห้า เขาไม่ยอมให้วีซ่าเลย เพราะว่าเงินมากไป ผมเลยต้องใช้เทคนิคหลายๆอย่าง มันจำเป็น เราไม่ได้โกหก เพียงแต่ว่าผมหยิบแต่บัญชีเฉพาะของนราธิวาส 7 แสน ให้เขาดูว่าเงินเรามี 7 แสนตามบัญชีนี้ละ แต่อีกสองสามบัญชี ผมไม่ได้แจ้ง เขาจึงผ่านวีซ่าให้ แต่ที่นี้พอเงินที่เราถือไปมีจำนวนมากเราจะทำยังไง เรากลัวถูกตรวจสอบ เราก็ประสานกับเอกอัครราชทูตที่ปรึกษา นางแวงซง คำพรเหลือ ซึ่งท่านอยู่ที่โน่น ญาติของเพื่อนผมเอง ทางโน้นก็บอกว่า ไม่ต้องห่วง สามารถช่วยเหลือได้ นั่นคือกรณีพิเศษ” (นิมุ มะกาเจ, สัมภาษณ์)

รายละเอียดการเดินทาง

การเตรียมการและการเดินทางไปยังประเทศปากีสถานและชายแดนอัฟกานิสถาน ของคณะเดินทาง รวมเวลาทั้งสิ้น 19 วัน โดยเป็นการเตรียมการที่ประเทศไทย 5 วันและการเดินทางเพื่อแจกสิ่งของในประเทศปากีสถานและชายแดนอัฟกานิสถานอีก 14 วัน โดยคณะเดินทางสามารถนำเงินและสิ่งของบริจาคไปให้แก่พี่น้องชาวอัมพันด้วยตนเองถึง 2 เมือง คือ เมือง Bajor และ Quitta ซึ่งมีผู้ที่อพยพหนีภัยสงครามมาอยู่ในค่ายลี้ภัยและตามตะเข็บชายแดนจำนวนมาก โดยตลอดการเดินทางและติดต่อประสานงานได้รับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานหลายแห่ง อาทิ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศปากีสถาน สถานกงสุลใหญ่ประเทศไทย ประจำ

กรุงเทพมหานคร หน่วยงานบรรเทาทุกข์ของสหประชาชาติ ศูนย์วัฒนธรรมปากีสถาน เป็นต้น ซึ่งทำให้การเดินทางไปมอบสิ่งของบริจาคของคณะเดินทางเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

ในการเดินทางครั้งนี้ นายนิมุ มะกาเจ (2544 : 1 – 13) ซึ่งทำหน้าที่เลขานุการของคณะเดินทาง ได้บันทึกรายละเอียดตลอดการเดินทางตั้งแต่การเตรียมการในประเทศไทย วิธีการเดินทาง การจัดซื้อสินค้าตลอดจนการนำสิ่งของไปมอบแก่ชาวอัฟกัน จนกระทั่งการเดินทางกลับถึงประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดที่น่าสนใจ โดยผู้วิจัยขอเสนอเป็นบางประการ ดังนี้

วันที่ 24 พฤศจิกายน คณะออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังกรุงอิสลามมาบัด ประเทศปากีสถาน ได้รับการต้อนรับเป็นแขกพิเศษของสถานอัครราชทูตไทย ประจำประเทศปากีสถาน โดยมีนางแวซง พรคำเหลือ อัครราชทูตที่ปรึกษาและนายจักรกฤดี กระจ่างวงศ์ เลขานุการเอกรอรับที่สนามบิน

คณะเดินทางได้ เข้าพบนายศกดิ์สิทธิ์ ศรีสอน อัครราชทูตไทย ประจำประเทศปากีสถานและเยี่ยมชมนักศึกษาไทยในกรุงอิสลามมาบัด และได้ร่วมประชุมกับนักศึกษาในการเดินทางไปมอบสิ่งของบริจาคแก่ชาวอัฟกันที่หมู่บ้าน Bajor ชายแดนเมือง Peshawar ร่วมกัน โดยติดต่อประสานงานในการเดินทางและมอบสิ่งของบริจาคผ่านศูนย์วัฒนธรรมปากีสถาน

วันที่ 25 พฤศจิกายน คณะเดินทางและนักศึกษาไทยจำนวนหนึ่งและผู้แทนของศูนย์วัฒนธรรมปากีสถาน เดินทางไปยังหมู่บ้าน Bajor ชายแดนเมือง Peshawar และได้พบกับผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมปากีสถาน โดยสั่งซื้อสิ่งของบริจาค ได้แก่ อินทผาลัม 1 กลัง ข้าวสาร 5 กิโลกรัม น้ำตาล 2 กิโลกรัม น้ำมัน 1 ขวด ถั่ว 5 กิโลกรัม จำนวน 860 ชุด (ประมาณ 2 คันรถบรรทุก) เป็นเงิน 602,000 รูปี ซึ่งจะทำการนำไปแจกในวันที่ 29 พฤศจิกายน พร้อมกับคณะผู้บริจาคอื่น

วันที่ 26 พฤศจิกายน ได้เข้าพบมูฟี่ นิซอมมุดดิน ที่ปรึกษาของกลุ่มทาลีบัน ซึ่งท่านยินดีให้ความช่วยเหลือแก่คณะเดินทางในการนำสิ่งของบริจาคไปมอบยังชายแดนอัฟกานิสถาน

ด้านตัวเงินได้จัดแบ่งเงินช่วยเหลือออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของหมู่บ้าน Bajor ชายแดนเมือง Peshawar ในวงเงินประมาณ 600,000 รูปี และเงินที่เหลืออีกประมาณ 340,000 รูปี นำไปมอบที่หมู่บ้าน Speen Boldak เมือง Quitta โดยแยกคณะทำงานเป็น 2 กลุ่ม

วันที่ 28 – 29 พฤศจิกายน ออกเดินทางไปยังหมู่บ้าน Bajor ชายแดนเมือง Peshawar มีผู้แทนของศูนย์วัฒนธรรมปากีสถาน 4 คน เป็นผู้นำทาง นักศึกษา 16 คนและคณะเดินทาง 7 คน “เดินทางผ่านเส้นทางต้องกลับรถบนถนนแคบๆ อย่างชำนาญของคน

จับ ถนนแคบ สูงต่ำ สะพานแคบหลายแห่ง แต่รถวิ่งเร็ว หลายด่านต้องให้คณะผู้นำลงไป เจริญหลายนาที่ แต่ละป้อมถือปืนกล

เดินทางถึงหมู่บ้าน Bajor ซึ่งทราบว่าคณะเดินทางเป็นชนกลุ่มแรกที่เข้ามา ในพื้นที่นี้เป็นกลุ่มใหญ่ พบรถบรรทุกสินค้า 8 คัน ซึ่งเป็นของคณะผู้บริจาคกลุ่มอื่นที่ไม่ ได้เดินทางมา โดยเมื่อรวมกับรถของคณะเดินทางมาจึงรวมเป็น 9 คัน

แจกจ่ายสิ่งของที่เตรียมเป็นถุงๆ จำนวน 860 ถุง ตามบัตรรับสิ่งของรูปแบบต่างๆ โดยเริ่มต้นแจกให้แก่เด็กหญิง หญิงหม้าย หญิงชรา เด็กชาย ชายชราตามลำดับ

วันที่ 1 ธันวาคม เดินทางไปกรุงการาจี พร้อมกับนางแวซง พรคำเหลือ อัครราชทูต ที่ปรึกษา และเข้าพบนายสุพจน์ ยานรูกิจ กงสุลใหญ่และ นายอับดุลรอฮิม ดาตุมะดา กงสุล ซึ่งท่านกงสุล ได้ต้อนรับและเลี้ยงรับรองคณะเดินทางเป็นอย่างดี

วันที่ 2 ธันวาคม เข้าพบอธิการบดีมหาวิทยาลัย Abu Baks Islamic University ซึ่ง เปิดสอนวิชาอัล-กุรอานเป็นหลัก มีนักศึกษาจาก 28 ประเทศและมีนักศึกษาไทย 38 คน โดยส่วนมากนักศึกษามักมีปัญหาเรื่องเอกสารเข้าเมือง

วันที่ 3 ธันวาคม เดินทางไปยังเมือง Quitta ได้พบกับ Nur Muhammad Lal Muhammad ซึ่งเป็นประธานนักวิชาการศาสนาและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของแคว้น Bluchestan

ทราบว่า ขณะนี้ อเมริกาคำสั่งทิ้งระเบิดเมืองกันดาฮาร์และเมืองจาลาลาบอดอย่างหนัก ระเบิดจาก เครื่องบิน B-52 ลอยเห็นเส้นขาวในอากาศอย่างชัดเจน ถ่ายภาพได้ชัดเจน หลายภาพ

วันที่ 4 ธันวาคม เตรียมเดินทางเข้าหมู่บ้าน Speen Boldak เมือง Quitta ซึ่งเป็น ชายแดนระหว่างประเทศปากีสถานและอัฟกานิสถาน โดยเดินทางไปบริจาคร่วมกับคณะ ของมูลนิธิ Al-Khir Trust โดยการนำของ Muhammad Tahir ประธานมูลนิธิฯ และ Nur Muhammad Lal Muhammad ร่วมเดินทาง

วันที่ 5 ธันวาคม เดินทางไปยังหมู่บ้าน Speen Boldak เมือง Quitta แวะที่โกดัง สินค้าพร้อมเช็คสิ่งของและพบกับนายพล Sarawa ซึ่งได้สนับสนุนในการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย และอำนวยความสะดวกในการเดินทาง พร้อมจัดเตรียมอาหารคั่วกันตลอดการเดินทางกลับในช่วงกลางคืนให้แก่คณะเดินทางด้วย

เดินทางเข้าค่ายผู้ลี้ภัยของ WFP (World Food Program) ทำการแจกจ่ายของแก่ ครอบครัวที่รอรับ ครอบครัวละ 1 ชุด จำนวน 773 ชุด ซึ่งประกอบด้วย เต็นท์ 1 หลัง แป้ง 20 กิโลกรัม ข้าวสาร 10 กิโลกรัม ถั่วเหลือง 4 กิโลกรัม น้ำมัน 2.5 กิโลกรัม รองเท้าและ ถุงเท้าชาย 1 คู่ รองเท้าและถุงเท้าหญิง 1 คู่ รองเท้าและถุงเท้าเด็ก 1 คู่และผ้าห่ม 1 ผืน (ราคาชุดละประมาณ 4,202 รูปี)

มีนักข่าวจากประเทศต่างๆ เช่น TVI ของประเทศฝรั่งเศส มาทำข่าวการบริจาค
สิ่งของด้วย เมื่อเสร็จภารกิจจึงเดินทางกลับเมือง Quitta

วันที่ 6 ธันวาคม เดินทางออกจากเมือง Quitta สู่อุรุกอิสลามมาบัด ทำหนังสือ
ขอบคุณเอกอัครราชทูต อัครราชทูตที่ปรึกษา กงสุลใหญ่และกงสุลในความอนุเคราะห์และ
อำนวยความสะดวกตลอดการเดินทาง จากนั้นเดินทางกลับกรุงเทพมหานครอันเป็นการ
สิ้นสุดภารกิจการเดินทางไปมอบสิ่งของช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกันที่ประสบภัยสงคราม

สรุปการเดินทาง

จากการได้เดินทางไปมอบสิ่งของบริจาคแก่พี่น้องชาวอัฟกันที่ประสบภัยสงครามและเยี่ยม
เยียนนักศึกษาไทยในประเทศปากีสถานของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวม นับว่าประสบความสำเร็จเป็น
อย่างดี ซึ่งหากพิจารณาจากการที่สามารถเดินทางไปมอบสิ่งของบริจาคแก่ผู้ประสบภัยได้ด้วยตนเอง
ในขณะที่คณะผู้บริจาคจากอีกหลายประเทศไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึง
ศักยภาพ และความพร้อมใจตลอดจนความเอาใจจริงเอาใจของคณะผู้เดินทางและผู้ติดต่อ
ประสานงานและผู้อำนวยความสะดวกทุกท่าน

วิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กร

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเด่นประการหนึ่ง
คือ ความเป็นองค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น (local official) ทำให้การจัดการระดมอาสาสมัคร
สภามอบหมายไปได้อย่างดี จนกระทั่งทำให้สามารถรวบรวมเงินได้หลายแสนบาทในช่วงระยะเวลา
เพียงไม่กี่ชั่วโมง นอกจากนี้ยังเปิดรับบริจาคผ่านทางคณะกรรมการจังหวัดต่างๆ และมีผู้ร่วม
บริจาครายใหญ่เพื่อนำเงินเหล่านี้ไปมอบแก่ชาวอัฟกันที่ประสบภัยสงคราม ซึ่งการรวบรวมเงิน
ทั้งหมดนี้คงมิใช่เพียงแ่งมุมของความเป็นองค์กรภาครัฐเท่านั้น หากแต่น่าจะมาจากแนวคิดเรื่อง
ความไว้วางใจ และการรับผิดชอบ (อามานะห์) ของผู้รับฝาก ซึ่งแนวคิดทั้งสองมีฐานมาจากหลัก
คำสอนของศาสนาอิสลาม ดังในคัมภีร์อัล-กุรอาน ระบุไว้ความว่า

“และ (คุณสมบัติอีกข้อหนึ่งของผู้ศรัทธาคือ)

บรรดาที่พวกเขาหมั่นเอาใจใส่ดูแลสิ่งที่ได้รับมอบหมาย (อามานะห์) ของพวกเขา

และ (ปฏิบัติตาม) สัญญาของพวกเขา”

(อัล-กุรอาน 23 : 8)

ซึ่งตลอดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องอาศัยหลักของความไว้วางใจเป็นสำคัญ นับตั้งแต่การรวบรวมเงินบริจาค การเดินทางนำเงินและสิ่งของไปบริจาค ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์สำคัญประการหนึ่งของชาวไทยมุสลิมที่จะมีความไว้วางใจต่อกัน เนื่องจากมีความคาดหวังว่าผู้อื่นจะรักษาความไว้วางใจที่ตนเองมอบให้ตามหลักการอิสลาม หากแต่ในบางครั้งก็ได้รับความผิดหวังเมื่อพบว่า ถูกผิดสัญญาหรือไม่เป็นไปตามข้อตกลงที่วางเอาไว้ ดังที่เคยเกิดขึ้นในสังคมชาวไทยมุสลิมหลายกรณี แต่ในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้นับประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งหากพิจารณาจากแง่มุมของทฤษฎีการระดมทรัพยากร ในประเด็นต่างๆ สรุปได้ว่า

การเกิดขึ้นของการเคลื่อนไหวทางสังคม

เหตุการณ์วินาศกรรมวันที่ 11 กันยายน ได้ปลุกกระแสการรับรู้ข่าวสารของประชาชนทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ชาวบ้านธรรมดาที่ไม่ค่อยได้รับรู้หรือติดตามสถานการณ์ข่าวสารบ้านเมืองเท่าใดนัก หากแต่ความใหญ่โตของเหตุวินาศกรรมจึงกลายเป็นจุดดึงดูดให้ทุกคนหันมามองและตั้งคำถามว่า ต่อไปเหตุการณ์จะเป็นเช่นไรต่อไป จนกระทั่งถึงเกิดการโจมตีอัฟกานิสถานขึ้นทำให้อารมณ์ของผู้คนเปลี่ยนไปจากการเพียงต้องการรับรู้ข่าวสารมาเป็นการแสดงออก

“ในเมื่อมันเป็นอย่างนี้ทุกคนก็จะรู้เหตุการณ์ต่างๆ ทั่วโลก เขาจะรู้แหละ เหตุการณ์อัฟกานิสถาน ประเทศต่างๆ เขารู้หมด ในเมื่อเขารู้หมด ต่างคนต่างรู้ แต่รู้ไม่เท่า มันจะเกิดกระบวนการกลุ่มอะไรๆ ที่แสดงออก เพราะฉะนั้นกรรมการอิสลามตระหนักในข้อนี้จึงพยายามรวบรวมกลุ่มทั้งหลายมาเป็นกลุ่มใหญ่ ให้เขามาแสดงออกในที่ใหญ่ การแสดงออกในที่ใหญ่ ก็คือ การละหมาดฮายัตร่วมกัน 5 จังหวัดนั่นเอง” (นิมุ มะกาเจ, สัมภาษณ์)

ดังนั้นคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ จึงได้จัดกิจกรรมละหมาดฮายัตร่วมกัน ณ สนามบินบ่อทอง โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน

“เราประสานกับโครงการทักษิณพัฒนา ซึ่งทางโครงการฯ ก็บอกว่ายินดีให้ความร่วมมือทั้งในการบริการสถานที่ และเรื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพราะว่าเรากลัวมือที่สาม คือหากมีข้อผิดพลาดนิดเดียวเราก็ไปเลย เพราะฉะนั้นพอทางโครงการทักษิณพัฒนา ยินดีให้ใช้สนามบินบ่อทอง ในขณะที่ทาง สอ.บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้-ผู้วิจัย) เขาก็ห่วงเราเหมือนกัน โดยมีการหารือถึงแนวปฏิบัติ และอะไรบ้างที่ต้องการความช่วยเหลือ ผมก็บอกว่าระบบจราจร ต้องให้ความปลอดภัย ต้องชี้เป้า ปรากฏว่า

“ได้รับความร่วมมือจากกรมทางหลวงอย่างดียิ่ง ในเรื่องสถานที่ อำนวยความสะดวก อุปกรณ์” (นิมุ มะกาเจ, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีเนื่องจากคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ ถือเป็นองค์กรภาครัฐ จึงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐในระดับหนึ่ง นอกจากนี้น่าจะเป็นผลของความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ กับหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของพื้นที่ที่ผ่านมา มีลักษณะการร่วมมือกันทำงานมาเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการระดมทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรว่าอยู่ในระดับที่ดี

ปัจจัยด้านองค์กรการเคลื่อนไหวฯ

- **ผู้นำ** เนื่องจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการรวมตัวกันของคณะกรรมการอิสลามในลักษณะเครือข่าย เพื่อดำเนินกิจกรรม ดังนั้นจึงไม่มีผู้นำที่ชัดเจน แต่ในการเดินทางเพื่อไปมอบเงินบริจาค คณะเดินทางได้ให้นายอับดุลเรีอะห์มาน อับดุลสมัด ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสทำหน้าที่หัวหน้าคณะเดินทาง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในหน้าที่ของแต่ละคน และการตัดสินใจประเด็นต่างๆ ของคณะเดินทาง
- **โครงสร้างและรูปแบบการทำงาน** คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ ก็แยกเช่นเดียวกับการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่เป็นองค์กรภาครัฐ ดังนั้นรูปแบบการทำงานจึงอ้างอิงการทำงานรูปแบบราชการเป็นหลัก โดยจะเห็นได้จากการมีการบันทึกการเดินทางอย่างละเอียด และการจดรายการรายรับ รายจ่าย และยอดเงินที่ได้รับบริจาคอย่างชัดเจน ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์กรต้องการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเงินบริจาคที่ถือเป็นความรับผิดชอบที่ได้รับความไว้วางใจจากองค์กรและประชาชนที่ร่วมบริจาค
- **การระดมทรัพยากร**
 - **ทรัพยากรบุคคล** ในการจัดละหมาดฮายัตมีผู้มาร่วมละหมาดเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการเข้าร่วมละหมาดฮายัตที่กรุงเทพฯ ผู้วิจัยไม่เคยเห็นการละหมาดในประเทศไทยที่มีผู้คนเข้าร่วมมากขนาดนี้มาก่อน แต่ทว่าจำนวนผู้เข้าร่วมละหมาดฮายัตที่สนามบินบ่อทองกลับมากกว่าหลายเท่า

“เราคาดไม่ถึงว่าจะมีคนมาร่วมละหมาดมากขนาดนี้ คิดว่ามีคนมาเกินกว่าเป้า 10 เท่า เพราะเราคาดว่าตรงนั้นคงจะพอ ซึ่งในที่สุด รถที่อยู่ข้างนอกก็เข้าไม่ได้ ระยะ 4 กิโลเมตร ต้องเดินมา 4 กิโลเมตร และขณะที่ส่วนหนึ่งถึงเวลาแล้ว กำลังจะละหมาด แต่อีกส่วนหนึ่งที่กำลังเดินมาเพื่อจะไปที่ละหมาด ก็ยังเดินมาไม่ถึง” (นิมุ มะกาเจ, สัมภาษณ์)

- เครือข่าย เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับ คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัด เนื่องจากการรวมตัวของคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ ถือเป็นการรวมตัวครั้งแรก เพราะโดยส่วนใหญ่การดำเนินงานต่างๆ จะเป็นการร่วมกันทำงานของคณะกรรมการ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งมีวัฒนธรรมทางภาษาที่สอดคล้องกัน ดังนั้นการเชิญชวนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาและสตูลให้มาร่วมดำเนินกิจกรรมด้วย จึงถือเป็นการขยายเครือข่ายให้เปิดกว้างยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในการจัดละหมาดฮายัต การมีเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ก็ยิ่งช่วยทำให้การจัดละหมาดเป็นไปได้อย่างความสะดวกและราบรื่นยิ่งขึ้น

ส่วนการเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของบริจาค นั้น คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ ได้ส่งสมาชิก จังหวัดละ 1 คนเป็นตัวแทนร่วมเดินทางไปด้วย ซึ่งให้เห็นถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของความเป็นมุสลิมร่วมกัน กล่าวคือ ในการเดินทาง หลายครั้งที่คณะเดินทางได้รับความช่วยเหลือ ให้ได้รับความสะดวกจากผู้นำชนเผ่าหรือนายทหาร ผู้ซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อน หากแต่เมื่อรับทราบถึงวัตถุประสงค์การเดินทางมาของคณะเดินทาง ก็ยินดีให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี และด้วยความเป็นองค์กรภาครัฐ จึงทำให้ได้รับการต้อนรับและดูแลอย่างดีจากหน่วยงาน เช่น สถานทูตและสถานกงสุลไทยในปากีสถาน

- ยุทธวิธีการในการเคลื่อนไหวฯ คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ ได้ใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวหลากหลาย โดยทั้งหมดเป็นวิธีการตามช่องทางการเมืองปกติ (convention) ได้แก่ การจัดเวทีอภิปราย การจัดละหมาดฮายัต การเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของบริจาค ตลอดจนการรายงานผลการเดินทาง ซึ่งกล่าวได้ว่ายุทธวิธีในการเคลื่อนไหวฯ ของคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดฯ มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมอิสลามเป็นสำคัญ เช่น กรณีการจัดละหมาดฮายัต และการเปิดรับบริจาค โดยมีพื้นฐานจากคำสอนของอิสลาม ดังในคัมภีร์อัล-กุรอานระบุว่า

**“และจงขอความช่วยเหลือด้วยการอดทนและการละหมาด
และแท้จริง นี้ (เป็นภาระ) ที่หนักมาก เว้นแต่ผู้่อ้มตน”**

(อัล-กุรอาน 2 : 45)

ในประเด็นเรื่องการส่งเสริมให้บริจาคทาน

“...และความดี (หรือสมบัติ) อันใดที่ผู้เจ้า (มุสลิม) บริจาค
 ดังนั้นสำหรับตัวของสุเจ้าเอง และสุเจ้ามิได้บริจาค (เพื่ออื่นใด)
 เว้นแต่เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์
 และความดี (หรือสมบัติ) อันใดที่สุเจ้าบริจาค พระองค์จะทรงตอบแทนโดยเต็ม
 แก่สุเจ้า”

(อัล-กุรอาน 2 : 272)

“และพวกเขาให้อาหารเนื่องด้วยความรักต่อพระองค์ (อัลลอฮ์)
 แก่ผู้ขัดสน เด็กกำพร้าและเชลย”

(อัล-กุรอาน 76 : 8)

การบรรลุมัตถุประสงค์

จากการจัดละหมาดฮายัต เพื่อขอพรให้สงครามยุติโดยเร็วและเพื่อให้เกิดสันติสุขในโลก แม้ว่าจะไม่สามารถวัดความสำเร็จได้ในเชิงประจักษ์ แต่การได้ทำให้ ผู้คน ได้ออกมาแสดงพลังและ จุดยืนของตนเอง ผ่านการละหมาดซึ่งถือเป็นการทำความเคารพต่อพระเจ้าด้วยความนอบน้อมน่าจะมีส่วนช่วยในการทำให้อารมณ์ที่บางคนอาจเกิดความคับแค้นใจหรืออึดอัดใจจากสงครามให้ลดลง ได้ นอกจากนี้ยังช่วยทำให้ชาวโลกได้เห็นพลังความหวังโยของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อพี่น้องมุสลิมที่ได้รับภัยสงคราม

ส่วนการเดินทางมอบเงินและสิ่งของบริจาค ถือได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก หากพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นๆ ที่เดินทางเข้าไปก่อน แต่ไม่สามารถเดินทางไปมอบเงิน และสิ่งของได้ถึงมือผู้ได้รับความเดือดร้อนจริง ดังนั้นจึงถือได้ว่าคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเคลื่อนไหวฯ ที่ตั้งไว้ได้

อนึ่ง ข้อพึงสังเกตประการหนึ่งของคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการ ดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการร่วมมือประสาน งานกันระหว่างคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างๆ ทั้ง 5 จังหวัด ซึ่งทำให้เห็นถึงกรขยาย ความร่วมมือการประสานกันระหว่างชาวมุสลิมที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อยที่ต่างกัน เช่น วัฒนธรรมทาง ด้านภาษาและวัฒนธรรมมลายูบางประการที่ใช้ต่างกัน เนื่องจากในขณะที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัด สงขลาและสตูลส่วนใหญ่ปัจจุบันใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ชาวมุสลิม

ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาสประชาชนส่วนมากจะใช้ภาษามลายู หากแต่จากการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ ทำให้เห็นว่า ความแตกต่างทางด้านภาษามีเป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงาน

ในขณะที่การเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ทำให้เห็นถึงการขยายความร่วมมือระหว่าง 2 วัฒนธรรมย่อย ยังทำให้เห็นถึงประสานงานกันระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิมกับหน่วยงานราชการ อย่างเห็นได้ชัดและเป็นรูปธรรมอีกด้วย เช่น การประสานงานด้านสถานที่ในการจัดละหมาดฮายัต โดยคณะกรรมการอิสลามฯ 5 จังหวัด ได้เข้าร่วมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมการจัดละหมาดร่วมกับหน่วยงานราชการหลายหน่วยในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครอง ซึ่งทุกหน่วยงานได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะนำไปสู่การจัดละหมาดฮายัตขึ้น ณ สนามบินบ่อทอง โดยได้รับความอนุเคราะห์ทรัพยากรด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร การฉีดน้ำทำความสะอาดลานบิน ห้องสุขาเคลื่อนที่ เป็นต้น โดยการเดินทางไปบริจาคเงินและสิ่งของก็เช่นเดียวกันที่มีหน่วยงานต่างๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำปากีสถาน โดยอำนวยความสะดวกทั้งด้านที่พัก และการติดต่อประสานงาน

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้ใช้ทั้งความสัมพันธ์ระดับบุคคลและความสัมพันธ์แบบเป็นทางการในการติดต่อประสานงาน จนทำให้สามารถดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วนับว่าทั้งการจัดละหมาดฮายัตและการเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของบริจาค ได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย

สภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเชิดชูและเผยแผ่ ส่งเสริม วัฒนธรรมอิสลามและปกป้องสิทธิเสรีภาพของมุสลิม เป็นศูนย์กลางขององค์กรสมาชิก ประสานงานในการกำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกัน เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร และประสานความสัมพันธ์กับองค์กรในประเทศและต่างประเทศ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานขององค์กรสมาชิกที่มีทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ตลอดจนเป็นองค์กรที่ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ คณะกรรมการสภาพองค์การมุสลิมฯ ชุดหนึ่งๆ จึงมีวาระเพียง 2 ปี ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์หลักของสภาพองค์การฯ คือ การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น

ในช่วง พ.ศ. 2542 ผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย คือ นายอภิรักษ์ บวรณพงศ์ ซึ่งมีสถานภาพเป็นคณะกรรมการมุลินธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ ในเวลาเดียวกัน โดยมีนายนิติ ฮาซัน เป็นเลขานุการ ส่วนสถานที่ตั้งอยู่ภายในอาคารมุลินธิเพื่อศูนย์กลางฯ เช่นเดียวกับอีกหลายๆ องค์กร

กิจกรรมการเคลื่อนไหวฯ ของสภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย คือ การจัดเวทีอภิปรายเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวินาศกรรมและสงครามอัฟกานิสถาน การออกแถลงการณ์ตามพลวัตของสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง การจัดทำเอกสารและทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ ในการเคลื่อนไหวฯ

สำหรับกิจกรรมของสภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยนี้ คือ การประสานงานขององค์กรเครือข่ายในการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวฯ เพื่อการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าในมิติขององค์กรพัฒนาเอกชนของชาวไทยมุสลิม นั้น สภาพองค์การฯ ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรมากที่สุด จะเห็นได้จากกิจกรรมด้านการเชิญชวนองค์กรสมาชิกเข้าร่วมประชุมและปรึกษาหารือและในท้ายที่สุดจะมีการออกคำแถลงการณ์ตามสถานการณ์เพื่อยืนยันถึงจุดยืนและท่าทีของเครือข่ายองค์กรสมาชิก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกจะศึกษาผ่านเอกสารคำแถลงการณ์ที่สภาพองค์การมุสลิมฯ และองค์กรสมาชิกอีก 6 องค์กรร่วมกันแถลง โดยวิเคราะห์บทบาทและจุดยืนของสภาพองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทยผ่านคำแถลงการณ์ต่างๆ ดังกล่าว

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย นับเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของชาวไทยมุสลิมที่มีบทบาทอย่างสูงในขบวนการเคลื่อนไหวฯ ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานในครั้งนี้ และอาจกล่าวได้ว่าสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนไทยมุสลิมที่เคลื่อนไหวต่อต้านสงคราม สภาองค์กรมุสลิมถือเป็นองค์กรแกนนำในการเคลื่อนไหว ทั้งนี้พิจารณาทั้งจากกิจกรรมที่ดำเนินการและการติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งทำให้เห็นภาพของความเป็นองค์กรแกนนำอย่างชัดเจน เช่น การเปิดเวทีการอภิปราย โดยในหลากหลายเวทีอภิปราย ตัวแทนของสภาองค์กรฯ จะถูกเชิญเป็นวิทยากรเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศ ตลอดระยะเวลาที่ล่วงเลยมาสองเดือนเต็ม หรือการออกแถลงการณ์ในวาระต่างๆ ก็มักจะออกในนามของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่าย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักขององค์กร คือ “เป็นศูนย์กลางของ องค์กรสมาชิก ประสานงานในการกำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกัน”

หากจะพิจารณาการดำเนินงานของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาถึงการก่อตั้งองค์กรจะช่วยทำให้เข้าใจการทำงานขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

การก่อตั้งของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย คือ การรวมตัวกันขององค์กรชาวไทยมุสลิม ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีวัตถุประสงค์ต่างกันและมักจะมีกิจกรรมเฉพาะตามวัตถุประสงค์ขององค์กร แต่ด้วยบางกิจกรรมที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเองเพียงองค์กรเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจในประเทศไทย เช่น การเรียกร้องการแต่งกายตามรูปแบบอิสลามของสตรีมุสลิมในการถ่ายรูปติดบัตรประจำตัวประชาชน การตั้งซุ้มทรานด้วยภาษาอาหรับ หรือเรื่องราวที่มุสลิมอาจถูกอำนาจรัฐบังคับทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้ เป็นต้น จึงกลายเป็นความจำเป็นที่องค์กรชาวไทยมุสลิมได้เข้ามารวมตัวกันเพื่อดำเนินงานและเรียกร้องสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักขององค์กรสมาชิก โดยในช่วงแรกเป็นการรวมตัวกันในชื่อ “ศูนย์ประสานงานองค์กรมุสลิม” ซึ่งได้จัดให้มีการจัดประชุมใหญ่ขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2533 และต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อ “สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย”

นอกจากนี้ยังเป็นจุดกำเนิดของกลุ่มผู้หญิงไทยมุสลิมแล้ว ฮิญาบ ยังเป็นจุดกำเนิดขององค์กรที่สำคัญอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีจุดเน้นในบทบาทการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรมุสลิมต่างๆ ที่มีอยู่คือ สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2537 : 21)

ด้วยเหตุที่สภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทยเป็นการรวมตัวกันขององค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร ดังนั้นเพื่อให้องค์กรสมาชิกแต่ละองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการวางกรอบการทำงานและการดำเนินงานของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย คณะกรรมการและคณะทำงานของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทยจึงประกอบด้วยบุคคลที่ทำงานในองค์กรสมาชิกต่างๆ สิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างยิ่งในประเด็นนี้ คือ เมื่อสภาองค์การมุสลิมฯ จะขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นต่างๆ กรรมการของสภาองค์การมุสลิมฯ ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นคณะกรรมการขององค์กรสมาชิกด้วยนั้น สามารถนำทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรที่ตนเองเป็นกรรมการอยู่มาขับเคลื่อนนับแต่ในด้านสถานที่ งบประมาณหรือเจ้าหน้าที่ ตัวอย่างที่เห็นอย่างเด่นชัดที่สุดของประเด็นเช่นนี้คือ กรรมการของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ส่วนหนึ่งก็เป็นกรรมการอยู่ในสภาองค์การมุสลิมด้วย เช่น นายอภิรักษ์ บวรณพวงศ์ รศ.ดร.ปกรณ์ ปรียากรณ์ เป็นต้น

ในการรวมกันขององค์กรชาวไทยมุสลิมในการจัดตั้งองค์กรหรือศูนย์ประสานงานกลางขึ้นมา นั้น องค์กรสมาชิกได้ร่วมกันวางข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงานภายใต้ชื่อสภาองค์การมุสลิมฯ ดังนี้

“หากเป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการร่วมกัน เป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของมุสลิมในประเทศไทย หรือเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน โลกมุสลิม สมาชิกจะมอบให้เป็นหน้าที่ของสภาองค์การมุสลิมฯ โดยที่สภาองค์การมุสลิมจะไม่เข้าไปก้าวก้าวยกิจกรมหลักขององค์กรสมาชิก เช่น สภาองค์การฯ จะไม่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับนักศึกษาหรือเยาวชน ซึ่งมีองค์กรสมาชิก เช่น สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมและสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย รับผิดชอบดำเนินการเป็นหลักแล้ว ยกเว้นหากเป็นมติร่วมกันขององค์กรสมาชิกทั้งหมดว่าเป็นเรื่องที่จะต้องทำร่วมกัน สภาองค์การฯ จึงจะเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม” (อภิรักษ์ บวรณพวงศ์, สัมภาษณ์)

จากการดำเนินกิจกรรมของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย ที่ผ่านมา เช่น การจัดระดมความคิดเห็นเพื่อเรียกร้องกฎหมาย พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 การประชุมเรื่องเศรษฐศาสตร์อิสลามอันเป็นผลให้เกิดการเรียกร้อง พระราชบัญญัติธนาคารอิสลาม การเรียกร้องให้จัดตั้งศาลชาริอะฮ์ (ศาลสำหรับชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะ ซึ่งจะใช้กฎหมายอิสลามในบางส่วนในการพิจารณาคดี) การเรียกร้องเพื่อให้สตรีชาวไทยมุสลิมสามารถแต่งฮิญาบในการถ่ายรูปติดบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรอื่นๆ ได้ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ สภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรสมาชิกและเครือข่ายของชาวไทยมุสลิมในภาคส่วนต่างๆ ของสังคม เช่น นักการเมือง นักวิชาการและนักการศาสนา โดยในการดำเนินงานแต่ละครั้ง

“เราจะเชิญองค์กรสมาชิกเข้ามาร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ในทุกๆ กิจกรรมที่เราถือว่าเป็นของสภาองค์กรฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางการปลูกความคิดหรือปลูกกระดุมแนวคิด สภาองค์กรจะจัดเวทีเหมือนเป็นประชาพิจารณ์ เชิญองค์กรสมาชิกทั้งหมดเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น” (อภิสิทธิ์ บวรพงษ์, สัมภาษณ์)

ประเด็นสำคัญที่พบในการพิจารณาการดำเนินงานของสภาองค์กรมุสลิมฯ ที่เป็นมาในอดีต อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมที่สภาองค์กรฯ ดำเนินงานเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือกิจกรรมพิเศษของสังคมชาวมุสลิมในประเทศไทย ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในสังคมเพื่อหาคำตอบหรือช่วยกันดำเนินงาน โดยเฉพาะหากพิจารณาอย่างลึกลงไปจะพบว่า ประเด็นที่สภาองค์กรมุสลิมฯ ดำเนินงานนั้น จะเป็นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิในด้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิมโดยรวมเป็นสำคัญ

นอกจากกิจกรรมในด้านการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของชาวไทยมุสลิมแล้ว สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยยังได้ติดตามเหตุการณ์ระหว่างประเทศในโลกมุสลิม หรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับโลกมุสลิม เช่น กรณีความรุนแรงระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ สงครามอ่าวเปอร์เซีย โดยการจัดอภิปรายและจัดทำหนังสือทางวิชาการเรื่อง “ความเป็นจริงในตะวันออกกลาง” ออกเผยแพร่ สงครามระหว่างสหภาพโซเวียตกับอัฟกานิสถาน ได้จัดชุมนุมหน้าสถานทูตสหภาพโซเวียต สงครามโคโซโวและประเด็นอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชาวมุสลิม กล่าวได้ว่าสภาองค์กรมุสลิมฯ ได้มีบทบาทอย่างสูงในการเรียกร้องและต่อต้านสงครามและความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

“เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือมีผลกระทบกับโลกมุสลิม เราจะเคลื่อนไหวด้วยการขึ้นนำหรือการประท้วงตลอดเวลา พูดังๆ ว่า การเดินขบวนประท้วงสถานทูตนี้ทำมาสิบๆ ปีแล้ว ทำจนเลิกทำ” (อภิสิทธิ์ บวรพงษ์, สัมภาษณ์)

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยกับกิจกรรมในกรณีการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน

เนื่องจากสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีจุดยืนในการดำเนินงานในลักษณะเฉพาะเจาะจง คือ กิจกรรมที่เป็นความต้องการร่วมกัน เป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของมุสลิมในประเทศไทย หรือเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกมุสลิม สมาชิกจะมอบให้เป็นหน้าที่ของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย

กิจกรรมของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานนั้น กล่าวได้ว่า ตลอดช่วงเวลานับตั้งแต่เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2544 จนกระทั่งเมื่อกองทัพสหรัฐอเมริกา เริ่มโจมตีอัฟกานิสถาน และตลอดช่วงเวลาแห่งสงคราม

ระหว่างกองทัพสหรัฐฯ กับกลุ่มทาลีบันนั้น สภาก่อการมุสลิมแห่งประเทศไทยนับว่าเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมที่มีบทบาทเคลื่อนไหวทางสังคม ที่ให้ข่าวสารความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์ คำอธิบายต่างๆ และร่วมประณามเหตุการณ์วินาศกรรม ตลอดจนการร่วมกันแสวงหาทางเลือกเพื่อการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายด้วยแนวทางสันติวิธี

กิจกรรมของสภาก่อการมุสลิมแห่งประเทศไทยถือได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อปฏิกิริยาของชาวไทยมุสลิมที่ต้องการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารทั้งเหตุวินาศกรรมและท่าทีข้อคิดเห็นของรัฐบาลไทยที่มีต่อเหตุการณ์

กล่าวได้ว่าหลังจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐฯ ชาวไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและคำอธิบายต่างๆ เกี่ยวกับเหตุวินาศกรรมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีรายงานจากรัฐบาลสหรัฐฯ และสำนักข่าวหลายสำนักว่า มีชาวมุสลิมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุวินาศกรรมครั้งนี้ จึงทำให้ความสนใจของชาวไทยมุสลิมมาร่วมรับฟังการบรรยาย อภิปรายเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งมีไม่เพียงชาวไทยมุสลิมเท่านั้นหากแต่ชาวไทยผู้ต้องการรับรู้ข่าวสารที่ไม่สามารถรับรู้ได้จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ทั่วไปก็ได้มาเข้าร่วมรับฟังด้วยจำนวนหนึ่ง รวมทั้งสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เป็นจำนวนมาก

กิจกรรมของสภาก่อการมุสลิมแห่งประเทศไทย ในห้วงก่อนที่กองทัพสหรัฐฯ จะเริ่มโจมตีอัฟกานิสถานนั้น เป็นความร่วมมือกับองค์กรสมาชิกหลายองค์กร ในการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นข่าวสารจากสำนักข่าวทางเลือก เช่น สำนักข่าวจากตะวันออกกลาง บทวิเคราะห์เหตุวินาศกรรมด้วยการจัดการอภิปราย บรรยายแก่ชาวไทยมุสลิมและผู้สนใจ ทั้งในส่วนกลางซึ่งมีศูนย์กลางที่ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย และในส่วนภูมิภาคซึ่งคณะกรรมการของสภาก่อการฯ ได้เดินทางไปร่วมอภิปรายในหลายจังหวัด เช่น นครศรีธรรมราช สตูล ยะลา นราธิวาส ฯลฯ ร่วมกับองค์กรอื่นๆ

นอกจากนี้สภาก่อการฯ และองค์กรสมาชิกยังตอบสนองต่อท่าทีของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งของนายกรัฐมนตรีที่มีความเป็นห่วงเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องใน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้ สภาก่อการมุสลิมแห่งประเทศไทยร่วมกับองค์กรสมาชิกจึงได้ออก “จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี”

สำหรับการพิจารณาบทบาทสภาก่อการมุสลิมแห่งประเทศไทย ในด้านการเป็นองค์กรแกนนำของการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยเลือกศึกษาผ่าน จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี และ แถลงการณ์ 3 ฉบับของสภาก่อการฯ และองค์กรเครือข่าย ที่ร่วมกันออกมาตลอดระยะเวลาแห่งสงคราม ซึ่งมีรายละเอียดและข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

1. จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี

จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 26 กันยายน 2544 เป็นเวลา 12 วันหลังจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา 6 วันหลังจากคำปราศรัยของประธานาธิบดี จอร์จ บุช และ 3 วันหลังจากนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนแสดงความห่วงใยต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยเกรงว่าอาจมีการปลุกระดม หรือวิพากษ์วิจารณ์ท่าทีของรัฐบาลไทยเร็วเกินไป จนน่าจะนำไปสู่ความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมได้ สถานองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทยจึงมี จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 26 กันยายน 2544 โดยมีรายนามองค์กรท้ายจดหมาย 8 องค์กร ได้แก่ สถานองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย สมาคมสื่อสารมวลชนมุสลิม สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม สมาคมมิตรภาพไทย-ปากีสถาน ชมรมนักกฎหมายมุสลิม ชมรมมุสลิมสยาม ซึ่งรวมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมตลอดระยะเวลาของการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน

โดยจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ที่บ่งบอกถึงจุดยืนของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม ต่อเหตุวินาศกรรม ต่อท่าทีของผู้นำสหรัฐอเมริกา และนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย จำนวน 8 ข้อ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จากหลายกรณีที่เกิดความรุนแรงต่อมุสลิมในกรณีต่างๆ ทั้งเหตุการณ์ในประเทศและต่างประเทศ โดยอยู่บนหลักการศาสนาอิสลามที่เน้นถึง ความผูกพัน ความเป็นพี่น้อง และความรักดูญาติระหว่างมุสลิมด้วยกัน

2. องค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมทุกองค์กร ไม่เห็นด้วยและประณามการก่อวินาศกรรม เพราะเป็นการกระทำผิดและขัดแย้งกับหลักการอิสลาม ที่ไม่อนุมัติให้ทำลายล้างหรือฆ่าผู้บริสุทธิ์ และเครือข่ายองค์กร สนับสนุนท่าทีของจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

3. องค์กรเห็นว่า การใช้สงครามหรือกำลังตอบโต้ไม่อาจแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายได้ แต่กลับจะส่งผลร้ายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์มากกว่า

4. การแก้ไขปัญหการก่อการร้ายจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวัง ต้องแยกแยะระหว่างผู้ก่อการร้ายกับชุมชนมุสลิม และต้องแสวงหาข้อมูลยืนยันให้ได้ว่ากลุ่มใดเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมครั้งนี้

5. องค์กรไม่เห็นด้วยหากประเทศไทยจะส่งกำลังทหารไปร่วมรบหรือใช้แผ่นดินไทยเป็นฐานทัพในการสงครามที่อาจจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะมีส่วนใดๆ และองค์กรมีความชื่นชมต่อท่าทีของรัฐบาลไทยที่รัฐบาลไม่ได้แสดงท่าทีและมีได้ตัดสินใจที่จะให้สหรัฐฯ ใช้ฐานทัพใดๆ ของไทยเกี่ยวข้องกับการทำสงครามในอัฟกานิสถาน

6. องค์กรมีความเห็นใจต่อพี่น้องมุสลิมในอัฟกานิสถาน โดยได้ร่วมมือกับองค์การกาชาดสากล องค์กรช่วยเหลือผู้ลี้ภัยและองค์การสงเคราะห์มุสลิมนานาชาติ รมรณรงค์ให้พี่น้องมุสลิมในประเทศไทย บริจาค อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค

7. การติดตามความเคลื่อนไหวและรับฟังเหตุการณ์ จะมีต่อไปอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ โดยจะเป็นการประชุมร่วมกันอย่างสงบ แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย และเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี องค์กรมีความยินดีหากนายกรัฐมนตรีจะส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องท่าทีของรัฐบาล

8. องค์กรยืนยันว่า การดำเนินงานในเรื่องนี้กระทำด้วยความรักสันติภาพ รักเสรีภาพและใช้ความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของโลกให้เป็นไปโดยใช้หลัก สันติธรรม

ข้อความเห็นต่อจดหมาย

เมื่อพิจารณาเนื้อหาทั้ง 8 ประการของจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ของเครือข่าย องค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมที่ต้องการชี้แจงถึงจุดยืนและกิจกรรมในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมที่ถือว่าเป็นปฏิกริยาที่มีต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ณ ช่วงเวลานั้นแล้ว จะพบว่าประเด็นที่เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมนำเสนอ ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประเด็นหลัก คือ

1. ท่าทีของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมต่อเหตุการณ์ ยืนยันว่าไม่เห็นด้วยและประณามการก่อวินาศกรรม โดยได้จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
2. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมชื่นชมต่อจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ในการชี้นำสังคมชาวไทยมุสลิมให้ติดตามเหตุการณ์อย่างระมัดระวังและอดทน และชื่นชมต่อรัฐบาลไทยที่สามารถแสดงจุดยืนที่เป็นกลางภายใต้ความเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ
3. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม ต้องการให้แก้ไขปัญหาการก่อการร้าย โดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือการประกาศสงคราม โดยเรียกร้องให้แก้ปัญหาโดยสันติวิธี
4. การร่วมรณรงค์เพื่อรับบริจาคช่วยเหลือชาวอัฟกัน

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าองค์กรเครือข่ายทั้ง 8 องค์กร เป็นองค์กรที่อยู่ในทุกภาคส่วนของการทำงานในสังคมมุสลิมไทย

ในช่วงเวลาที่เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมได้ออกจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ สถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลอัฟกานิสถานและรัฐบาลสหรัฐฯ มีสูงขึ้นจากการเคลื่อนไหวกองทัพผู้เอเซียกลางของสหรัฐฯ และการยื่นคำขาดให้กลุ่มทาลีบันทำตามข้อเสนอ 4 ประการ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้ส่งตัวอุซามะห์ บินลาเดน และสมาชิกกลุ่มอัล กออิดะห์ แก่

รัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อทำการสอบสวน และเรียกร้องให้กลุ่มทาลีบันอนุญาตให้กองทัพสหรัฐฯ เข้าตรวจสอบสถานที่ต่างๆ ที่ต้องสงสัยว่าอาจเป็นที่หลบซ่อนและฝึกขบวนการก่อการร้ายที่รัฐบาลสหรัฐฯ สงสัย ซึ่งข้อเรียกร้องต่างๆ ของรัฐบาลสหรัฐฯ ถูกผู้นำกลุ่มทาลีบันปฏิเสธ นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐฯ ยังได้ดำเนินการทางการทูตผ่านองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับประเด็นการต่อต้านการก่อการร้าย โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีมติคณะมนตรีฯ ที่ 1368 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า “ผู้มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน หรือให้ที่พักพิง แก่ผู้ปฏิบัติการ ผู้วางแผนและผู้สนับสนุนการกระทำเหล่านี้ (การก่อการร้าย) จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน” (มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่ 1368 24 กันยายน 2544) สหรัฐฯ จึงนำมติคณะมนตรีฯ นี้มาเป็นข้ออ้างในการทำสงครามต่ออัฟกานิสถานอย่าง “ชอบธรรม” แต่ในขณะเดียวกันท่าทีของประเทศต่างๆ และความคิดเห็นของนักวิชาการ ประชาชนและผู้รักสันติภาพกลับไม่เห็นด้วยและต่อต้านการแก้ไขปัญหการก่อการร้ายด้วยวิธีการรุนแรงหรือสงคราม

ดังนั้นช่วงเวลาระหว่างหลังจากเหตุวินาศกรรม 11 กันยายน 2544 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากคำปราศรัยของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งถึงวันที่ 7 ตุลาคม 2544 จึงเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานทางโทรทัศน์และสื่อต่างๆ ต่างนำเสนอถึงการเตรียมกองทัพสหรัฐฯ ผู้ “สงครามครั้งใหม่ของสหรัฐอเมริกา” (American New War) รวมถึงการเปรียบเทียบกำลังทางทหารระหว่างกองทัพสหรัฐฯ และกองกำลังทาลีบันเป็นรายงานหลัก หากแต่ท่ามกลางกระแสแห่งสงครามอันเชี่ยวกราก ขบวนการเรียกร้องเพื่อให้เกิด “ทางเลือก” ในการแก้ไขปัญหโดยสันติวิธีจากประชาชนทั่วโลกก็ปรากฏขึ้นเช่นกัน รวมทั้งกระแสความไม่พอใจต่อนโยบายและรัฐบาลสหรัฐฯ ที่มีท่าทีอันแข็งกร้าวในการยืนยันจะแก้ไขปัญหานี้โดย “สงคราม”

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม โดยการดำเนินงานของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยนั้น ถือว่าเป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างสูงยิ่งต่อขบวนการเรียกร้องเพื่อการแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหด้วยวิธีการสันติ การดำเนินงานของสภาองค์กรมุสลิมฯ นอกจากการออกจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังได้ร่วมกับองค์กรสมาชิก เช่น สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย จัดกิจกรรมการบรรยาย อภิปรายเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์วินาศกรรมและความคืบหน้าของสงคราม โดยเป็นการวิเคราะห์ทั้งจากนักวิชาการมุสลิมและผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ โดยมีทิศทางเดียวกันว่า สงครามไม่สามารถแก้ไขปัญหาใดๆ ได้เลย นอกจากการเพิ่มทวีปัญหาให้มีความรุนแรงขึ้นและเพิ่มผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากจากภัยสงครามมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีหรือคำอธิบายในการที่สหรัฐฯ ต้องการทำสงครามต่ออัฟกานิสถานผ่านมุมมองของ “ผลประโยชน์” ด้านทรัพยากรน้ำมันและแร่ธาตุต่างๆ ที่มีมูลค่านับอนันต์

ดังนั้นความรู้สึกของสังคมไทยมุสลิมส่วนหนึ่งเท่าที่ผู้วิจัยสามารถรับรู้ได้โดยผ่านการร่วมรับฟังการบรรยายและอภิปรายในทุกๆ สัปดาห์และในหลากหลายเวทีและการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ร่วมรับฟัง ทำให้เข้าใจได้ว่า กระแสของชาวไทยมุสลิมเริ่มมีความไม่พอใจต่อท่าทีและนโยบาย

ต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่ออกมาแสดงท่าทีในการสนับสนุนสหรัฐฯ อย่างแข็งขันมากขึ้น จนเมื่อกระทั่งเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2544 เมื่อกองทัพสหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานจึงทำให้ทัศนคติและมุมมองของชาวไทยมุสลิมต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษซึ่งเป็นพันธมิตรที่แนบสนิทได้ถูกสะท้อนออกมาในแถลงการณ์ฉบับที่ 2 ของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม

2. แถลงการณ์ ประณามสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการทำลายล้างประชาคมมุสลิม

วันที่ 8 ตุลาคม 2544 เพียงหนึ่งวันหลังจากที่กองทัพสหรัฐฯ และพันธมิตรเริ่มปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน สภาองค์กรการมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่ายได้ร่วมกันออกแถลงการณ์เพื่อแสดงถึงจุดยืนขององค์กร โดยแสดงความไม่เห็นด้วยและการประณามการทำสงครามครั้งนี้

แถลงการณ์ฉบับนี้เริ่มด้วยประวัติศาสตร์ของการที่มุสลิมเป็นฝ่ายถูกกระทำ นับตั้งแต่การก่อตั้งรัฐอิสราเอล (รัฐยิว) ซึ่งเป็นการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ โดยขับไล่ประชาชนชาวปาเลสไตน์ออกจากบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้กรณีของบอสเนียและในที่สุดในการตีอัฟกานิสถานของกองทัพสหรัฐฯ และอังกฤษ โดยไม่ฟังความคิดเห็นของประชาคมโลกในการคัดค้านสงคราม และปฏิเสธการใช้กฎหมายระหว่างประเทศผ่านองค์การสหประชาชาติ ดังนั้นสภาองค์กรฯ และองค์กรเครือข่ายจึงร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ดังนี้

1. ประณามการก่ออาชญากรรมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการกระทำต่อประชาคมโลกมุสลิมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 เป็นต้นมา
2. ประณามการก่ออาชญากรรมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการโจมตีอัฟกานิสถาน เช่น เดียวกับการประณามการก่อการร้ายอาคราเวิลด์ เทรด เซ็นเตอร์
3. เรียกร้องให้พี่น้องมุสลิมทั่วโลกร่วมกันขอพร (ดูอาฮ์) จากพระเจ้า และพนักกำลังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้สังคมโลกปราศจากการเข้ามาครอบงำจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ
4. เรียกร้องให้ประชาคมโลกประณามการก่อสงครามในอัฟกานิสถาน
5. เชิญชวนร่วมบริจาคเพื่อประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน ทุกข์ยากจากภัยสงครามในประเทศอัฟกานิสถาน

ข้อความเห็นต่อแถลงการณ์

เมื่อพิจารณาแถลงการณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ การทำสงครามต่ออัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในครั้งนี้ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำลายล้างประชาคมมุสลิม โดยองค์กรเครือข่ายฯ มองว่าการทำลายล้างประชาคมมุสลิมมิใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น หากแต่เริ่มขึ้นตั้งแต่การก่อตั้งรัฐยิว หรือรัฐอิสราเอล โดยการสนับสนุนของสหรัฐฯ และอังกฤษ อันก่อให้เกิดความแตกแยกและ

สงครามระหว่างชาวอาหรับมุสลิมกับชาวยิวผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ประชาคมโลกมุสลิมยังถูกรุกรานและแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจมาโดยตลอด ดังนั้นเมื่อสหรัฐฯ และพันธมิตรผู้ใกล้ชิดเช่นอังกฤษ ก่อสงครามในอัฟกานิสถานขึ้นอีก ท่ามกลางกระแสคัดค้าน เพื่อให้สหรัฐฯ ใช้วิธีการทางการทูตหรือกฎหมายระหว่างประเทศแทนการใช้กำลังทหารซึ่งนอกจากจะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายให้ลดน้อยลงแล้ว กลับยังจะเพิ่มทวีปัญหาให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และที่สำคัญสงครามย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวอัฟกันผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นเครือข่ายฯ จึงประณามการทำสงครามของสหรัฐฯ และอังกฤษในครั้งนี้อย่างได้เรียกร้องให้ประชาคมโลกร่วมประณามอีกด้วย ประเด็นที่สอง สิ่งที่ต้องคัดค้านเครือข่ายฯ เรียกร้องให้ชาวมุสลิมทั่วโลกร่วมกันขอพรจากพระเจ้า ก็สำคัญยิ่งต่อการแสดงถึงจุดยืนและท่าทีขององค์กรเครือข่ายฯ ในกรณีสงครามอัฟกานิสถานนี้ เนื่องจากการเป็นการขอพรเพื่อให้โลกปราศจากการครอบงำจากสหรัฐฯ และอังกฤษ

หลังจากกองทัพสหรัฐฯ และพันธมิตรได้เริ่มปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถาน และส่งผลให้ชาวอัฟกันต้องอพยพหนีภัยสงคราม กลายเป็นผู้อพยพมายังชายแดนประเทศต่างๆ รวมถึงเริ่มมีรายงานความสูญเสียของพลเรือนและทหารตาลีบันซึ่งถูกทิ้งระเบิด ด้วยระเบิดนानาชนิดจากเครื่องบินรบและเรือรบจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดกระแสความไม่พอใจและแรงต่อต้านมากยิ่งขึ้น โดยสามารถสังเกตได้จากจำนวนและอารมณ์ร่วมของผู้ที่มาร่วมฟังการบรรยาย อภิปรายที่จัดขึ้นทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยมีองค์กรต่างๆ หมุนเวียนกันจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่า หลังจากสงครามเริ่มขึ้น จำนวนของผู้มาร่วมรับฟังการบรรยายและอภิปรายก็เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังหลากหลายอีกด้วย กล่าวคือ เริ่มมีพี่น้องชาวไทยมาร่วมฟังและแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเครื่องชี้วัดได้ประการหนึ่งว่า สังคมไทยให้ความสนใจและความสำคัญต่อสงครามครั้งนี้มากขึ้นเพียงใด

ทั้งนี้จากการดำเนินกิจกรรมของสภาองค์กรฯ ผ่านการจัดเวทีบรรยายและอภิปราย และมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น สภาองค์กรฯ จึงได้รวบรวมแนวคิด และข้อเสนอแนะต่างๆ สรุปรวมเป็นแถลงการณ์ฉบับที่ 3

3. แถลงการณ์ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมในประเทศไทย

เรื่อง คัดค้านสงครามในอัฟกานิสถาน

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่ายฯ ได้แสดงจุดยืนในการประท้วงและคัดค้านต่อการปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถานเพราะเป็นปฏิบัติการที่นำไปสู่การทำลายชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็ก ผู้หญิง คนชรา ผู้พิการและคนที่ไม่ทางต่อสู้ เป็นการกระทำที่น่าอดสู ปราศจากเหตุผล ไร้มนุษยธรรม

สภาองค์กรฯ และองค์กรเครือข่ายฯ ได้ยื่นข้อเรียกร้องซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีทบทวนนโยบายการต่างประเทศของไทย โดยเริ่มดำเนินการทางการทูตกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและองค์การสหประชาชาติเพื่อผลักดันให้การโจมตีอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ ยุติลงทันที และให้นำเรื่องนี้ขึ้นสู่การเจรจาในเวทีองค์การสหประชาชาติ
2. เชิญชวนให้พี่น้องมุสลิมในประเทศไทยร่วมกันประณามการกระทำของสหรัฐอเมริกา โดยร่วมกันติดตามข้อมูลข่าวสารครั้งนี้อย่างใกล้ชิด ร่วมกันวิเคราะห์เหตุการณ์โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อสารมวลชนตะวันตกที่กำลังถูกบีบบังคับจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ให้บิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบาดเจ็บล้มตายของชาวอัฟกัน
3. เชิญชวนให้พี่น้องมุสลิมร่วมกันขอพรด้วยการอ่านดุอาอ์กุนูตทุกครั้งในเวลาละหมาด เพื่อเป็นพลังให้ชาวอัฟกันรอดพ้นจากภัยพิบัติจากสงคราม
4. เรียกร้องให้พี่น้องมุสลิม เริ่มต่อต้านผลิตภัณฑ์และสินค้าของสหรัฐอเมริกา ด้วยการเลิกความนิยม เลิกซื้อ เลิกใช้ เลิกบริโภค อย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อความเห็นต่อแถลงการณ์

แถลงการณ์ฉบับนี้เป็นแถลงการณ์ที่ต้องการเน้นย้ำถึงจุดยืนของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมในการประท้วงและคัดค้านต่อการปฏิบัติการโจมตีอัฟกานิสถานของกองทัพสหรัฐฯ เนื่องด้วยเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ ประการแรก การทำสงครามในอัฟกานิสถานเป็นการทำสงครามที่ไม่มีความชอบธรรม ไม่เป็นไปตามมติของสหประชาชาติ ประการที่สอง การทำสงครามเป็นการทำลายชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะเด็ก ผู้หญิง คนชรา ผู้พิการและคนที่ไม่ทางต่อสู้ และประการสุดท้าย การทำสงครามไม่อาจแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายได้ แต่สงครามกลับทำลายชีวิตผู้บริสุทธิ์ซึ่งไม่ต่างไปจากการก่อการร้าย แถลงการณ์ฉบับนี้เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมฯ ภายใต้การนำของสภาองค์กรฯ ยังได้เสนอข้อเรียกร้องที่สำคัญยิ่งอีก 4 ประการ ประการแรกน่าสนใจตรงที่เป็นการเรียกร้องต่อรัฐไทยโดยตรงเพื่อให้มีการทบทวนนโยบายต่างประเทศที่มีต่อสหรัฐฯ ประการที่สอง เป็นการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างสื่อมวลชนตะวันตกกับสื่อทางเลือกที่น่าเสนอเกี่ยวกับสงคราม โดยสภาองค์กรฯ เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมเลือกรับฟังข่าวสารด้วยความระมัดระวังและด้วยวิจารณญาณ ประการที่สาม เป็นการเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมได้มีส่วนร่วมในขบวนการต่อต้านสงครามด้วยการร่วมขอพรในเวลาละหมาดซึ่งมุสลิมทุกคนสามารถทำได้ด้วยตนเอง และประการสุดท้าย ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญอย่างยิ่งเมื่อสภาองค์กรฯ เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมต่อต้านสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ชาวไทยมุสลิมได้รู้สึกในการมีส่วนร่วมในการต่อต้านสงครามที่สหรัฐฯ เป็นผู้ก่อขึ้น

4. แลงการณั้ ประณามสหรัฐอเมริกากลุ่มชาวอัฟกันและต่อต้านลินค้ออเมริกา - พันธมิตร

วันที่ 20 ตุลาคม 2544 สภากงค์การฯ ร่วมกับองคค์กรสมาชิกได้จัดกิจกรรมการอภิปรายครั้งใหญ่ โดยจัดให้มีการละหมาดฮายัตขึ้นด้วย ณ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยหลังจากการละหมาดเป็นการอภิปรายในหัวข้อ “วิเคราะห์สถานการณ์การโจมตีอัฟกานิสถาน” และหลังจากการอภิปราย สภากงค์การฯ ได้จัดการแถลงข่าวประณามสหรัฐฯ ที่โจมตีอัฟกานิสถาน เพื่อเป็นการแสดงจุดยืนขององคค์กร ซึ่งแถลงการณั้มีสาระดังนี้

1. ประณามการโจมตีด้วยอาวุธอย่างรุนแรงของสหรัฐฯ และพันธมิตร
2. รณรงคค์ต่อต้านการซื้อ-ขายสินค้า ผลิตภัณฑ์บริการที่เป็นของอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน และพันธมิตร และให้หันกลับมาใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยแทน
3. เรียกร้องให้องคค์กรสหประชาชาติเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในอัฟกานิสถานและยุติสงครามโดยทันที และให้แก้ไขปัญหาระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์อย่างจริงจัง
4. เชิญชวนให้พี่น้องมุสลิมไทยทั่วประเทศร่วมกันละหมาดและขอพรจากพระเจ้าให้สงครามยุติ ให้เกิดสันติภาพ เกิดความปลอดภัยและเกิดความเป็นธรรมแก่ชาวอัฟกันและมนุษยชาติ

ข้อความเห็นต่อแถลงการณั้

แถลงการณั้ฉบับนี้ กล่าวได้ว่า เป็นการรวบรวมข้อเรียกร้องและข้อเชิญชวนที่มีอยู่ในแถลงการณั้ฉบับก่อนหน้าทั้ง 3 ฉบับ โดยประเด็นหลักที่เน้นย้ำมากที่สุดคือ การประณามการทำสงครามของสหรัฐฯ ต่ออัฟกานิสถาน การเรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว

จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีและแถลงการณั้ทั้ง 3 ฉบับที่นำเสนอไปนั้น ล้วนแต่มีรายชื่อองคค์กรเครือข่ายทั้ง 8 องค์กรเป็นผู้ร่วมออกแถลงการณั้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า องค์กรเครือข่ายที่เป็นองคค์กรสมาชิกของสภากงค์การมุสลิมฯ นั้น ได้มอบหมายให้สภากงค์การมุสลิมฯ เป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่นี้

แถลงการณั้ : เครื่องมือการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากการที่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาบทบาทของสภากงค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย ในการทำหน้าที่องคค์กรแกนนำของเครือข่ายองคค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมในการเคลื่อนไหวรณรงคค์เพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน ผ่านเอกสารที่สภากงค์การมุสลิมฯ และองคค์กรเครือข่ายออกร่วมกัน เนื่องจากความสำคัญของเอกสารแถลงการณั้ที่เป็นเครื่องมือ (Instrument) ประเภทหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางสังคม

“แถลงการณ์ ถือได้ว่ามันเป็นหัวใจหนึ่งของการที่จะบอกกับสังคมทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมว่านี่คือจุดยืนของมุสลิมในเมืองไทย ซึ่งเวลาเราประกาศออกไป เราต้องมั่นใจว่าสังคมมุสลิมด้วยกันเองต้องไม่คัดค้าน มิเช่นนั้นมันจะเกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งภายใน ฉะนั้นการออกแถลงการณ์ ประการแรก เราพยายามที่จะอ้างสำนักจุฬาราชมนตรี อ่างมติของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คือพยายามทำให้การออกแถลงการณ์ของเรา เป็นไปด้วยความเป็นเอกภาพขององค์กรระดับบนที่มีอยู่ในสังคมไทยเพื่อที่จะทำให้สังคมภายนอกยอมรับในแถลงการณ์ของเรา” (อภิสิทธิ์ บูรณพงศ์, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรมุสลิมฯ นอกจากจะเป็นการประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมด้วยกันแล้ว ยังเป็นการประสานงานกับองค์กรภาครัฐของชาวไทยมุสลิม อย่างเช่น จุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิด “เอกภาพ” ในการเคลื่อนไหวทางสังคม

“โดยเราพยายามไม่ทำเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน เราพยายามทำให้องค์กรมุสลิมในเมืองไทยทั้งหมดที่เป็นองค์กรเคลื่อนไหวอยู่ให้ยอมรับไปพร้อมๆ กัน... เราจะต้องประสานตรงนี้ ทำอย่างไรไม่ให้จุฬาฯ ตอบอย่างหนึ่ง เราตอบอย่างหนึ่ง คนละทิศคนละทาง อันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการแสดงบทบาทของสภาองค์กรเพราะงานของเราเราต่อสู้กับศัตรูภายนอก ไม่ใช่สู้ศัตรูภายใน... เราเน้นไปที่การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของมุสลิมในประเทศไทยกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก กับประเทศมหาอำนาจ กับอำนาจรัฐ ฉะนั้นแถลงการณ์ที่ออกไปทุกครั้งต้องทำให้คนภายนอกเห็นว่าออกไปจากสังคมมุสลิมทั้งหมด ไม่ใช่ออกไปจากหน่วยย่อยๆ เพียงหน่วยเดียวแล้วก็มีความเห็นไม่ตรงกับหน่วยอื่นๆ” (อภิสิทธิ์ บูรณพงศ์, สัมภาษณ์)

ในการดำเนินงานให้เป็นเอกภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการติดต่อประสานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจผ่านการสื่อสารแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

“สำหรับท่านจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามฯ เราใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว และการทำจดหมาย ทำเอกสารถึงท่านและคณะกรรมการกลางในฐานะที่เป็นองค์กรหลัก เราต้องให้เกียรติ แล้วก็นำเสนอในสิ่งที่เขารับได้ เราไม่ได้แสดงอาการก้าวร้าว แต่เราทำให้เขายอมรับในการเคลื่อนไหว” (อภิสิทธิ์ บูรณพงศ์, สัมภาษณ์)

แนวทางการดำเนินงานของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย

การดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย ในการรณรงค์เพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน นับตั้งแต่หลังจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกาจนกระทั่งถึงเมื่อสงครามได้เริ่มขึ้นและจบลงด้วยความปราชัยของกลุ่มทาลีบันนั้น สภาองค์การมุสลิมฯ ได้มีบทบาทอย่างสูงในการทำกิจกรรมรณรงค์ต่อต้าน ผ่านกิจกรรมหลากหลาย โดยองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมได้มอบให้สภาองค์การมุสลิมฯ ทำหน้าที่เสมือนเป็น “องค์กรแกนนำ” ที่จะประสานงาน วางแผนนโยบายในการเคลื่อนไหวฯ ดังนั้นแนวคิดของสภาองค์การมุสลิมฯ ในการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงย่อมมีความสำคัญไม่เฉพาะต่อสภาองค์การมุสลิมฯ เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญและมีผลต่อแนวทางในการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวไทยมุสลิมในภาพรวม

“มันอยู่ที่วิถีคิด วิถีคิดก็คือว่า วันนี้จักรวรรดินิยมตะวันตกพยายามสร้างภาพหรือป้ายสีว่ามุสลิมนิยมความรุนแรง มุสลิมก้าวร้าว มุสลิมเป็นผู้ก่อความเสียหาย เป็นผู้ก่อการร้าย เป็นผู้ทำให้เกิดความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน ฉะนั้น ภาพตรงนี้เราต้องแก้คืนให้ได้ว่า มุสลิมไม่ใช่เป็นอย่างนั้น ศาสนาอิสลามไม่ได้สอนให้ก้าวร้าว ศาสนาอิสลามไม่ได้สอนให้เป็นผู้รุกราน ไม่ได้สอนให้เป็นผู้ก่อความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน ฉะนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือต้องทำให้คนในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม มองภาพของมุสลิมในประเทศไทยให้ชัดเจนให้ได้ว่าเป็นผู้ที่รักสงบ เรียกร้องอยู่บนเหตุบนผล เราถึงพยายามทำทุกอย่างให้คนข้างนอกเขาอมรับบทบาทของเราให้ได้ว่าการต่อสู้ของเรานั้นเป็นการต่อสู้เพื่อสันติภาพ มันเป็นสงครามแย่งชิงความเชื่อถือของประชาคม เขาพยายามสร้างว่าสังคมมุสลิมมันรุนแรง เราก็ต้องเปลี่ยนความเชื่อตรงนี้ให้ได้ว่า ไม่ใช่” (อภิรักษ์ บวรณพวงศ์, สัมภาษณ์)

“เงื่อนไขของการเคลื่อนไหวครั้งนี้ เราพัฒนามาจากแนวทางที่เราเคยทำ ที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวในลักษณะของการให้ความรู้ในเชิงลึก และในเชิงราบ หากการเคลื่อนไหวครั้งนี้ขาดแนวร่วมจากทั้งประชาชนมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสื่อสารมวลชน ก็จะทำให้ความสำเร็จในเรื่องนี้เกิดขึ้นไม่ได้ วิธีการที่เราใช้จึงพยายามจะเน้นแนวทางที่ไม่ใช่ความรุนแรง บทเรียนจากอดีตที่ผ่านมาเห็นได้ชัดว่า การเคลื่อนไหวที่จะได้รับการสนับสนุนในวงกว้างจากประชาชนมุสลิมและประชาชนในประเทศไทย มันต้องใช้วิธีการเคลื่อนไหวโดยสันติ ประเทศไทยชัดเจนกับเรื่องของ nonviolence movement คือการเคลื่อนไหวที่ปราศจากความรุนแรง” (ปกรณ์ ปรียากร, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแนวทางการดำเนินงานของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย และรวมถึงองค์กรเครือข่ายนั้น พยายามที่จะนำแนวคิดสันติวิธีมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือเป็นยุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ของแกนนำองค์กรชี้ให้เห็นว่า การเคลื่อนไหวฯ ที่มีองค์ประกอบของความรุนแรง จะทำให้ไม่ได้รับความเห็นใจจากสังคมรอบข้าง และยากที่จะรวบรวมสมาชิกเพื่อดำเนินการเคลื่อนไหว นอกจากนี้โอกาสทางการเมืองยังมีได้ปิดกั้นการแสดงความคิด ความเห็นจึงไม่มีความจำเป็นในการที่จะใช้ยุทธวิธีอื่น

การเดินขบวน เป็นวิธีการหนึ่งหรือเป็น “อาวุธ” ชนิดหนึ่งสำหรับการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยสันติวิธี

“การประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าวเป็นวิธีการที่ครอบคลุมถึงปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ การคัดค้านโดยสงบและการพยายามโน้มน้าวใจ วิธีการดังกล่าวมีความหมายมากไปกว่าการแสดงออกโดยใช้คำพูดหรือข้อเขียน วิธีการเหล่านี้อาจใช้เพื่อแสดงว่านักปฏิบัติการกำลังต่อต้านบางสิ่งบางอย่าง ปฏิบัติการนี้อาจมุ่งให้เกิดผลกระทบแก่ฝ่ายตรงข้ามเป็นหลัก อาจเป็นการกระตุ้นความสนใจและทำให้ปัญหาเป็นที่รับรู้ทั่วกัน เพื่อว่าอาจจะทำให้ฝ่ายตรงข้ามยอมรับการเปลี่ยนแปลง หรือแรงกดดันอาจมาจากการข่มขู่ฝ่ายตรงข้ามให้รู้ถึงปฏิริยาความรู้สึกของประชาชนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น การปฏิบัติการอาจจะมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การสื่อสารกับสาธารณชน ผู้สังเกตการณ์หรือฝ่ายที่สามทั้งโดยทางตรงและโดยอาศัยการประโคมข่าว เพื่อที่จะปลุกเร้าความสนใจให้ความสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ” (ชิน ชาร์ป, 1973 : 153 – 155)

แต่การเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทย มิได้เลือกใช้วิธี การเดินขบวนประท้วง ในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานจะมีแต่เพียงการชุมนุมเพื่อร่วมละหมาดที่สนามกีฬาแห่งชาติเท่านั้น ในขณะที่สภาองค์การมุสลิมฯ เลือกที่จะใช้สันติวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม และเดินขบวนประท้วงก็ถือว่าเป็นวิธีการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี วิธีหนึ่งแต่การที่สภาองค์การมุสลิมไม่เลือกใช้วิธีนี้มีเหตุผลคือ

“เมื่อก่อนเราได้ใช้การเดินขบวนเป็นเรื่องของการสร้างจุดสนใจที่จะให้โลกมุสลิมได้รับรู้ว่ามุสลิมในเมืองไทยเคลื่อนไหว ต่อสู้ร่วมกับเขา ในช่วงปัจจุบันนี้ โลกมันแคบแล้ว การเคลื่อนไหวอย่างนี้เป็นเรื่องปกติแล้ว การรับรู้ขององค์กรมุสลิมในประเทศไทย คนทั่วๆ ไปเขาก็รู้กันหมดแล้วว่ามี การเคลื่อนไหวอยู่ มีการให้การศึกษาอยู่ตรงนี้ และเราก็เห็นว่าการออกไปเคลื่อนไหวบ่อยๆ โดยที่ไม่สามารถจะบีบหรือแสดงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรได้ในความเป็นจริง นอกจากนี้วันนี้เราไม่มีคนหนุ่มๆ ที่เป็นแกนนำในการควบคุมมือบการที่เรานำคนออกไปเคลื่อนไหวหรือเป็นมือบนนั้น จัดง่ายนะแต่ควบคุมลำบาก” (อภินันท์ บูรณพงศ์, สัมภาษณ์)

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยขององค์กรแล้ว การที่สภาองค์กรฯ ไม่เลือกใช้ยุทธวิธีการเดิน ขบวนประท้วง เนื่องจากเหตุผลด้านยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีและการจัดการองค์กรไม่มีความจำเป็นต้องแสดงตัวตนผ่านการเคลื่อนไหวตัวผู้ถนัดเพื่อให้เกิดขึ้นข่าวและสร้างแรงกดดัน เนื่องจากองค์กร รู้สึกว่าการเคลื่อนไหวขององค์กรได้รับการรับรู้และสนใจจากวิธีการอื่นแล้ว เช่น การแถลงข่าว การจัดเวทีอภิปราย เป็นต้น นอกจากนี้เหตุผลด้านบุคลากรก็มีความสำคัญ เนื่องจากองค์กรขาด บุคลากรในการควบคุมขบวนประท้วง ซึ่งอยู่ในวัยหนุ่ม จึงอาจกล่าวได้ว่า การเดินขบวนประท้วง เป็นกิจกรรมที่พ้นวัยของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ไปแล้ว

“การเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์กรมุสลิมฯ จะเคลื่อนไหวในการให้ การศึกษา ให้ความรู้มากกว่า จะไม่เคลื่อนไหวออกสู่ถนน เพราะในสังคมไทย ไม่ค่อยให้ การยอมรับเรื่องของการเคลื่อนไหวในแนวนั้น ยกเว้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความ เดือดร้อนของเขาหรือผลประโยชน์ของชาติโดยตรง ดังนั้นวิธีการที่เราเน้นในการให้การ ศึกษา ให้ข้อมูลความรู้ผ่านการจัดเวทีบรรยายและอภิปราย น่าจะได้ผลมากกว่า เนื่องจาก ประการแรก ได้รับความเห็นใจจากสังคมสูง ประการที่สอง ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนสูง ประการที่สาม เราได้รับการช่วยจากรัฐสูง ประการที่สี่ ได้รับการช่วยจากผู้นำสังคม สูง และประการสุดท้ายคือเราสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปได้ไกล” (ปกรณ์ ปรียากร, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจากสิ่งที่ทั้ง อภินันท์ บูรณพงศ์และปกรณ์ ปรียากร ได้สะท้อนออกมาจึง สอดคล้อง กันในแง่ที่ว่า สำหรับสภาองค์กรมุสลิมฯ และองค์กรเครือข่ายฯ ดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อรณรงค์ต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานนั้น ตั้งอยู่บนแนวคิดและวิธีการแบบสันติวิธี (Nonviolence Action) โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลและบทวิเคราะห์ แก่ประชาชนชาวไทยมุสลิม ตลอดจนพี่น้องชาวไทยเพื่อนร่วมชาติ ผ่านการออกแถลงการณ์ การจัด เวทีบรรยาย อภิปรายและวิเคราะห์เหตุการณ์โดยใช้พื้นที่มุสลิมเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นศูนย์ดำเนินงานโดยประสานกับส่วนภูมิภาค เช่น จังหวัดยะลา สตูล นครศรีธรรมราชและ จังหวัดอื่นๆ ที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ โดยกิจกรรมของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยได้ ก่อให้เกิดผลในวงกว้างต่อชาวไทยมุสลิม

วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย

เนื่องจากสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรศูนย์รวมองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม โดยเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี วางกรอบการเคลื่อนไหว ดังนั้น จุดเด่นประการสำคัญของสภาองค์กรฯ คือ ความเป็นเครือข่าย (network) ขององค์กรสมาชิกโดยในระดับองค์กร สามารถพิจารณาประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านองค์กรการเคลื่อนไหว

- **ผู้นำ** ผู้ที่มีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหวฯ ของสภาองค์กรฯ คือ อภินันท์ บูรณพงศ์ นายกสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย นิติ ชาญ เลขานุการสภาองค์กรฯ และปรกรณ์ ปริยากรณ์ ที่ปรึกษาสภาองค์กรฯ โดยข้อพึงสังเกตคือ บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่ทำงานในสังคมมุสลิมมาเป็นเวลานาน โดยมีจุดเริ่มต้นจากสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม และขบวนการนักศึกษา 14 ตุลา นอกจากนี้ บุคคลเหล่านี้นอกจากจะมีตำแหน่งในสภาองค์กรฯ แล้ว ยังมีตำแหน่งในองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมองค์กรอื่นๆ อีกด้วย ทำให้เกิดเครือข่ายการดำเนินงานที่กว้างขวางขึ้น
- **โครงสร้างและรูปแบบการทำงาน** เนื่องจากเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงไม่มีกฎระเบียบมาเป็นกรอบที่ต้องมีรูปแบบการดำเนินงานที่ตายตัว การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลาที่ผ่านมายังอยู่บนฐานของการประชุมปรึกษาหารือเป็นสำคัญ และด้วยความสนิทสนมและมีแนวคิดอุดมการณ์ไปในทำนองเดียวกันจึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นต่างๆอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในครั้งนี้
- **ทรัพยากร**
 - งบประมาณ ส่วนมากได้มาจากการรับบริจาค ทั้งจากผู้บริจากรายใหญ่ที่สนับสนุนกิจกรรมของสภาองค์กรและผู้บริจากรายย่อยผ่านผู้รับบริจาค โดยสิ่งที่สำคัญคือ ทั้งงบประมาณและบุคลากรของสภาองค์กรฯ มิใช่งบประมาณและบุคลากรของสภาองค์กรฯ เอง หากแต่เป็นทรัพยากรขององค์กรอื่นๆ เช่น มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ และสมาคมยุวมุสลิมฯ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อันเป็นลักษณะหนึ่งของการทำงานเป็น “เครือข่าย” จนทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของแต่และองค์กรฯ ได้เข้ามาร่วมกันดำเนินกิจกรรมจนกลายเป็น “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” ในที่สุด
 - เครือข่าย เนื่องจากความเป็นองค์กรที่เป็นศูนย์รวมขององค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม จึงถือได้ว่าสภาองค์กรฯ เป็นเครือข่ายขององค์กรต่างๆ ในการเข้าร่วมทำกิจกรรม โดยเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดคือการออกแถลงการณ์ร่วมกัน นอกจากนี้สภาองค์กรฯ ยังมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก เช่น สื่อ หน่วยงานรัฐ ผ่านตำแหน่งทางการทำงานของแกนนำสภาองค์กรฯ

ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวและการบรรลุเป้าหมาย

• ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว

สภาองค์การมุสลิมแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรหนึ่งที่เคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน โดยเลือกใช้แนวทางสันติวิธี ซึ่งเน้นหนักที่การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหลัก ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง อิสลามฯ และเวทีอภิปรายตามจังหวัดต่างๆ เช่น ยะลา กระบี่ ภูเก็ตและนครศรีธรรมราช เป็นต้น

“การเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์การมุสลิมฯ จะเคลื่อนไหวในการการศึกษา ให้ความรู้มากกว่า จะไม่เคลื่อนไหวออกสู่ถนน...เราเน้นในการให้การศึกษา ให้ข้อมูลความรู้ ผ่านการจัดเวทีบรรยายและอภิปราย” (ปกรณ์ ปรียากร, สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ยุทธวิธีที่สภาองค์การฯ เห็นว่าสำคัญที่สุด คือ การใช้สันติวิธี หรือการปฏิบัติการด้วยความรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าหากต้องการบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม องค์กรจะต้องได้รับความเห็นใจและเข้าใจจากสังคมไทย อันได้แก่ สื่อมวลชน รัฐบาลและพี่น้องประชาชนชาวไทยทั่วไปว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้มิได้ต้องการสร้างความแตกแยกขึ้นในสังคมไทย หากแต่ต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจในอีกแง่มุมหนึ่งของสถานการณ์ นอกจากนี้ยุทธวิธีที่ใช้ยังต้องการ “สื่อ” ถึงความเข้าใจใหม่ของสังคมเกี่ยวกับ “มุสลิม” โดยผ่านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ (reconstruct) คือ

“วันนี้จักรวรรดินิยมตะวันตกพยายามสร้างภาพหรือป้ายสีว่ามุสลิมนิยมความรุนแรง มุสลิมก้าวร้าว มุสลิมเป็นผู้ก่อความเสียหาย เป็นผู้ก่อการร้าย...ซึ่งภาพตรงนี้เราต้องแก้คืนให้ได้ว่า มุสลิมไม่ใช่เป็นอย่างนั้น ศาสนาอิสลามไม่ได้สอนให้ก้าวร้าว ศาสนาอิสลามไม่ได้สอนให้เป็นผู้รุกราน ไม่ได้สอน...สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือว่าต้องทำให้คนในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม มองภาพของมุสลิมในประเทศไทยให้ชัดเจนให้ได้ว่าเป็นผู้ที่รักสงบ เรียกร้องอยู่บนเหตุผล เราถึงพยายามทำทุกอย่างให้คนข้างนอกเขายอมรับบทบาทของเราให้ได้ว่าการต่อสู้ของเรานั้นเป็นการต่อสู้เพื่อสันติภาพ” (อภิรักษ์ บวรพงศ์, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจากยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงเป็นกรอบที่กำหนดยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์การมุสลิม อันประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญเช่น

1. การจัดเวทีบรรยาย อภิปราย เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชน
2. การแถลงการณ์ เพื่อแสดงจุดยืนขององค์กรและเรียกร้อง

3. การจัดชุมนุมและการละหมาดฮายัต ขอพรต่อพระเจ้า ทั้งที่สนามการกีฬาแห่งประเทศไทย และที่มูลินีเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

● การบรรลุเป้าหมาย

การบรรลุเป้าหมาย ของสภาองค์กรฯ มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับประเด็นที่ว่า อะไรคือเป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม และยุทธวิธีในการบรรลุเป้าหมายเป็นอย่างไร โดยอาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมของสภาองค์กร สามารถแยกได้เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ เป้าหมายสูงสุด คือ การเรียกร้องเพื่อให้สังคมยุติโดยเร็วและให้เกิดสันติภาพบนโลก การแสวงหาทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหา โดยการประณามการก่อสงครามครั้งนี้ เช่น

“ประณามการก่ออาชญากรรมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการ โจมตีอัฟกานิสถาน เช่น เดียวกับการประณามการก่อการร้ายอาการเวสต์ เทรด เซ็นเตอร์” (แถลงการณ์ฉบับที่ 1)

“โดยเริ่มดำเนินวิธีการทางการทูตกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและองค์กรสหประชาชาติเพื่อผลักดันให้การ โจมตีอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ ยุติลงทันที” (แถลงการณ์ฉบับที่ 2)

“เราขอเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในอัฟกานิสถานและยุติสงครามโดยทันที” (แถลงการณ์ฉบับที่ 3)

เมื่อเป้าหมายหลักอยู่ที่การเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรยุติสงคราม โดยเร็วและให้องค์การสหประชาชาติเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ก็อาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายดังกล่าว ไม่อาจสามารถบรรลุได้ แต่มิใช่ว่าเนื่องจากความบกพร่องของการดำเนินการเคลื่อนไหวจนไม่อาจบรรลุซึ่งเป้าหมายได้ หากแต่เนื่องจากการเป้าหมายอาจยิ่งใหญ่เกินกว่าความสามารถหรือแรงกดดันของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพียงพอ

แต่สำหรับเป้าหมายระดับรอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุทธวิธีอย่างลึกซึ้งก็คือ การสร้างความตระหนัก การรับรู้ และความรู้สึกร่วมระหว่างชาวไทยมุสลิมด้วยกันเอง และระหว่างชาวไทยมุสลิมกับมุสลิมทั่วโลก ในอันที่จะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นเรือนร่างเดียวกันเพื่อเรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว เพราะหากมุสลิมถือเป็นเรือนร่างเดียวกัน ดังนั้นเมื่อส่วนหนึ่งส่วนใดเจ็บ อีกส่วนหนึ่งย่อมเจ็บปวดด้วย สำหรับการวัดว่าสังคมมุสลิมประเทศไทยมีความตระหนัก มีความรู้เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมายของสภาองค์กรที่ตั้งไว้หรือไม่นั้น หากพิจารณาจากผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมละหมาด และจำนวนเงินบริจาค อาจกล่าวได้ว่าชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกร่วม ตระหนักและเล็งเห็นถึงปัญหาและความเดือดร้อนและเจ็บปวดของชาวมุสลิมด้วยและสันติภาพที่กำลังถูกทำลายจากสงคราม จึงได้ร่วมกันออกมาแสดงพลังผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

4. สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย

สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย หรือในชื่อย่อ ย.ม.ท. เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้รับการจดทะเบียน และได้รับอนุมัติจากทางราชการในวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2507 ตามเลขอนุญาติที่ ต. 144/2507 โดยมี พ.ต.ท. อุดม ทัพพะวัชณะเป็นผู้ก่อตั้ง และมี นาย ดำรง สมุทร โคจรเป็นนายกสมาคมฯ คนแรก

ย.ม.ท. ถือเป็นศูนย์รวมของคนรุ่นหนุ่มสาวที่จบการศึกษาแล้ว โดยในระยะแรกกิจกรรมของสมาคมฯ จะเน้นหนักไปทางด้านการจัดประชุมสัมมนาและงานสังคมสงเคราะห์ เช่น จัดให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาของสังคมมุสลิม ปัญหาของเยาวชนมุสลิมและแนวทางแก้ไข การฝึกพูดในที่สาธารณะ การตั้งกองทุนชะกาตและทุนการศึกษา ส่วนในระยะต่อมา หันไปสนใจ และเน้นหนักการให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบการดำเนินชีวิตของอิสลามมากขึ้น มีการจัดการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนมุสลิม การจัดค่ายอบรมศาสนาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กๆ มุสลิม การจัดกลุ่มศึกษา ตลอดจนการบรรยายทางศาสนาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอิสลามอันถูกต้อง และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพอิสลามให้เกิดขึ้นกับเยาวชนมุสลิมอย่างแท้จริง

ในเส้นทางของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย.ม.ท. ได้เดินทางมาถึงภาวะแห่งการเติบโตอีกระดับหนึ่ง ซึ่งนอกเหนือจากการฝึกอบรมและการจัดเวลาทางด้านจิตวิญญาณดังกล่าวแล้ว ย.ม.ท. ได้ริเริ่มให้มีกิจกรรมทางด้านการพัฒนาชุมชนขึ้นในรูปของงานคุ้มครองผู้บริโภค การบำบัดผู้ติดยาเสพติดและงานสาธารณสุขมูลฐาน จนกล่าวได้ว่าตั้งแต่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุขใน พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ย.ม.ท. เริ่มพัฒนาตัวเองไปสู่การเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO มากยิ่งขึ้น (ข้อมูลสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย www.ymat.or.th)

คณะกรรมการของสมาคมฯ จะดำรงตำแหน่งวาระละ 2 ปี ส่วนที่ตั้งของสมาคมฯ นับแต่แรก ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ จนถึงปัจจุบัน แต่หลังจากมีความเปลี่ยนแปลงในสมาคมฯ สมาคมฯ จึงได้ขยายสำนักงานไปสู่ภูมิภาค ซึ่งได้เปิดสำนักงานอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดยะลา เนื่องด้วยคณะกรรมการของสมาคมฯ ส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลา และนายกสมาคมฯ คนปัจจุบันคือ นายรอซดี เลิศวิริยพงศ์กุล และคนก่อนหน้านี้นายแพทย์อนันตชัย ไทยปาตาน อย่างไรก็ตามสำนักงานที่กรุงเทพฯ ก็ยังคงอยู่ภายในอาคารมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

กิจกรรมของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยในขบวนการเคลื่อนไหวของชาวไทยมุสลิมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานในครั้งนี้ นับว่าเป็นองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เช่น การจัดเวทีอภิปรายทั้งในส่วนกลางคือ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยและในส่วนภูมิภาคคือ ที่หน้ามัสยิดกลางจังหวัดยะลา การนำเสนอข้อมูลทางเลือกโดยผ่านคอลัมน์ “ปฏิภริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือมติชนรายวัน และจัดทำเอกสาร “ใต้สำนักข่าวตะวันตก” โดยใช้แหล่งข่าวทางเลือก เช่น สำนักข่าวอัล-ญาซีเราะห์ เป็นต้น การจัดทำรายการวิทยุในพื้นที่จังหวัดยะลา การเดินทางนำเงินบริจาคไปมอบให้แก่ชาวอัฟกันผู้ประสบภัย

สงคราม และการรณรงค์ให้งดและต่อต้าน (Boycott) การใช้และบริโภคสินค้าของสหรัฐอเมริกา และยิว ตลอดจนจัดทำสินค้าต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการรณรงค์ต่อต้านสงคราม เช่น ทำเสื้อยืดที่มี รูปบิน ลาเดน การจัดพิมพ์หนังสือ “อุซามะฮ์ บินลาเดน จากวีรบุรุษของผู้ถูกกดขี่ถึงสงคราม อัฟกานิสถาน” ร่วมกับหนังสือพิมพ์ทางเพื่อนำเงินรายได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสงคราม

สำหรับกิจกรรมของสมาคมฯ ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นนำมาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้คือ กิจกรรมที่ เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของสถานการณ์สงครามผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่ง พิมพ์ สื่อวิทยุและแผ่นโฆษณาต่างๆ จากเอกสารที่จัดพิมพ์ขึ้น เช่น วารสาร “ได้ตำหนักข้าวตะวันตก” และที่ผ่านทางคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน รวมถึงการรณรงค์ให้ งดและต่อต้านการใช้และบริโภคสินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตร ผ่านทางสื่อต่างๆ ของสมาคม โดย ผ่านการวิเคราะห์การทำงานด้านสื่อของสมาคมฯ ที่กล่าวมาแล้ว

สมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมองค์กรหนึ่งที่มี บทบาทสำคัญยิ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน ผ่านการ ดำเนินกิจกรรมหลายประการ เช่น การชี้แจงข้อเท็จจริง ข่าวสาร แง่คิดและจุดยืนของชาวไทยมุสลิม ผ่านการบรรยาย อภิปราย จัดทำเอกสารในรูปแบบต่างๆ อาทิ เอกสารแถลงการณ์ประณาม คำประกาศเจตนารมณ์ วารสารและคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์

ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้องต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ในการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา การร่วมประณามการก่อวินาศกรรมและ การก่อความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชาติ ลดปัญหาความ ขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ที่อยู่ในต่างทัศนะ ต่างมุมมอง

โดยรูปแบบกิจกรรมของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยในการดำเนินงานเพื่อต่อต้าน สงครามอัฟกานิสถาน สามารถสรุปได้ 4 ประการใหญ่ๆ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การเดินสายเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน โดยการจัดเวทีบรรยายและ อภิปรายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยสมาคมฯ ได้จัดเวทีอภิปรายร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยหลายครั้ง ในส่วนภูมิภาค สมาคมฯ ได้จัดเวทีอภิปรายร่วม กับสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยที่จังหวัดยะลาเป็นหลัก รวมทั้งในสาขาจังหวัดต่างๆซึ่งได้ รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

ประการที่สอง การกระตุ้นการบริจาค เพื่อนำเงินไปช่วยเหลือชาวอัฟกันผู้ได้รับผลกระทบ จากสงครามและต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่น โดยสมาคมฯ และสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยได้ รณรงค์ให้ชาวไทยมุสลิมบริจาคเงินผ่านทางบัญชีของสมาคมฯ และโต๊ะรับบริจาคซึ่งตั้งอยู่ที่มูลนิธิ เพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยในวันที่มีการจัดเวทีอภิปรายของสมาคมฯ ซึ่งยอดเงินที่ได้รับ บริจาคที่ผ่านสมาคมฯ ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 นับรวมได้กว่า สองล้านหนึ่งแสนบาท โดย

สมาคมได้เดินทางนำเงินส่วนนี้ทั้งหมดไปมอบแก่ผู้ประสบภัยสงครามชาวอัฟกันถึงชายแดนประเทศปากีสถาน

ประการที่สาม การต่อต้านหรือการบอยคอต สินค้าอเมริกาและอังกฤษ เป็นการรณรงค์ให้ชาวไทยมุสลิมและชาวไทยร่วมกันกดขี่ บริโภคและใช้สินค้า ผลิตภัณฑ์ของบริษัทสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรที่โจมตีอัฟกานิสถานเพื่อเป็นการแสดงจุดยืนและตอบโต้ต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องชอบธรรมในการทำสงครามต่ออัฟกานิสถาน โดยได้จัดทำเป็นเอกสารรายชื่อสินค้าประเภทต่างๆ แจกจ่าย จัดทำแผ่นป้ายรณรงค์และแผ่นโปสเตอร์ ติดตามสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชนมุสลิม มัสยิด และโรงเรียนหลายแห่งของชาวไทยมุสลิม

ประการที่ดี ขยายแนวร่วมและการแสวงหาแนวร่วมจากประชาชนคนไทย เพื่อนร่วมชาติที่มีความคิดเห็นต่อความไม่ชอบธรรมในการทำสงครามต่ออัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา โดยมีนักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน นักสิทธิมนุษยชน นักการเมืองชาวไทยหลายท่านที่ได้วิเคราะห์และแสดงจุดยืนในการต่อต้านสงคราม ซึ่งถือเป็นแนวร่วมที่สำคัญยิ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงคราม กิจกรรมของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยคือ

“การประกาศเจตนารมณ์ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงในการยุติปัญหา ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งหมดเป็นไปตามแนวคิดและหลักคิดบนพื้นฐานของ สันติวิธี”
(ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

สำหรับกิจกรรมของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ การดำเนินงานด้านการสื่อสารมวลชน เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมหลายประการของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยนั้น กิจกรรมของสมาคมฯ ที่เด่นชัดที่สุดได้แก่ กิจกรรมในด้านการสื่อสาร ทั้งด้วยการสื่อสารผ่านเอกสาร วารสาร บทความ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ แผ่นโปสเตอร์ ฯลฯ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยมุสลิมได้เข้าใจสถานการณ์ เหตุการณ์และความเป็นมาเป็นไปของสงครามอย่างถูกต้องและไม่ถูกครอบงำ

การสื่อสารที่ดี เป็นยุทธวิธีสำคัญประการหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้วงเวลาที่ข่าวจากสำนักข่าวกระแสหลักนำเสนอข้อมูลด้านหนึ่ง โดยขาดข้อมูลข่าวสารจากมิติของผู้ได้รับผลกระทบจากสงคราม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการรายงานข่าวของสำนักข่าวต่างๆ ถูกวิเคราะห์ว่า ถูกครอบงำจากรัฐบาลสหรัฐฯ ดังนั้นสมาคมยูมุสลิมฯ ซึ่งแม้ว่าจะดำเนินงานหลากหลายภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน แต่ด้วยศักยภาพด้านต่างๆ เช่น บุคลากร แหล่งข่าว ทำให้การดำเนินงานด้าน สื่อ ของสมาคมฯ ดูเด่นชัดและ น่าสนใจยิ่ง ทั้งนี้สมาคมฯ ได้ดำเนินงานด้านสื่อที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยสนใจศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์ของสมาคมฯ ได้แก่ “คอลัมน์ปฏิบัติการโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน “วารสาร

ได้สำนักข่าวตะวันตก” และ “หนังสืออุซามะฮฺ บินลาดีน จากวีรบุรุษของผู้ถูกกดขี่ถึงสงครามนิวฮาดอัฟกัน” ซึ่งร่วมกับหนังสือพิมพ์ทางนำจัดพิมพ์เผยแพร่ และ “การรณรงค์การคว่ำบาตรสินค้าอเมริกันและ พันธมิตร” ซึ่งนับว่าภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ สมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยมีบทบาทโดดเด่นในการรณรงค์อีกองค์กรหนึ่ง

ยุทธวิธีการทำงานด้านการสื่อสารมวลชน ของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทย

ในการดำเนินงานด้านการสื่อสารในด้านงานเอกสาร สมาคมฯ ได้จัดตั้งคณะผู้ทำงานเฉพาะกิจโดยส่วนมากเป็นอาสาสมัครมาช่วยงานในหลายด้าน เช่น การแปลข่าวทั้งจากภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ การจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและการจัดจำหน่าย

การที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์หนึ่งในคณะทำงาน ทำให้ทราบว่า จากผลงานที่สมาคมฯ ได้จัดพิมพ์เอกสารออกมาวางขายหลายฉบับในช่วงสงครามอัฟกานิสถานนี้ “คณะบุคคลที่มาร่วมด้วยช่วยกันทำงานมีเพียงไม่กี่สิบคนตลอดทั้งกระบวนการผลิตและจัดจำหน่าย โดยคณะทำงานส่วนใหญ่เข้ามาช่วยกันด้วยความสมัครใจและไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนหรือค่าตอบแทนใดๆ แต่ทุกคนล้วนมาด้วยจิตใจอยากช่วยเหลือสมาคมฯ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการได้ ทำอะไรสักอย่างเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยและไม่พอใจต่อการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาต่ออัฟกานิสถาน” (อามา แสงเกษมสานต์, สัมภาษณ์) โดยคณะทำงานบางคนเป็นสมาชิกเดิมของสมาคมฯ อยู่แล้ว ส่วนบางคนเข้าร่วมงานกับสมาคมฯ เป็นครั้งแรกด้วยการอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

สำหรับวารสาร “ได้สำนักข่าวตะวันตก” และหนังสือ “อุซามะฮฺ บินลาดีน จากวีรบุรุษของผู้ถูกกดขี่ถึงสงครามนิวฮาดอัฟกัน” ที่สมาคมฯ ผลิตออกจำหน่ายนั้น เงินที่ได้จากการขายวารสารฯ ส่วนหนึ่งนำไปหมุนเวียนเพื่อเป็นทุนในการผลิตวารสารฉบับต่อไปและอีกส่วนหนึ่งนำรายได้ไปช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกัน ส่วนหนังสืออุซามะฮฺ บินลาดีนที่ร่วมผลิตกับหนังสือพิมพ์ทางนำนั้น ทั้งสององค์กรได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนว่า รายได้จากการจัดจำหน่ายจะนำไปช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกันที่ได้รับความเดือดร้อนจากสงคราม ด้วยการพิมพ์บนปกหนังสือ “รายได้ช่วยเหลือผู้อพยพชาวอัฟกัน”

เอกสารทั้งสองฉบับนอกจากประเด็นด้านเนื้อหาจะมีความสำคัญยิ่งต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้แล้ว สิ่งที่บ่งชี้ได้ถึงความสำเร็จรวมถึงความสนใจของประชาชนชาวไทยมุสลิมต่อสถานการณ์ความขัดแย้งนี้ อาจพิจารณาได้จากยอดขายของเอกสารทั้งสองฉบับ

“แต่ก็มีที่น่าสังเกต ครั้งนี้เป็นครั้งแรกหนึ่งที่เราได้ยากในประวัติศาสตร์ คือเราสามารถขายหนังสือภาษาไทย เฉพาะทางภาคใต้สามารถขายหนังสือบินลาเดน ที่ยมท. ทำร่วมกับหนังสือพิมพ์ทางนำได้ถึงพันเล่มในเวลาไม่กี่เดือน” (อนันตชัย ไทยประทาน, สัมภาษณ์)

นโยบายการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย

ในการนำข้อมูลข่าวสารมานำเสนอแก่สาธารณชนเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีทั้งความเป็นสมาคมและเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิม ทั้งสองสถานะทำให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่จะมีใช้เพียงทัศนหรือความเห็นเฉพาะบุคคล แต่ถือเป็นข้อมูลข่าวสารที่สมาคมหนึ่งซึ่งเป็นสมาคมของชาวไทยมุสลิมที่มีประวัติการทำงานในสังคมมุสลิมมายาวนานกำลังสื่อสารกับชาวไทยและชาวไทยมุสลิม

“ข่าวที่ลงใน “โต้สำนักข่าวตะวันตก” จะมีข่าวที่ค่อนข้างจะถูกและตรง ทิมงานเขาจะคัดเลือกเป็นพิเศษ พออ่านไปแล้ว จะพบว่าข่าวจากแหล่งอื่นๆ มันไม่มี ดูเป็นเนื้อหาที่แตกต่าง ไม่เหมือนกับข่าวที่ได้จากสำนักข่าวทั่วไป” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

ดังนั้นการที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการผ่านกระบวนการคัดกรองและเลือกสรร โดยคณะทำงานด้านสื่อจะเป็นผู้เลือกข่าวและคัดกรองเบื้องต้นและจะมีคณะกรรมการสมาคมคอยดูแลช่วยคัดกรองและเลือกสรรข้อมูลข่าวสารที่จะนำเสนออีกชั้นหนึ่ง

“เป็นความรับผิดชอบขององค์กร ต้องได้รับข่าวที่มีสิ่งที่ยืนยันรับรองข้อมูลของความเชื่อถือได้ ถ้าเรารับรองที่ผิดเท่ากับเผยแพร่ข่าวพิตนะห้ (ความเท็จ) พูด่างๆ คือข่าวที่ทำให้เกิดความวุ่นวายปั่นป่วน ซึ่งถือเป็นวินัยของการทำข่าวของสมาคมเรา” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

จากการทำงานด้านสื่อของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ด้วยการจัดทำเอกสารวารสารและนำเสนอข้อมูลข่าวอันเป็นประโยชน์ต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบงานภายในเครือข่ายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวไทยมุสลิมด้วยสมาคมฯ มีความพร้อมในการดำเนินงานด้านการสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม ณ เวลานั้น หากแต่ในหลายกิจกรรมเพื่อต่อต้านสงครามนั้น เป็นกิจกรรมที่องค์กรหลายองค์กรมาผนึกกำลังร่วมกันรณรงค์และดำเนินกิจกรรมพร้อมๆ กัน เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยการจัดเวทีอภิปรายตามสถานที่ต่างๆ ในหลายจังหวัด การรับบริจาคเพื่อนำเงินไปช่วยเหลือพี่น้องชาวอัฟกันผู้ได้รับความเดือดร้อนจากสงครามและการรณรงค์เพื่อต่อต้านการบริโภคสินค้าอเมริกันและพันธมิตร

การรณรงค์เพื่อต่อต้านการบริโภคสินค้าอเมริกันและพันธมิตร หรือการบอยคอตสินค้าและผลิตภัณฑ์บริษัทของอเมริกาและอังกฤษ โดยเป็นการแสดงจุดยืนและตอบโต้ต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องชอบธรรมในการทำสงครามต่ออัฟกานิสถาน โดยได้จัดทำเป็นเอกสารรายชื่อสินค้า

ประเภทต่างๆ แผ่นป้ายรณรงค์และแผ่นโปสเตอร์ ติดตามสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชนมุสลิม มัสยิด และโรงเรียนหลายแห่งของชาวไทยมุสลิม

สำหรับการพิจารณาบทบาทของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ในด้านสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยได้ศึกษาผ่านงานของสมาคมฯ เพื่อให้สามารถเห็นภาพและมุมมอง รวมถึงเนื้อหาบางส่วน ของคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ผู้วิจัยขอเสนอ หัวข้อข่าวและบทความที่ปรากฏในคอลัมน์ รวมถึงเนื้อหาบางส่วน ดังนี้

1. คอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน

นับจากเหตุการณ์ 11 กันยายน เป็นต้นมา หากผู้ที่สนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวเนื่องกับ ประเด็นการก่อวินาศกรรม ก่อการร้ายและประเด็นอื่นๆ อันเกี่ยวเนื่องกันจะพบว่าข่าวสารที่นำเสนอทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ และสถานีวิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ของไทยส่วนใหญ่ ล้วนนำเสนอเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสำนักข่าวต่างประเทศหลัก เช่น CNN, BBC, REUTER อาจกล่าวได้ว่าข่าวสารที่นำเสนอเป็นรายงานข่าวกระแสหลักที่ประชาชนคนไทยและรวมถึงผู้คนทั่วโลกรับรู้ ดังนั้นรายงานข่าวทั้งบนจอโทรทัศน์จึงปรากฏภาพเครื่องบินบินพุ่งชนตึกเวิลด์เทรดวันละหลายครั้งต่อเนื่องกันหลายสัปดาห์ ภายใต้อิทธิพลที่รายงานผ่านทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ส่วนมากกล่าวได้ว่าเป็นมุมมองจากซีกโลกตะวันตก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อยู่ในซีกโลกตะวันตก สำนักข่าวใหญ่ๆ ก็อยู่ในโลกตะวันตก จึงทำให้มุมมองอื่นๆ อาจถูกบดบัง

คอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” เป็นคอลัมน์ที่หนังสือพิมพ์มติชนเปิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งที่จะนำเสนอรายงาน บทวิเคราะห์จากมุมมองโลกมุสลิมแก่ประชาชน โดยเป็นความร่วมมือระหว่างหนังสือพิมพ์มติชนและศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ได้นำเสนอรายงานข่าวจากสำนักข่าวในตะวันออกกลาง เช่น สำนักข่าวอัล-ญาซีเราะห์ บทวิเคราะห์จากนักวิชาการมุสลิม

ข่าวสารและบทความทั้ง 5 ชิ้น จากคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาเสนอข้างต้น น่าจะสามารถชี้ให้เห็นได้ถึง บทบาทของสมาคมยุวมุสลิมฯ ในการทำงานด้านสื่อสารมวลชนภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน ได้เป็นอย่างดี เพราะจากการได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารจากมุมมองของโลกมุสลิมแล้ว ยังเป็นการนำเสนอสู่สังคมในวงกว้าง มิใช่เพียงการนำเสนอภายในสังคมมุสลิมเท่านั้น นอกจากนี้ ยังเป็นการแสดงถึงความใคร่รู้ของสังคมไทยในวงกว้างต่อทั้งเหตุวินาศกรรมและสงครามในอัฟกานิสถานจากมุมมองมุสลิม และนับเป็นความร่วมมืออันดีของสื่อมวลชนไทยที่เปิดพื้นที่แก่ให้มุมมองของมุสลิมที่จะนำเสนอแง่มุมต่างๆ จากโลกมุสลิม

ทั้งนี้เนื้อหาจากบทความทั้ง 5 ชิ้นจาก คอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญหลายประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สื่อกระแสหลักไม่ได้นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่ขัดแย้งกับข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลสหรัฐฯ และถูกนำเสนอในสื่อกระแสหลัก เช่น ข้อเท็จจริงของผู้โดยสารเครื่องบิน ที่พบว่ารายชื่อของผู้ที่บังคับเครื่องบินบางส่วนยังมีชีวิตอยู่ หรือกรณีที่หน่วยงานข่าวกรองของสหรัฐฯ จับตัวชาวอาหรับมุสลิมกว่า 700 คน โดยกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อวินาศกรรม เป็นต้น ซึ่งสื่อกระแสหลักอื่นมิได้นำเสนอหรือหากมีการนำเสนอ ก็มักจะเป็นการนำเสนอเพียงช่วงเวลาสั้นๆ และมีได้ให้ความสนใจมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับกรรณการรายงานการเตรียมการรบของกองทัพสหรัฐฯ

ประการที่สอง การนำเสนอบทวิเคราะห์ คำชี้แนะและข้อสรุปเกี่ยวกับปฏิกริยา บทบาทและท่าทีของชาวมุสลิมทั่วโลก รวมถึงชาวมุสลิมในประเทศไทย ที่มีต่อเหตุวินาศกรรมและสงครามอัฟกานิสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการชี้แนะบทบาทของมุสลิมภายใต้กระแสความขัดแย้งระดับโลก เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวไทยมุสลิมและเพื่อนร่วมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้

ประการสุดท้าย คอลัมน์นี้สามารถแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของชาวมุสลิมทั่วโลกและชาวมุสลิมในประเทศไทยต่อเพื่อนชาวไทยร่วมชาติได้อย่างชัดเจนและทั่วถึงที่สุด จุดยืนที่ชาวมุสลิมร่วมกันประณาม ไม่เห็นด้วยกับการก่อวินาศกรรมและการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรงต่างๆ อย่างสิ้นเชิง และได้เรียกร้องให้ใช้สันติวิธีการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการต่างๆ ในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน

จากข่าวในคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งนำเสนอข้อมูลข่าวสารและมุมมองที่สะท้อนจากแง่มุมมองของโลกมุสลิม โดยเป็นความร่วมมือระหว่างกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชนและศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สมาคมชาวมุสลิมแห่งประเทศไทย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อวินาศกรรม ท่าทีและบทบาทของมุสลิมในประเทศต่างๆ และชาวมุสลิมในประเทศไทย โดยเริ่มเปิดคอลัมน์ตั้งแต่ช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน จนกระทั่งถึงช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน นับเป็นเวลากว่า 3 เดือนที่หนังสือพิมพ์มติชนได้เปิดพื้นที่ที่แก่มุมมองของโลกมุสลิมที่จะสะท้อนความคิด ความเห็น ข้อมูลข่าวสารในมุมมองของชาวมุสลิมและจากแหล่งข่าวอื่นนอกจากสำนักข่าวตะวันตก ทำให้สาธารณชนได้รับรู้ข่าวสารจากแง่มุมมองของชาวมุสลิม ถือเป็นกรรณการสื่อสารกันทั้งระหว่างชาวไทยมุสลิมด้วยกันและระหว่างชาวไทยมุสลิมกับเพื่อนชาวไทยร่วมชาติ จึงนับได้ว่าเป็นกรรณการสร้าง “ความเข้าใจระหว่างกัน” ในอีกแง่หนึ่ง

ดังนั้นบทบาทของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของสมาคมมุสลิมฯ ในการเป็นผู้ให้ข้อมูล รวมถึงนำเสนอข่าวสาร มุมมองและบทวิเคราะห์ต่างๆ แก่สาธารณชนผ่านคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าวทางเลือกที่อาจไม่ได้รับการนำเสนอจากสื่ออื่นๆ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวไทยมุสลิมและเพื่อนร่วมชาติ และการนำเสนอทางเลือกในการวางบทบาทของชาวไทยมุสลิมภายใต้กระแสความขัดแย้งระดับโลก และการวางตัวในบริบทสังคมไทยเพื่อไม่ให้เกิดกระแสความไม่เข้าใจกันภายในชาติ

วารสาร “ใต้สำนักข่าวตะวันตก”

บทบาทของสมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย ในด้านการสื่อสารมวลชน นอกจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร บทวิเคราะห์และบทความต่างๆ ผ่านคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันแล้ว ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย ยังได้รวบรวมข้อมูลข่าวสาร บทความ บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และสงครามอัฟกานิสถาน ไว้ในวารสารชื่อ “ใต้สำนักข่าวตะวันตก”

วารสาร “ใต้สำนักข่าวตะวันตก” เป็นวารสารเฉพาะกิจ ซึ่งจากชื่อสามารถบอกได้อย่างชัดเจนถึง จุดยืนและที่มาของวารสาร ที่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในเชิงแย้งกับข้อมูลของหน่วยงานและสื่อต่างๆ ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงและจากการที่สื่อตะวันตกหรือสื่อกระแสหลักมิได้นำเสนอ ดังนั้นเนื้อหาที่รวบรวมไว้ในวารสารฉบับนี้ส่วนใหญ่จึงเป็น มุมมองและแนวคิด ข่าวสาร บทวิเคราะห์ที่ประชาชนชาวมุสลิมในประเทศไทยส่วนใหญ่ “เลือก” ที่จะเชื่อและรับรู้ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ เป็นการนำเสนอข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข่าวจากโลกมุสลิมเป็นหลัก โดยนายวิศณุ ตาเคอินทร์ อุปนายกสมาคมได้ชี้แจงว่า “ในส่วนของข้อมูลของสถานการณ์ก็จะอ้างอิงจากโลกมุสลิมเป็นหลัก และเราได้รวบรวมข้อมูลทำเป็นรูปเล่มสำหรับจำหน่ายแก่ประชาชนที่สนใจ ซึ่งขณะนี้เราจำหน่ายไปแล้วนับพันเล่ม” (จังหวัดวการเคลื่อนไหวมุสลิมกับสถานการณ์สงครามที่ยืดเยื้อ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย มติชน หน้า 20, 21 ตุลาคม 2544)

วารสาร “ใต้สำนักข่าวตะวันตก” เป็นการทำงานของคณะผู้จัดทำซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะกิจเพื่อทำงานด้านการค้นหาข่าว การแปลและเรียบเรียงข่าว รวมถึงการจัดพิมพ์เพื่อนำเสนอเป็นรูปเล่มดังที่ปรากฏ ในด้านเงินทุนในการดำเนินงานสมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนในเบื้องต้น โดยต่อมากองทุนทำงานได้นำเงินจากการขายวารสารมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานผลิตฉบับต่อๆ มาจนกระทั่งถึงฉบับที่ 15 จึงได้ยุติบทบาทลง

หัวข้อข่าวและบทความในวารสาร “ไต่สำนักข่าวตะวันตก” ของสมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทยที่นำเสนอข้างต้น จะพบว่าทั้งหัวข้อและเนื้อหาที่ถูกบรรจุไว้ในวารสารฉบับนี้ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาจนถึงฉบับที่ 15 เป็นการนำเสนอข้อมูลจากแง่มุม มุมมองของอีกทัศนะหนึ่งที่ดีด้านหรือสวนทางกับกระแสการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสำนักข่าวหลักๆ ของโลกในช่วงเวลาแห่งความขัดแย้ง ความรุนแรงและสงครามในอัฟกานิสถาน

หลายบทความ เป็นการตั้งคำถาม ข้อสงสัยต่อ “ข้อเท็จจริง” ที่สื่อต่างๆ นำเสนอ คำถามเหล่านี้สำคัญ เพราะอย่างน้อยก็อาจช่วยให้ผู้รับข่าวสารได้แก่งคิดหรือ “ข้อเท็จจริง” อีกชุดหนึ่งภายใต้ประเด็นข่าวเดียวกัน

หลายบทความ เป็นการวิเคราะห์ถึงสาเหตุอันแท้จริงที่สหรัฐอเมริกาโจมตีอัฟกานิสถานผ่านคำอธิบายถึงผลประโยชน์เรื่องทรัพยากรน้ำมันและการตั้งฐานทัพในบริเวณเอเชียกลางของสหรัฐอเมริกา

หลายบทความชี้ให้เห็นถึง ความรุนแรง ความสูญเสีย ความยากไร้และผลกระทบต่อประชาชนชาวอัฟกันผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามครั้งนี้ ตลอดจนจำนวนของประชาชนผู้ต้องบาดเจ็บ ล้มตายที่เพิ่มจำนวนขึ้นจนน่าตกใจ หากแต่สื่อต่างๆ ไม่อาจเปิดเผยจำนวนที่แท้จริงได้ อันเนื่องจากแรงกดดันจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

หลายบทความเป็นการชี้แจง ทำความเข้าใจและแนะนำต่อชาวไทยมุสลิมในการอยู่ในสังคมไทย ภายใต้สภาวะการณ์อันร้อนแรงของสงครามและความขัดแย้งในสังคมโลก การวางตัวของชาวไทยมุสลิมในการเคลื่อนไหวทางสังคม ในการต่อต้านสงครามจึงสำคัญยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเพื่อนร่วมชาติและรัฐบาล ในประเด็นจุดยืนและยุทธวิธีการดำเนินงานการเคลื่อนไหวฯ

วารสาร “ไต่สำนักข่าวตะวันตก” จึงถือเป็นเครื่องมือสื่อสารของสมาคมมุสลิมฯ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน ที่สำคัญอีกเครื่องมือหนึ่ง แม้ว่าวารสารฯ จะเผยแพร่ในหมู่ชาวไทยมุสลิมเป็นหลัก โดยวางขายที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยและที่อื่นๆ แต่ทุกครั้งที่ผลิตออกมาเฉลี่ยสัปดาห์ละหนึ่งฉบับก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีทั้งในส่วนกลางและภาคใต้ซึ่งมีการแปลเป็นภาษามลายูออกขาย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้วารสาร “ไต่สำนักข่าวตะวันตก” จะเป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิม และแคบกว่าคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ได้ผลดีอย่างยิ่ง หากจะพิจารณาผ่านยอดขายที่สามารถขายได้หมดในเกือบทุกฉบับที่ผลิตออกขายในเวลาอันรวดเร็ว และถือเป็นการสื่อสารที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมได้รับทราบข้อมูลอันมีประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจในสถานการณ์โลก สงครามและคำอธิบายต่อสงครามที่เกิดขึ้น และบทบาท ทำที่ในการวางตัวของชาวไทยมุสลิมอันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจอันดีต่อเพื่อนร่วมชาติและสันติภาพประเทศไทยแห่งนี้

การณรงค์เพื่อต่อต้านการบริโภคสินค้าอเมริกันและพันธมิตร

การณรงค์เพื่อต่อต้านการบริโภคสินค้าอเมริกันและพันธมิตร หรือการบอยคอตสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทอเมริกาและอังกฤษ นับเป็นอีกยุทธวิธีหนึ่งขององค์กรชาวไทยมุสลิมในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน

สำหรับสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมอีกองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสูงอย่างยิ่งในการร่วมรณรงค์การบอยคอตสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทอเมริกันและพันธมิตร ผ่านสื่อต่างๆ ของสมาคมฯ เช่น การรณรงค์ผ่านรายการวิทยุ รายการหน้าต่างสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านรายการโทรทัศน์เมื่อถูกเชิญให้ไปพูดคุยในช่องเนชั่น ทีวี (Nation TV) การจัดทำโปสเตอร์สี่สี แผ่นป้ายรณรงค์ และเอกสารรายชื่อสินค้าผลิตภัณฑ์และตราหือของบริษัทอเมริกันและพันธมิตรประเภทต่างๆ ติดตามสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชนมุสลิม มัสยิดและโรงเรียนหลายแห่งของชาวไทยมุสลิม

โดยข้อมูลรายชื่อสินค้า ผลิตภัณฑ์และตราหือของบริษัทอเมริกันและพันธมิตร ทางสมาคมฯ ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มนักศึกษาในกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ ซึ่งขณะนั้นนักศึกษากลุ่มนี้ได้ออกมาเคลื่อนไหวโดยการแจกจ่ายรายชื่อหือสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อรณรงค์ในการคบบริโภคสินค้าดังกล่าว โดยได้ส่งรายชื่อสินค้ามายังองค์กรชาวไทยมุสลิมในประเทศไทยและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ www.muslimthai.com ด้วย

วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย

จุดหมายและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคม

- จุดหมายหรือเป้าหมาย กล่าวได้ว่าเป้าหมายหลักของสมาคมยุวมุสลิมฯ เป็นเช่นเดียวกับองค์กรชาวไทยมุสลิมองค์กรอื่นๆ ที่ต้องการให้สงครามยุติโดยเร็ว

“การประกาศเจตนารมณ์ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงในการยุติปัญหา ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งหมดเป็นไปตามแนวคิดและหลักคิดบนพื้นฐานของ สันติวิธี” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

ซึ่งเป้าหมายที่วางไว้จำเป็นต้องดำเนินไปตามหลักของสันติวิธี และใช้ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงเป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรม โดยมียุทธวิธี ดังนี้

- ยุทธวิธี สมาคมเลือกใช้แนวทางสันติวิธี มาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้วัฒนธรรมอิสลามยังถือเป็นกรอบที่สำคัญที่สุดของการดำเนินกิจกรรมของสมาคม โดยสะท้อนได้จาก แนวคิดของ ศราวุธ ศรีวรรณยศ ว่า

“เป็นความรับผิดชอบขององค์กร ต้องได้รับข่าวที่มีสิ่งที่ยับยั้งข้อมูลของความเชื่อถือได้ ถ้าเรายับยั้งที่ผิดเท่ากับเผยแพร่ข่าวพินะห์ (ความเท็จ) พุดง่ายๆ คือข่าวที่ทำให้เกิดความวุ่นวายปั่นป่วน ซึ่งถือเป็นวินัยของการทำข่าวของสมาคมเรา” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

- การบรรลุเป้าหมาย กล่าวโดยสรุป หากการนำเสนอข่าวคือการเผยแพร่องค์ความรู้ และสร้างความตระหนักประการหนึ่ง ก็อาจกล่าวได้ว่าสมาคมมุสลิมฯ สามารถบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานด้านสื่อของสมาคมฯ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจพิจารณาได้จากยอดขายของหนังสือและเอกสารต่างๆ ของสมาคมฯ ที่หมดลงอย่างรวดเร็ว

ผลของการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทอเมริกันและพันธมิตร

ในการวัดความสำเร็จของการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้านั้น เครื่องมือที่น่าจะชี้วัดได้อย่างดีที่สุดน่าจะเป็น การทำสถิติยอดการขายของสินค้าและผลิตภัณฑ์ยี่ห้อต่างๆ ว่ามีอัตราการขายที่ลดลงไปหรือไม่เพียงไร หรืออาจสังเกตได้จากพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ซึ่งทั้งตัวเลขทางสถิติและพฤติกรรมของผู้บริโภคน่าจะชี้ถึงความสำเร็จอย่างชัดเจนที่สุดของการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าและผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้

ทั้งนี้จุดประสงค์หลักของการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าประการหนึ่งคือ การให้ประชาชนคนไทยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยมุสลิมเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค การใช้สินค้า โดยให้เลิกความนิยม เลิกซื้อ เลิกใช้ เลิกบริโภคสินค้าอเมริกาและพันธมิตร ซึ่งจากมุมมองของชาวไทยมุสลิมถือว่ายอดขายของบริษัทอเมริกาและบริษัทของประเทศพันธมิตรอื่นๆ ย่อมมีส่วนในการนำมาใช้ในการทำสงครามอัฟกานิสถานและสงครามอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งนี้เพราะอย่างน้อยหากไม่ใช้ผ่านการสนับสนุนสงครามโดยตรงก็ผ่านการเสียภาษีเข้าสู่รัฐต่างๆ และถูกแปรไปใช้ในกิจการสงครามเช่นกัน

ในขณะเดียวกัน การดำเนินการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าอีกด้านหนึ่งคือ การดำเนินการต่อต้านเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Action) ทั้งนี้อาจไม่ได้หวังผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างสิ้นเชิง หากแต่เป็นการส่งสารแก่รัฐบาลสหรัฐฯ และบริษัทต่างๆ เหล่านี้ ถึงความไม่เห็นด้วยและความไม่พอใจต่อการทำสงครามในอัฟกานิสถานของรัฐบาลสหรัฐฯ และพันธมิตร

“ประเด็นอยู่ที่ว่าการบอยคอตสินค้าเป็นการส่งสัญญาณให้เห็นว่าบริษัทการค้าอเมริกัน ประชาชนอเมริกัน ไม่ควรจะให้มันเป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำสงครามที่ไม่เป็นธรรม” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ)

ดังนั้นเมื่อถามถึงผลสัมฤทธิ์ของการณรงค์เพื่อคว่ำบาตรนี้ คำตอบจึงมิใช่การสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนชาวไทยหรือแม้แต่ชาวไทยมุสลิมทั้งหมดได้ หรือยอดขายที่ลดลงจนบริษัทเหล่านั้นขาดทุนจนต้องปิดกิจการ หากแต่ผลสัมฤทธิ์คือ การทำให้ประชาชนชาวไทยและชาวไทยมุสลิมได้รับรู้ถึงความเชื่อมโยงของสินค้าที่ตนเองบริโภคกับสงคราม การทำให้ประชาชนบางส่วนได้รู้สึกว่าคุณเองได้เป็นส่วนหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อต้านสงคราม แม้เป็นเพียงพลังเล็กๆ หากแต่ได้สร้างความสามารถเข้าถึง (generalize) ที่ประชาชนทุกคนสามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยมีต้องอาศัยเงื่อนไขประกอบมากเท่าการร่วมกิจกรรมชนิดอื่น เช่น การร่วมเดินขบวน ที่อาจต้องกลางานและสุมเสี่ยงต่อสายตาของผู้อื่น เป็นต้น

ในมุมมองของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทย ความสำเร็จในการณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าครั้งนี้ คณะกรรมการของสมาคมฯ มีความเห็นว่า

“ก็ได้ผลอยู่พักหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงรอมฎอน (ตรงกับช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนธันวาคม) เราพยายามณรงค์ แต่พอเราณรงค์อ่อนลงไป คนก็เริ่มลืม เริ่มกิน ไค้กกัน แต่ก็ยังมีนะ ยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากที่หลังจากเราณรงค์ไปแล้ว ยังคงต่อต้านอยู่เพราะว่ายอดขายเขาตกเยอะมาก ในการรณรงค์ช่วงนั้น ทั้งไค้ก ทั้งอะไรมาติดต่อ มาขอรับรอง มีภาพตอนบริจาค ถ้าผมจำไม่ผิดตอนตัวแทนไค้กมอบให้คุณรอซดี เขาบอกเขาเป็นคนไทย เราบอกยังงั้นก็ลิขสิทธิ์ มันก็ส่งให้บริษัทแม่ คุณมาทำร้ายเขาอย่างนี้พอเป็นสินค้าอเมริกาปุ๊บเราก็ก้นทางอินเทอร์เน็ต ว่าเจ้าของเป็นอเมริกันแน่หรือไม่ เป็นการเช็คข้อมูลอีกรอบ” (อนันตชัย ไทยประทาน, สัมภาษณ์)

“ถ้าพูดถึงผลมันน้อยมาก ถ้าผลในเชิงปริมาณจริงๆ ในการลดมันไม่ใช่ แต่เรามองในผลของจิตวิทยา” (ศราวุธ ศรีวรรณยศ, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าอเมริกันและพันธมิตร ของสมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทย ได้กลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ทั้งนี้อาจไม่สามารถคาดหวังในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคของชาวไทยมุสลิมได้อย่างสิ้นเชิงเด็ดขาด แต่หากมองจากมุมมองของการทำงานด้านสื่อประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้แก่ชาวไทยมุสลิม หรือการดำเนินงานในเชิงสัญลักษณ์ ก่อนข้างชัดเจนว่า สมาคมยูมุสลิมแห่งประเทศไทยสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี

5. มุลินิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

มุลินิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2494 และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อ พ.ศ. 2497 ในชื่อ “มัสยิดกลางแห่งประเทศไทย” หลังจากได้ซื้อสรุปเรื่องสถานที่ในการก่อสร้างอาคารซึ่งคือสถานที่ปัจจุบัน ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 10 ไร่เศษในซอยรามคำแหง 2 องค์กรณ์จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “มุลินิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย” เมื่อ พ.ศ. 2519 เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรณ์คือ การเป็นศูนย์กลางตั้งวัตถุประสงค์ของมุลินิธิคือ

1. จัดให้มีศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย อันประกอบด้วย อาคารมัสยิด หอประชุม หอวัฒนธรรมอิสลาม หอสมุด หอพัก สถานศึกษาฯลฯ
2. เพื่อทำนุบำรุง ดูแลรักษาอาคารสถานที่ของศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยให้คงสภาพใช้การได้ดีอยู่เสมอ
3. ดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การสงเคราะห์เด็กกำพร้า และผู้ยากไร้ โดยฝึกฝนด้านการครองชีพ การรักษาพยาบาลและการศึกษา
4. ดำเนินการให้มุลินิธิเพื่อศูนย์กลางแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์รวมของบรรดามุสลิมโดยทั่วไปได้ใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม หรือพิธีกรรมใดๆ เกี่ยวกับศาสนา วิชาการ สังคมและความมั่นคงของชาติ
5. ดำเนินการเผยแพร่ศาสนา และวิชาการต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมของมุลินิธิ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นหลักฐานยืนยันในสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาของปวงชนชาวไทย เป็นเกียรติแก่ประเทศชาติและองค์พระประมุขในฐานะที่ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกแห่งอิสลาม

(ที่มา : วารสารศูนย์กลางฯ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ธันวาคม 2546))

ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้มุลินิธิ เป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ ดังกล่าว ดังนั้นนอกจากจุดที่ตั้งของมุลินิธิฯ จะสามารถเดินทางมาได้โดยสะดวกด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ไม่ไกลจากใจกลางเมืองและใกล้กับแหล่งที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น คลองตันและย่านรามคำแหง ในด้านอาคารสถานที่ก็ยังสามารถใช้งานได้หลากหลาย กล่าวคือ อาคารของมุลินิธิฯ มีทั้งส่วนที่เป็นสถานที่ละหมาดหรือมัสยิดที่ผู้คนได้จำนวนมาก มีห้องประชุมทั้งขนาดเล็กที่สามารถรองรับแขกบ้านแขกเมืองได้และห้องประชุมขนาดใหญ่ความจุกว่า 1,000 คนและสามารถปรับเปลี่ยนเป็นห้องจัดเลี้ยงได้ พื้นที่สำนักงานของมุลินิธิฯ ที่กลายเป็นสถานที่พบปะและติดต่อประสานงานกับองค์กรพื้นที่สำหรับองค์กรมุสลิมต่างๆ ตั้งเป็นสำนักงาน เช่น สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย สมาคมศิษย์เก่าอาหรับ ฯลฯ ทั้งยังมีห้องบันทึกเสียงและห้องส่งวิทยุของตัวเองด้วย นอกจากนี้ยังเปิดให้เช่าพื้นที่ทำร้านหนังสือสำหรับชาวไทยมุสลิมขนาดใหญ่ มีศูนย์อาหาร ที่จัดเลี้ยงลานจอดรถ และลานอเนกประสงค์ ฯลฯ

สำหรับคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ มีวาระ 4 ปี โดยจากอดีตคณะกรรมการบริหารจะประกอบด้วยผู้อาวุโสในสังคมมุสลิมเป็นสำคัญ เช่น นายเล็ก วานิชอังกูร วุฒิสมาชิก แต่ใน พ.ศ. 2540 นับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนของภาพลักษณ์คณะกรรมการมูลนิธิฯ กล่าวคือ มีมุสลิมที่ไม่ใช่ผู้อาวุโสมากเช่นในอดีตเข้าไปเป็นคณะกรรมการหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นมุสลิมที่เคยผ่านองค์กรสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมมาก่อนและเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในระดับที่สังคมยอมรับในปัจจุบัน เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย นักธุรกิจและนักวิชาการศาสนา กล่าวได้ว่าเป็นคลื่นลูกใหม่จากผลผลิตของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นสำคัญ เป็นต้น

ด้วยความพร้อมในด้านสถานที่ดังกล่าวและด้วยความเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานครั้งนี้ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนของการเคลื่อนไหว นับแต่เป็นที่ประชุมปรึกษาหารือระหว่างองค์กรต่างๆ เป็นที่จัดบรรยาย อภิปราย แลกเปลี่ยนและการระดมทุน ตลอดจนเป็นแหล่งหาข่าวของสื่อแขนงต่างๆ จึงทำให้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ เป็นสถานที่ที่พี่น้องมุสลิมมุ่งไปรวมตัวกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้มูลนิธิฯ ยังดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเอกสารและข่าวจากสื่อแขนงต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้อีกด้วย

สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา คือ การเป็นศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวและการเป็นแหล่งข่าวของสื่อมวลชน ด้วยเหตุเพราะปัจจัยด้านความพร้อมของสถานที่ การเป็นศูนย์รวมขององค์กรชาวไทยมุสลิมและนักวิชาการมุสลิมที่หลากหลาย การเป็นสถานที่ที่เหมาะสมซึ่งในวันศุกร์จะมีพี่น้องชาวไทยมุสลิมมาร่วมละหมาดมากกว่าพันคน และความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก เช่น สถานที่จอดรถ ห้องประชุม ร้านค้า ฯลฯ จึงทำให้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ กลายเป็น “เจ้าบ้าน” ที่ดีของชาวไทยมุสลิมในการจะมาร่วมกันเคลื่อนไหว ผ่านการมาร่วมรับฟัง การร่วมกันละหมาดและกิจกรรมอีกมากมายหลายประการ

มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือที่ชาวไทยมุสลิมมักเรียกสั้นๆ ว่า “ศูนย์กลางฯ” เป็นองค์กรนิติบุคคลชาวไทยมุสลิมที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิกับสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม บริหารงานภายใต้คณะกรรมการบริหารมูลนิธิและเป็นองค์กรที่มีบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้อีกองค์กรหนึ่ง

เนื่องด้วยการที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยจดทะเบียนเป็นองค์กรนิติบุคคล ทำให้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และกฎระเบียบของกระทรวงวัฒนธรรม จึงเป็นข้อจำกัดสำหรับการดำเนินกิจกรรมบางประเภท แต่หากมองในอีกด้านหนึ่งการตั้งเป็นมูลนิธิกลับทำให้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนอื่นๆ ซึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง

กลาง ได้มีบทบาทในการร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรที่ร่วมรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน โดยดำเนินงานด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการและองค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร ทั้งยังได้เปิดพื้นที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง ให้องค์กรต่างๆ ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมของตนเอง และในบางกิจกรรมก็เป็นกิจกรรมที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง ร่วมจัดด้วย ซึ่งตลอดระยะเวลาแห่งการรณรงค์เพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานของชาวไทยมุสลิม จะพบว่า “ศูนย์กลาง” ได้ทำหน้าที่ตามที่ถูกรับใช้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้พื้นที่

ในการพิจารณาบทบาทของ “ศูนย์กลาง” ผู้วิจัยเลือกมอง ศูนย์กลางฯ ในสองลักษณะ ได้แก่ **ลักษณะแรก** ศูนย์กลางฯ ในความเป็นมูลนิธิฯ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างคณะกรรมการบริหารมูลนิธิและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ

ลักษณะที่สอง ศูนย์กลางฯ ในฐานะสถานที่ ซึ่งภายในศูนย์กลางฯ ประกอบด้วยสำนักงานขององค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร นอกจากนี้ศูนย์กลางฯ ยังประกอบด้วยห้องประชุม สถานที่จอดรถ สนามหญ้า ทั้งยังเป็นมัสยิด (สถานที่ละหมาด) อีกด้วย

สำหรับผู้วิจัย เมื่อเกิดเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกา เมื่อช่วงหัวค่ำของวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งก่อให้เกิดทั้งความตระหนก ความประหลาดใจและหวั่นกลัวต่ออนาคตสันติภาพของโลก ใบนี้อรุณขึ้นสถานที่แรกหรือองค์กรแรกที่ผู้วิจัยเลือกติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลคือ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่แรก ซึ่งได้รับทราบว่ามีใช่เฉพาะผู้วิจัยเพียงคนเดียวที่โทรเข้าไปสอบถามที่ศูนย์กลางฯ หากแต่มีประชาชนทั้งชาวไทยมุสลิมและพี่น้องชาวไทยอีกจำนวนมาก โทรศัพท์มาที่ “ศูนย์กลาง” ตลอดทั้งวัน จนทำให้สายโทรศัพท์ติดขัด

ทั้งนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่า เหตุที่ประชาชนต่างติดต่อไปยังศูนย์กลางฯ เนื่องด้วยเพราะก่อนเกิดเหตุวินาศกรรม มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ร่วมกับองค์กรต่างๆ ได้มีบทบาทในวงสังคมชาวไทยมุสลิมอย่างสูงเสมอมา โดยจัดกิจกรรมร่วมกับสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย เปิดเป็นเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็นสำคัญๆ หลายเรื่อง เช่น กิจการอาหารฮาลาล นโยบายการพัฒนาสังคมมุสลิมในประเทศไทย นอกจากนี้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ยังเป็นสถานที่รวมตัวกันของนักวิชาการศาสนาและนักวิชาการมุสลิมที่ทำงานด้านต่างๆ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย นักธุรกิจ นักการเมือง นักสื่อสารมวลชนและนักเคลื่อนไหวฯ ซึ่งบางท่านดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางด้วยเช่นกัน

ดังนั้นด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ประชาชนชาวไทยมุสลิมมี “ความคาดหวัง” ต่อมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่า จะสามารถตอบปัญหา ไขข้อข้องใจและให้รายละเอียดของเหตุวินาศกรรมได้

แนวคิดของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการเคลื่อนไหวทางสังคม

“ประเด็นสำคัญที่มูลนิธิและองค์กรอื่นที่มาร่วมกันทำงานคือ ต้องการนำเสนอต่อสังคม ประการแรก คือ ความไม่ชอบธรรมของการอ้างเหตุการณ์ 11 กันยายน ในการโจมตีอัฟกานิสถานเพื่อปิดบังเหตุผลที่แท้จริงของการเข้าไปยึดครองผลประโยชน์ต่างๆ ในอัฟกานิสถาน และล้มล้างรัฐบาลทาลิบัน ประการที่สอง คือ การให้ประชาคมมุสลิมเห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจักรวรรดินิยมใหม่ที่ต้องการคุกคามความเข้มแข็งของโลกมุสลิม มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตมุสลิม โดยเฉพาะในอัฟกานิสถานหากแต่กระทบกับมุสลิมทั่วโลก ประการสุดท้าย คือ การสร้างความตระหนักในเอกภาพของกลุ่มองค์กรมุสลิมประเทศต่างๆ ที่จะทำงานร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่ชัดเจน ดังนั้นมูลนิธิจึงร่วมกับองค์กรอื่นในหลายด้าน เช่น อนุมัติให้ใช้สถานที่ ให้ใช้เครื่องมือเครื่องมือ มันก็หมายความว่าใช้เงินมูลนิธิไปโดยปริยาย ไม่ว่าจะค่าน้ำค่า ไฟ ตอนนั้นไม่ได้เก็บเงินเลยสักบาท ถ้าคิดเป็นเงินที่มูลนิธิจ่ายให้นับเป็นล้าน” (ปกรณ์ ปรียากร, สัมภาษณ์)

กิจกรรมของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการเคลื่อนไหวทางสังคม

ตลอดระยะเวลา นับแต่เหตุวินาศกรรมเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงเมื่อสถานการณ์สงครามเริ่มคลี่คลาย หลังจากกลุ่มทาลิบันสูญเสียที่มั่นสุดท้ายและแตกกระจายไป “ศูนย์กลาง” เป็นสถานที่ที่องค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กรเลือกมาจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ มากมายเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน ดังนั้น “ศูนย์กลาง” จึงเป็นสถานที่ที่มีประชาชนชาวไทยมุสลิมรวมตัวกันมากที่สุดแห่งหนึ่งตลอดระยะเวลากว่า 3 เดือน

ภายในพื้นที่ศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยจากปากประตูทางเข้าและทั่วบริเวณพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องประชุมใหญ่และสถานที่จัดแสดงนิทรรศการจะมีแผ่นป้ายโปสเตอร์รณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานและเรียกร้องความยุติธรรมแก่ชาวมุสลิมติดอยู่ โดยมีรูปแบบหลากหลาย บ้างเป็นรูปอุซามะห์ บินลาเดน บ้างเป็นรูปเด็กชาวอัฟกันที่ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งรูปต่างๆ เหล่านี้สามารถสะกดให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสงสารเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีเอกสารรณรงค์ต่อต้านสินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตรขนาดใหญ่ติดอยู่โดยรอบ โดยมีรายชื่อยี่ห้อและตราสินค้าของบริษัทสหรัฐฯ และพันธมิตรหลายร้อยชนิด โดยในประกาศได้เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมยุติการบริโภคสินค้าอเมริกาและพันธมิตรทันทีและให้หันกลับมาใช้สินค้าไทย โดยมีโครงการในอัล-กุรอาน บอกเหตุผลที่ควรยุติการบริโภคสินค้าเหล่านี้ว่าจะเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือศัตรูเป็นต้น ในส่วนของนิทรรศการจะมีการนำข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ดิจบอร์ดให้ประชาชนได้ติดตามอ่าน นอกจากนี้บริเวณรอบห้องประชุมของศูนย์กลางฯ ยังมีป้ายผ้าข้อความต่างๆ อาทิเช่น

“เบื้องหลังยิว + สหรัฐฯ ถล่มบิลาเดนและอัฟกัน”

“อเมริกาคือ ผู้ก่อการร้ายตัวจริง”

“ศรัทธาชนทั้งหลาย เมื่ออัลลอฮ์และร่อซูลทรงเรียกร้องสูเจ้าให้ต่อสู้ เพื่อเป็นสิ่งที่ จะทำให้ สูเจ้ามีชีวิตชีวานั้น สูเจ้าจงตอบรับเถิด”

“มุสลิมเป็นเสมือนเรือร่นำเดียวกัน หากส่วนหนึ่งส่วนใดเจ็บปวด อีกส่วนหนึ่ง ย่อมเจ็บปวดด้วย”

“การต่อสู้ที่ดีที่สุดคือ การต่อสู้ในหนทางของศาสนา”

โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉากหลังของเวทีการบรรยายในห้องประชุมใหญ่จะมีป้ายผ้าข้อความเหล่านี้ติดอยู่โดยรอบ เพื่อเป็นการเน้นย้ำจุดยืนและเหตุผลของการที่ชาวไทยมุสลิมจำเป็นต้องต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา

หากพิจารณาการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการรณรงค์ต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถานผ่านกิจกรรมอันหลากหลายขององค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร จะพบว่ามูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นสถานที่ที่หลายองค์กรได้มาจัดกิจกรรม อาทิ การจัดเวทีบรรยาย อภิปราย วิเคราะห์สถานการณ์ จัดงานการกุศลเพื่อหาเงินบริจาคแก่ชาวอัฟกัน จัดประชุมทางวิชาการ จัดละหมาดขอพร (ละหมาดฮายัต) จัดแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและกิจกรรมอีกมากมาย ทั้งนี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่หลายองค์กรต่างจัดเพื่อรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานและความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับประชาชนชาวอัฟกันที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงครามทั้งสิ้น

ในการทำหน้าที่เป็น “เจ้าบ้าน” ที่ดีของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ตลอดระยะเวลาแห่งสงคราม จำเป็นอย่างยิ่งที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่ดีทั้ง 2 ประการกล่าวคือ

ประการแรก ความเป็นมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางในฐานะองค์กรหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการบริหารมูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นคณะกรรมการที่พยายาม “เปิดกว้าง” ทั้งในด้านนโยบายการทำงานและนโยบายการอนุญาตให้องค์กรต่างๆ ได้เข้ามาใช้สถานที่อย่างสะดวกยิ่งขึ้น โดยลดเงื่อนไขการขอใช้สถานที่ลง ดังนั้นองค์กรต่างๆ จึงสามารถเข้ามาใช้สถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมได้ง่ายยิ่งขึ้นและหลากหลายยิ่งขึ้นด้วย

ประการที่สอง เนื่องจากมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ มีความพร้อมทางด้านสถานที่เป็นอย่างมาก ทำให้เป็นอีกปัจจัยที่ประการหนึ่งที่ทำให้มีประชาชนเดินทางมาร่วมกิจกรรมและมาร่วมตัวกันที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ที่มีองค์กรต่างๆ มาจัดกิจกรรม

อนึ่ง ด้วยความเป็นมัสยิดหรือสถานที่ละหมาดของศูนย์กลางฯ และอยู่ใกล้ย่านธุรกิจด้วยนั้น จึงทำให้ในทุกๆ วันศุกร์ มีชาวมุสลิมจำนวนมากมาร่วมละหมาดวันศุกร์ที่มูลินิธิเพื่อศูนย์กลางฯ จำนวนมาก ซึ่งมีทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวมุสลิมชาติต่างๆ โดยตลอดช่วงเวลาที่มีการรณรงค์ต่อต้านสงครามเป็นเวลากว่า 3 เดือน มูลินิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ได้จัดการบรรยายหลังจากการละหมาดวันศุกร์ทุกวันศุกร์ โดยเนื้อหาส่วนมากเป็นการสรุปความเคลื่อนไหวของสถานการณ์โลก และผลของสงคราม รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์สงครามจากมุมมองของมุสลิม ซึ่งมีชาวไทยมุสลิมให้ความสนใจฟังเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลกิจกรรมที่จัดขึ้นที่มูลินิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ข้างต้นจะพบว่า มูลินิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ สามารถเป็นทำหน้าที่ “เจ้าบ้าน” ที่ดี ในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่เนื่องด้วยความพร้อมด้านสถานที่ และมีเจ้าหน้าที่ช่วยในการติดต่อประสานงาน ฯลฯ

อนึ่งหากพิจารณาให้ลึกลงไปถึงรูปแบบกิจกรรม จะพบว่า กิจกรรมที่องค์กรชาวไทยมุสลิมเข้ามาจัดที่มูลินิธิเพื่อศูนย์กลางฯ นั้น ส่วนมากมักเป็นกิจกรรมในการให้ข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร รวมถึงการวิเคราะห์ วิจารณ์ และการตั้งคำถามต่อเหตุวินาศกรรมและเหตุผลที่แท้จริงของสงคราม ผ่านการจัดเวทีบรรยาย อภิปราย จัดนิทรรศการและประชุม สัมมนาเป็นสำคัญ ซึ่งในหลายกิจกรรมบางครั้งประชาชนชาวไทยมุสลิมที่มาเข้าร่วม อาจไม่รู้และอาจมิได้ใส่ใจว่าใครเป็น “เจ้าภาพ” หากแต่รู้เพียงว่าจัดที่ “ศูนย์กลาง” เท่านั้นเป็นการเพียงพอ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึง สถานะความสำคัญด้านสถานที่ของ “ศูนย์กลาง” ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

“ศูนย์กลาง” ในความเป็นสถานที่ที่มีความพร้อมหลายประการทำให้ “ศูนย์กลาง” พร้อมกว่าสถานที่อื่นในเชิงเปรียบเทียบเพราะหากจะจัดกิจกรรมที่โรงแรมก็จะพบปัญหาสถานที่ละหมาด หากจะจัดที่มัสยิดบางแห่งก็อาจประสบปัญหาสถานที่จอดรถและห้องประชุม ดังนั้น “ศูนย์กลาง” จึงเป็นสถานที่ที่ลงตัวที่สุดในการเป็น **ศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในการรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน**

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ปัจจัยด้านองค์กรการเคลื่อนไหว

- ผู้นำ ผู้ที่มีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหวฯ ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามกล่าวได้ว่า คือ ปกรณ์ ปรียากรณ์ ในฐานะประธานฝ่ายวางแผนและพัฒนา ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสูง พร้อมกับได้รับการยอมรับในวงกว้างทั้งจากชาวไทยมุสลิมและจากสังคมไทยโดยรวม ทั้งนี้อาจเนื่องจากตำแหน่งทางวิชาการและหน้าที่รับผิดชอบในฐานะอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ในการสอนมาเป็นระยะเวลายาวนาน

พร้อมกันนี้นายสมชาย เกิดอยู่ในฐานะเลขาธิการมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางเป็นอีกคนหนึ่งซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางและองค์กรอื่นๆ ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวและดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างดียิ่ง

นอกจากนี้นายประสิทธิ์ อามีนเซ็น ประธานมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางได้ให้แนวนโยบายในการให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกกับองค์กรชาวไทยมุสลิมต่างๆ ที่เข้ามาใช้สถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางได้โดยในบางครั้งมิได้คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดเพียงค่าใช้จ่ายตามจริงเท่านั้น

- โครงสร้างและรูปแบบการทำงาน เนื่องจากมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ก่อตั้งมานาน รวมถึงเมื่อคณะกรรมการชุดปัจจุบันเข้ามาบริหารงานได้กำหนดนโยบายในการทำให้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางเป็น “ศูนย์กลาง” ของชาวไทยมุสลิมอีกแห่งหนึ่ง ที่มุสลิมจะสามารถเข้ามาใช้พื้นที่ และทรัพยากรต่างๆ ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ จึงมีนโยบายเปิดกว้างให้ชาวไทยมุสลิมได้สามารถเข้ามาใช้บริการ กล่าวถึงในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ได้ร่วมเป็นหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยการเปิดให้องค์กรชาวไทยมุสลิมต่างๆ เข้ามาใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เช่น การบรรยาย อภิปราย ละครมาด รับบริจาค เป็นต้น โดยมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนมาก โดยปกรณ์ ปรียากรณ์ สะท้อนไว้ดังนี้

“ดังนั้นมูลนิธิจึงร่วมกับองค์กรอื่นในหลายด้าน เช่น อนุมัติให้ใช้สถานที่ ให้ใช้เครื่องมือเครื่องมือ มันก็หมายความว่าใช้เงินมูลนิธิไปโดยปริยาย ไม่ว่าจะนำ ไฟ ตอนนั้นไม่ได้เก็บเงินเลยสักบาท ถ้าคิดเป็นเงินที่มูลนิธิจะให้ป็นล้าน” (ปกรณ์ ปรียากรณ์, สัมภาษณ์)

- **ทรัพยากร**

- **เครือข่าย** เนื่องจากคณะกรรมการของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมาจากหลากหลายองค์กร ดังนั้นจึงทำให้เครือข่ายของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมีความกว้างขวางมากขึ้น พร้อมกันนั้นมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางยังเป็นศูนย์กลางที่องค์กรต่างๆ และนักวิชาการ ตัวแทนองค์กรมาร่วมจัดกิจกรรมหรือประชุมร่วมกันด้วย ดังนั้นมูลนิธิเพื่อศูนย์กลาง อิสลามฯ จึงเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างองค์กรภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 และองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม โดยมีการตั้งศูนย์ข่าวสารของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยขึ้นที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจนทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรต่างๆ ได้มารวมตัวกันเป็นเครือข่ายและก่อให้เกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในที่สุด

- **งบประมาณ** มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมีงบประมาณหลักจากการจัดหาทุนเอง โดยการจัดงานการกุศลต่างๆ และการเก็บจากค่าใช้สถานที่ของผู้ที่เข้ามาใช้สถานที่ แต่เนื่องจากว่าในขณะที่มีการจัดการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้น มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมีภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางจึงจัดตั้งตู้บริจาค โดยได้แยกตู้บริจาคเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน ระหว่างการบริจาคเพื่อบำรุงกิจการของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางการบริจาคเพื่อสมทบทุนช่วยเหลือชาวอัฟกัน และบริจาคเพื่อกิจการผลิตเอกสาร แลกงการณ์ ซึ่งนอกจากการตั้งตู้รับบริจาคแล้ว มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริจากรายใหญ่ (ซึ่งไม่ประสงค์ออกนาม) ช่วยเหลือเป็นเงินทุนในการดำเนินกิจการของมูลนิธิด้วย

ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว และการบรรลุเป้าหมาย

- **ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว** ยุทธวิธีหลักของมูลนิธิในการเปิดให้องค์กรต่างๆ ได้เข้ามาใช้ทรัพยากรและสถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางโดยการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่างๆ ทั้งคณะกรรมการกลางอิสลามฯ สภาก่อตั้งมุสลิมฯ สมาคมยุวมุสลิมฯ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่ามูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการทำกิจกรรมของหลายองค์กร เนื่องจากมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางมีความเหมาะสมทางด้านพื้นที่ ในกาจัดกิจกรรมเกือบทุกประเภทที่องค์กรชาวไทยมุสลิมจัดขึ้น ตั้งแต่การ บรรยาย อภิปราย จัดนิทรรศการ ละหมาด ฯลฯ
- **การบรรลุเป้าหมาย** กล่าวได้อย่างสรุปว่า มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางสามารถบรรลุถึงเป้าหมายในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการเปิดพื้นที่ให้องค์กรชาวไทยมุสลิมต่างเข้ามาใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้มีจุดศูนย์กลางในการดำเนินงาน

6. กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เป็นองค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคลและเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2544 หรือกล่าวได้ว่ากลุ่มมุสลิมเพื่อสันติเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของสงครามในอัฟกานิสถาน โดยกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติปรากฏตัวครั้งแรกเมื่อการเดินทางประท้วงที่หน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2544 ในชื่อ “กลุ่มมุสลิมผู้รักสันติ” โดยต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ” หรือ Muslim Group for Peace ปัจจุบันมีนาย รัชสรรค์ ปู่ทอง เป็นประธานกลุ่ม และนายอาลี อารีฟเป็นเลขานุการ มีคณะกรรมการกลุ่มตามหน้าที่รับผิดชอบ เช่น ปฏิคม เจริญญิก เป็นต้น มีวาระคราวละ 2 ปี โดยกลุ่มมีการบัญญัติกฎเกณฑ์ของกลุ่มไว้อย่างชัดเจนทั้งในด้านสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ การดำเนินกิจการของกลุ่มและเรื่องเงินและทรัพย์สิน โดยสำนักงานของกลุ่มตั้งอยู่เลขที่ 527/3 ถ.รามคำแหง 53 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ

วัตถุประสงค์หลักของกลุ่ม คือ

1. เพื่อปกป้องเรียกร้องสิทธิของพี่น้องมุสลิม และต่อต้านผู้ธรรมต่ออิสลาม
2. เพื่อประสานและรวบรวมกลุ่มชนนี้ให้เป็นเอกภาพ
3. เพื่อเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงต่อสังคม

ก่อนหน้าการเกิดกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติอย่างเป็นทางการนั้น เป็นการรวมตัวของชาวไทยมุสลิมกลุ่มหนึ่งโดยมีนักวิชาการทางศาสนาเป็นแกนนำ โดยส่วนมากจะเป็นการรวมตัวกันเพื่อฟังการบรรยายศาสนาธรรมและการจัดกิจกรรมการกุศล จนเมื่อเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐฯ และเมื่อนายอุซามะห์ บินลาเดนและกลุ่มอัล-กออิดะห์ถูกกล่าวว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังเหตุวินาศกรรมดังกล่าว กิจกรรมของกลุ่มจึงเป็นการจัดบรรยายและอภิปรายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและวิเคราะห์ถึงเหตุวินาศกรรมและความเป็นไปได้ของสงครามแก่ผู้ที่สนใจ ดังนั้นกิจกรรมของกลุ่มในช่วงก่อนที่ จะเกิดจึงเน้นหนักที่การจัดบรรยายและอภิปราย หากแต่เมื่อสงครามเริ่มขึ้นกิจกรรมของกลุ่มที่กลายเป็นที่สนใจจากทั้งประชาชนชาวไทยเองและจากสื่อต่างๆ คือ การเดินทางประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย

สำหรับกิจกรรมของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ การเดินทางประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย และยื่นแถลงการณ์ประณามสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามอัฟกานิสถาน ซึ่งกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติเป็นเพียงองค์กรเดียวที่ทำกิจกรรมการเดินทางประท้วง ดังนั้นจึงจะศึกษาผ่านวิธีการของกลุ่มในการจัดการเดินทางประท้วงและศึกษาผ่านคำแถลงการณ์ของกลุ่มและเอกสารที่เขียนเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งอิสลามในเรื่องการเดินทางประท้วง

เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2544 หลังจากที่อเมริกันเริ่ม โจมตีอัฟกานิสถานเพียงสองวัน จึงเกิดการรวมตัวกันของนักวิชาการด้านศาสนา นักวิชาการอิสระ นักวิชาชีพ สื่อสารมวลชน เยาวชนและผู้คนจากหลากหลายอาชีพ ร่วมกันเดินทางไปแสดงความไม่พอใจในการใช้อำนาจคุกคามอันไม่

ขอธรรมของรัฐบาลอเมริกัน ด้วยการประท้วงอย่างสงบที่หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย

กิจกรรมการประท้วงในครั้งนี้อาจถือได้ว่าเป็นการแสดงพลังครั้งสำคัญครั้งแรกอันเป็นรากฐานสำคัญในการรวมตัวกันเพื่อก่อตั้งองค์กรของพี่น้องมุสลิมองค์กรหนึ่งที่เรียกว่า “กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ” หรือ Group of Muslim for Peace (กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ, 2544 : 2 - 3)

เนื่องด้วยความ “ไม่ชอบธรรม” ของสงครามไม่ว่าจะพิจารณาจากแง่มุมของกฎหมายระหว่างประเทศ การดำเนินงานทางการทูต ประชาชนชาวไทยมุสลิมรวมถึงประชาชนทั่วโลกต่างก็เรียกร้องกดดันเพื่อให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้วิธีการอื่นในการแก้ไขปัญหา หากแต่สุดท้ายเมื่อรัฐบาลสหรัฐฯ ตัดสินใจโจมตีอัฟกานิสถาน ชาวไทยมุสลิมกลุ่มหนึ่งซึ่งได้มีการรวมตัวกันมาระยะหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงหลังจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ในการร่วมรับฟังการวิเคราะห์ การอภิปรายถึงสาเหตุและความขัดแย้งระดับโลกที่เกิดขึ้น โดยการนำของนักวิชาการศาสนาชาวไทยมุสลิมกลุ่มหนึ่งก็ได้มีข้อตกลงร่วมกันเบื้องต้นว่า หากสหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานเมื่อใด ชาวไทยมุสลิมจำเป็นต้องแสดงจุดยืนและคัดค้านต่อต้านสงคราม ด้วยการเดินขบวนประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

เช้าของวันที่ 10 ตุลาคม 2544 ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมโดยร่วม “เดินขบวนประท้วง” ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในชีวิต และนับเป็นการเดินขบวนด้วยความรู้สึกต้องการ “ทำอะไรบางอย่าง” เพื่อแสดงจุดยืนของตัวเองต่อเหตุการณ์ความรุนแรงและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สงคราม” ที่เกิดขึ้น แม้ว่าเวทีหรือสมรภูมิของสงครามจะห่างไกลจากประเทศไทยไปกว่าครึ่งโลก แต่ระยะห่างกลับไม่ได้เป็นการลดทอนความห่วงใยต่อชาวอัฟกันผู้ได้รับผลกระทบจากสงครามแต่อย่างใด แต่อาจเนื่องด้วยความผูกพันจากความรู้สึกที่ผู้วิจัยมีฐานความเชื่อและศาสนาเดียวกับชาวอัฟกัน ดังนั้นในทัศนะของผู้วิจัย ชาวอัฟกันจึงมิใช่เพียงผู้ได้รับผลกระทบจากสงครามเท่านั้น หากแต่ชาวอัฟกันเป็น “พี่น้องชาวอัฟกัน” ที่มีความเชื่อและความศรัทธาเดียวกับผู้วิจัยอีกด้วย

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเสนอข้อมูลการเดินทางขบวนของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ ด้วยมุมมองของผู้ที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมการเดินขบวนครั้งนี้ด้วย ซึ่งสำหรับผู้วิจัยเอง การได้เข้าร่วมเดินขบวนครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มีความรู้สึกที่ตนเองได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างแท้จริงอีกกิจกรรมหนึ่ง

ผู้วิจัยเข้าร่วมตัวกับกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติที่เดินทางมาจากมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ณ บริเวณประตูด้านถนนวิฑู สวนลุมพินี เวลาประมาณ 8.00 น. เพื่อตั้งขบวน เตรียมความพร้อมและชี้แจงวัตถุประสงค์ รวมถึงรายละเอียดในการเดินขบวนประท้วงครั้งนี้

สิ่งที่น่าสนใจเบื้องต้นแรกที่ผู้วิจัยพบคือ กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้มีการเตรียมการในการเดินขบวนมาเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการจัดเตรียมเอกสารบอกถึงวัตถุประสงค์และรูปแบบ วิธีการในการเดินขบวนแจกจ่าย เช่น ทำอย่างไรเมื่อเกิดเสียงคล้ายระเบิด – ให้หมอบลงก้มหน้าติดพื้น กลุ่ม

กำหนดให้มีผู้แถลงข่าวและให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวเพียงสามท่าน โดยห้ามผู้ที่ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบให้สัมภาษณ์แก่นักข่าว ห้ามทิ้งเศษขยะลงพื้นในขณะที่เดินขบวน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับบัตร คล้ายเป็นบัตรประจำตัวที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มาเข้าร่วมการเดินขบวนของกลุ่มจริง เพื่อป้องกันคนนอกเข้ามาแทรกแซง มีกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นระบบการรักษาความปลอดภัยของกลุ่มที่ทำให้ผู้ร่วมการเดินขบวนมีความมั่นใจในการจะร่วมแสดงออกมากยิ่งขึ้น

กลุ่มชาวไทยมุสลิมที่เข้าร่วมการเดินขบวนครั้งนี้ กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ผู้วิจัยเคยได้พบ ได้รู้จักกันตามการบรรยายศาสนธรรมจากหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้ที่ติดตามการบรรยายศาสนธรรมของนักวิชาการศาสนาหลายท่านที่เป็นแกนนำในการเดินขบวน

เกี่ยวเนื่องกับประเด็นผู้เข้าร่วมการเดินขบวนครั้งนี้ที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยเป็นอย่างยิ่ง คือ ภายในแถวที่เดินขบวนกันไปตั้งแต่บริเวณสวนลุมพินี ถึงหน้าสถานทูตสหรัฐฯ และตลอดเวลาที่ยืนประท้วงอยู่หน้าสถานทูตกว่าชั่วโมงเศษ รวมถึงเมื่อเดินกลับมายังบริเวณสวนลุมพินีอีกครั้ง ผู้วิจัยไม่พบสตรีร่วมเดินในขบวนแม้แต่คนเดียว หากแต่พบสตรีมุสลิม 5-6 คนเดินอยู่ทางด้านท้าย ห่างจากขบวนพอสมควร ซึ่งผู้วิจัยได้มาทราบในภายหลังว่า สตรี ไม่ได้ถูกเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมการเดินขบวนนี้ โดยในประเด็นนี้อาจารย์ มูรีด ทิมะเสน (2544 : 23 – 28) แกนนำคนหนึ่งของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้เขียนชี้แจงไว้ในหนังสือ “มุสลิมเดินขบวนประท้วง หลักการศาสนาว่าอย่างไร” โดยนำเหตุผล 5 ประการมาสนับสนุนแนวความคิดที่ไม่ให้สตรีเข้าร่วมการเดินขบวนประท้วงเนื่องจาก

ประการแรก จากประวัติของท่านศาสนทูต เมื่อภรรยาของท่านขออนุญาตเพื่อร่วมออกรบกับท่านศาสนทูต หากแต่ท่านศาสนทูตได้ห้ามนางไว้ เนื่องจากการรบบมิใช่เป้าหมายสำหรับสตรีมุสลิม ดังนั้นจากประวัติศาสตร์บทนี้จึงนำมาเป็นข้อเปรียบเทียบถึงบทบาทของสตรีมุสลิมว่าไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงที่สตรีมุสลิมจะออกมาเดินขบวนประท้วง การเดินขบวนประท้วงเป็นหน้าที่ของบรรดาผู้ชายที่จะต้องลุกขึ้นมาประท้วงเรียกร้องความถูกต้องให้ประจักษ์

ประการที่สอง อิสลามได้กำหนดขอบเขตและบทบาทของสตรีมุสลิมไว้อย่างชัดเจนและรัดกุมยิ่ง ในเรื่องการปะปนกันระหว่างชาย หญิง ดังนั้นในการเดินขบวนประท้วงซึ่งย่อมเกิดการปะปนกันระหว่างชายหญิง จึงไม่เป็นการเหมาะสมที่สตรีจะออกมาร่วมเดินขบวน

ประการที่สาม อิสลามส่งเสริมให้สตรีมุสลิมอยู่ที่บ้านมากกว่าอยู่นอกบ้าน

ประการที่สี่ อิสลามส่งเสริมให้สตรีแต่งกายอย่างมิดชิดเรียบร้อย สามารถเปิดได้เพียงเฉพาะใบหน้าและฝ่ามือ ซึ่งหมายรวมถึงการสำรวจตน สงบเสงี่ยมของสตรีมุสลิมในระหว่างอยู่นอกบ้าน ดังนั้นสตรีมุสลิมที่ดีจึงไม่สามารถแสดงพฤติกรรมใดๆ ในระหว่างการประท้วงได้

ประการที่ห้า แนวความคิดสตรีนิยมและสิทธิสตรี ที่ส่งเสริมให้สตรีได้แสดงออกอย่างเท่าเทียมกับบุรุษ ซึ่งหมายรวมถึงการออกมาเดินขบวนประท้วงนั้น เสี่ยงต่อการนำวิธีคิด “แบบตะวันตก” ในการตัดสินปัญหา มากกว่าการใช้วิธีคิดแบบอิสลาม

จากเหตุผลทั้งห้าประการข้างต้น จึงทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า เหตุใดผู้วิจัยจึงไม่พบสตรีแม่เพียงคนเดียวมาร่วมเดินขบวนกับกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ และเป็นคำตอบว่าเพราะเหตุใดที่กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติไม่ไปร่วมเดินขบวนกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

การเดินขบวนครั้งนี้ใช้เวลาโดยรวมทั้งสิ้นประมาณไม่ถึง 3 ชั่วโมง ซึ่งการใช้เวลาที่ไม่มากนักเช่นนี้นับว่าสำคัญอย่างมากต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้ที่ออกมาเดินขบวนประท้วงเช่นนี้จากสายตาของผู้ที่ใช้เส้นทางสัญจรไปมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณถนนวิฑู ซึ่งนับเป็นถนนสายธุรกิจหลักสายหนึ่งของกรุงเทพฯ โดยขบวนเริ่มเดินออกจากสวนลุมพินีประมาณ 9.30 น. มีแกนนำกลุ่มหลายคนเดินนำพร้อมการเปล่งถ้อยคำสรรเสริญความยิ่งใหญ่ของพระเจ้าว่า “อัลลอฮ์ อักบอร์” และ “มุสลิมเป็นพี่น้องกัน เปรียบเสมือนเรือร่างเดียวกัน หากส่วนหนึ่งส่วนใดเจ็บปวด อีกส่วนหนึ่งย่อมเจ็บปวดด้วย” อย่างพร้อมเพรียงตลอดการเดินทางมุ่งหน้าสู่หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย

ตลอดการเดินทางขบวนกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่คอยอำนวยความสะดวกทางด้านจราจรตลอดเส้นทาง การเดินขบวน นับว่าเป็นข้อเด่นของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติที่ได้มีการเตรียมการล่วงหน้าด้วยการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่มซึ่งรับราชการทหารช่วยติดต่อประสานงานและแจ้งกำหนดการณ์แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงทำให้การเดินขบวนในวันนั้นเป็นไปได้อย่างมีระเบียบและรบกวนผู้ใช้ถนนแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เมื่อขบวนเดินทางมาถึงหน้าสถานทูต แกนนำกลุ่ม ซึ่งได้แก่ อาจารย์มูรีด ทิมะเสน อาจารย์ริฎอ อะหมัดซะมะดี อาจารย์สุวิทย์ ศาสนพิจิตรและนักวิชาการจำนวนหนึ่งได้ปราศรัยแสดงจุดยืนสรุปใจความสำคัญได้ว่า ไม่เห็นด้วยและไม่พอใจต่อสงครามอัฟกานิสถาน รวมทั้งประณามสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรที่กระทำความรุนแรงต่อพี่น้องมุสลิมชาวอัฟกัน ก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ประชาชนผู้ซึ่งอยู่ในประเทศที่จนและแร้นแค้นที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ทั้งยังเป็นประเทศที่ตลอดระยะเวลาที่สี่ทศวรรษที่ไม่เคยว่างเว้นจากสงครามและความรุนแรง ดังนั้นการแก้ปัญหาการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ด้วยสงครามจึงดูเหมือนเป็นการ “แก้แค้น” มากกว่าการแก้ปัญหา

¹ ประโยคภาษาอาหรับ แปลว่า “พระเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่” เป็นคำสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮาฯ) ของมุสลิมทั่วโลก และมุสลิมจะกล่าวประโยคนี้นั้นหลายครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาละหมาด เพื่อสรรเสริญและรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า

² เป็นวันนะของทางศาสนาอัมหมัด (ศ็อลฯ)

พร้อมกันนี้แกนนำกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้ยื่นแถลงการณ์ ประณามสหรัฐอเมริกาผู้นำการโจมตีประเทศอัฟกานิสถาน โดยมีผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การทูตของสถานทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย เป็นผู้ออกมารับแถลงการณ์

การเดินทางบนเครื่องบินใช้เวลาประมาณ 11.30 น. เมื่อเจ้าหน้าที่การทูตของสถานทูตสหรัฐฯ ได้ออกมารับคำแถลงการณ์ประณามการทำสงครามของสหรัฐฯ และพันธมิตร จากนั้นแกนนำกลุ่มได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนหลายแขนงจากสำนักข่าวทั่วโลกที่มาทำข่าว ซึ่งกลุ่มได้แจกคำแถลงการณ์ประณามนี้แก่สื่อมวลชนด้วย

กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้กลับมารวมตัวกันที่บริเวณสวนลุมพินีและรับประทานอาหารร่วมกัน จากนั้นจึงได้เดินทางกลับมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยโดยรถบัสที่จัดเตรียมไว้เมื่อถึงมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้ละหมาดกลางวัน (ดูฮริ) ร่วมกัน และหลังจากการละหมาดได้มีการแสดงถึงการดำเนินงานในการเดินทางบนประท้วงครั้งนี้ ซึ่งสามารถเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยและปลอดภัย

จากนั้นเลขานุการกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้ชี้แจงถึงรายจ่ายในการเดินทางบนครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยใช้จ่ายด้านยานพาหนะ อาหารกลางวันและค่าจัดทำเอกสาร ซึ่งรวมเป็นเงินประมาณหนึ่งหมื่นบาทเศษ กลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมสมทบทุนในการดำเนินงานด้วยการปฐพีรับบริจาคอย่างง่าย ๆ ซึ่งในครั้งนั้นที่รวบรวมเงินบริจาคได้จำนวนหนึ่ง โดยส่วนหนึ่งนำไปจ่ายตามค่าใช้จ่ายที่ได้แจ้งมาและเงินที่เหลืออีกส่วนหนึ่งที่ประชุมมติให้นำเข้าเก็บเป็นกองทุนในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไปของกลุ่ม

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กับคณะผู้ดำเนินงานที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานจัดดำเนินการเดินทางบน เพื่อถามความเห็นของความสำเร็จในการเดินทางบนครั้งนี้ได้รับคำตอบว่า “การที่กลุ่มสามารถรวมผู้คนจำนวนหนึ่งและเดินทางไปยังหน้าสถานทูตสหรัฐฯ ประกาศว่าเราไม่พอใจและขอประณามการกระทำสงครามครั้งนี้ของสหรัฐฯ โดยสามารถเดินทางบนได้อย่างสงบเรียบร้อย ไม่มีความรุนแรงใดๆ เกิดขึ้น และสามารถกลับมาอย่างปลอดภัย ผมถือว่าเราประสบความสำเร็จมากเลยทีเดียว” (อาลี อารีฟ, สัมภาษณ์)

ส่วนสุวิทย์ ศาสนพิจิตร (สัมภาษณ์) หนึ่งในแกนนำของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เลือกใช้วิธีการการเดินทางบนและความสำเร็จของกลุ่มในการเดินทางบนประท้วงครั้งนี้ว่า

“ในการประท้วง ผมมองว่าวิธีการของสมัยนี้สามารถทำอะไรก็ได้ให้เสียงดัง มันสเตอร์ไอโอได้ด้วยวิธีการผ่านสื่อ เพราะถ้าเราทำอะไรก็ตามที่น่าสนใจ แล้ว CNN มาดูเราหรือสำนักข่าวมาสนใจ ตรงนั้นมันมีโอกาสขยายผล ผมคนเดียวไปยืนหน้าสถานทูตค่าอเมริกกันให้ตายเขาก็ไม่ทำข่าวผม ถ้ามีมุสลิม 1500-2000 คนเดินทางไปหน้าสถานทูตสหรัฐฯ แล้วอ่านคำประณาม จึงจะมีคนมาฟัง ขนาดว่าผู้ช่วยทูตฝ่ายการเมืองยังต้องออกมาขึ้นฟัง การสร้างกระแสอะไรก็ตามให้มันเกิดผลกระทบเยอะๆ ผมว่าต้องตีวีวกระทบคราด

หลักการง่ายๆคือร้องดังๆ ร้องที่น่าสนใจและน่าฟัง นักข่าวรอยเตอร์มาสัมภาษณ์ผมเยอะมาก ผมบอกว่าการประท้วงเป็นมิชชั่น คือเป็นพันธกิจมันจบตรงนี้ มันจบตรงที่ผมมาประณามสหรัฐฯ และบอกว่สหรัฐฯ คัดสินใจผิดที่กระทำอย่างนี้ มุสลิมไม่เห็นด้วย ผมไม่ได้บอกว่ามุสลิมจะเอาชนะด้วยการก่อความรุนแรง . . . ดังนั้นมิชชั่นของเราจบเมื่อตอนเดินกลับบ้าน ฉะนั้นการประเมินผลหลังจากนั้นจะบอกว่าเราแพ้หรือชนะ ผมอยากให้ประเมินจากสิ่งที่เป็นเป้าหมายแรกว่า เราจะไปทำอะไร ถ้าเราอยากไปพูดดังๆ ให้คนทั้งโลกได้ยิน เราอยากแสดงออกทั้งต่อสังคมมุสลิมของเราและต่อสังคมโลกรวมทั้งรัฐบาลไทยด้วย การออกไปทำแบบนี้มันเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นว่ามุสลิมไทยจะบอกรัฐบาลไทย ซึ่งเราใช้สิทธิ์ความเป็นคนไทยไปกาเลือกตั้งให้คุณ ให้คุณรู้ว่าเราคิดยังไง คุณต้องใช้ดุลยพินิจ หรืออคติการณ์จริงๆ มันเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า ผมไม่รู้ คุณจะต้องพินิจพิเคราะห์ว่าเราเป็นมุสลิม คนส่วนหนึ่งของประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของคนไทย เห็นอย่างนี้คุณในฐานะรัฐบาลจะเจรจาอะไรกับสหรัฐฯ คุณก็ต้องฟังเราบ้าง” (สุวิทย์ ศาสนพิจิตร, สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุป กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนเพียงองค์กรเดียวที่ไม่ได้ร่วมในเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ร่วมเคลื่อนไหวทางสังคมโดยมีสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรแกนนำ และเป็นองค์กรเดียวที่จัดกิจกรรมการเดินทางขบวนประท้วงสถานทูตสหรัฐฯ อเมริกา ประจำประเทศไทย และแม้ว่ากลุ่มมุสลิมเพื่อสันติจะเป็นกลุ่มที่เพิ่งรวมตัวกันภายหลังจากที่สหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานเพียงไม่กี่วัน แต่กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติก็สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตนเองได้อย่างมีเอกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงก่อนเกิดสงครามแม้จะไม่ได้มีการรวมตัวในนามของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ แต่ได้มีการรวมตัวเพื่อร่วมรับฟังการวิเคราะห์สถานการณ์ ข่าวสาร ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรมและเกี่ยวกับอุซามะห์ บินลาเดน ดังนั้นจึงทำให้เมื่อแม้จะเพิ่งเป็นการรวมตัวกันในนาม กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น แต่กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ มีอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มที่แตกต่างไปจากองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรอื่นๆ ทั้งในด้านยุทธศาสตร์และวิธีการในการเคลื่อนไหวทางสังคม นอกจากการเดินทางขบวนประท้วงแล้ว การตีความทางศาสนายังมีลักษณะ “เคร่งครัด” ตามคัมภีร์ของศาสนาอิสลามอีกด้วย

อย่างไรก็ตามกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติจะไม่ได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมกับอีก 5 องค์กรหลักที่เป็นจัดการเคลื่อนไหวทางสังคม แต่กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติก็ยังเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวอีกกลุ่มที่ใช้พื้นที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยใช้เป็นที่รวมตัวก่อนการเดินทางไปประท้วงและเป็นที่ประชุมสรุปผลงาน ร่วมละหมาดและบริจาคหลังจากเสร็จภารกิจการเดินทางขบวนประท้วงแล้ว

วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

ในการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ ผู้วิจัยเลือกศึกษา การเดินขบวนประท้วง ณ หน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย และการยื่นแถลงการณ์ประท้วง ของกลุ่มมุสลิม โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนี้

การเกิดขึ้นและการรวมตัวของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ กล่าวได้ว่า เกิดจากการที่กองทัพสหรัฐฯ โจมตีอัฟกานิสถาน โดยไม่ได้รับความชอบธรรมจากประชาคม ดังนั้นกลุ่มฯ จึงรู้สึกได้ว่า ชาวมุสลิมกำลังได้รับความอยุติธรรม และความเดือดร้อนจากสงคราม ดังนั้นกลุ่มฯ จึงจำเป็นต้องกระทำการบางสิ่งบางอย่างเพื่อ “ต่อสู้” กับความอยุติธรรมนั้น โดยการเดินขบวนประท้วงถูกอธิบายว่าเป็น “การต่อสู้ในหนทางของอิสลาม” (การญิฮาด) ประการหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขยายขอบเขตของคำว่า “ญิฮาด” คือ การต่อสู้ในหนทางของอิสลามให้กว้างขวางไปกว่าการใช้กำลังหรือการทำสงครามเท่านั้น แต่การญิฮาดสามารถกระทำได้โดยการต่อสู้ด้วยวาจา และด้วยใจ ด้วยการขอพร (การขอดุอาอ์) จากพระเจ้า อีกด้วย

สิ่งที่น่าสนใจของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติในการจัดการเดินขบวนประท้วงคือ การใช้หลักการศาสนาในการพยายามอธิบายวางแผนทางและวิธีการในการเดินขบวน โดยประเด็นสำคัญอยู่ที่การไม่สนับสนุนให้สตรีหรือการร่วมเดินขบวนประท้วงด้วย ซึ่งการตีความเช่นนี้ต่างจากการตีความขององค์กรชาวไทยมุสลิมและนักวิชาการศาสนาจากองค์กรอื่นๆ พอสมควร จึงทำให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่สะท้อนออกมาจากการเดินขบวนประท้วงแง่มุมหนึ่ง ว่า “สตรีมุสลิมไม่ควรอยู่ในขบวนการเดินขบวนประท้วง”

จากการศึกษาและวิเคราะห์ขององค์กรชาวไทยมุสลิมที่ดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน 2544-2545 พบว่ามีหลากหลายประเด็นการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งก่อนการเริ่มต้นการวิเคราะห์ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ผู้วิจัยขอแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิด “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” กับแนวคิด “การเคลื่อนไหวทางสังคม” ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อไป

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม กับ การเคลื่อนไหวทางสังคม

เนื่องจากแนวคิดหลักของการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) คือ การศึกษาว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดพฤติกรรมรวมหมู่ (collective behavior) หรืออัตลักษณ์รวมหมู่ (collective identity) ของคนจำนวนหนึ่ง ผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อเรียกร้อง ต่อต้าน ประท้วงหรือแม้กระทั่งสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง เช่น Jean Cohen (1985), ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2540) อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2545) ซึ่งกล่าวถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมในฐานะเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

โดยลักษณะประการสำคัญประการหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การร่วมกันทำงานเป็น เครือข่าย (network) ระหว่างองค์กรต่างๆ ซึ่งอาจมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือการร่วมกันให้ความหมาย (share meaning) หรือมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งการถกทอกันเป็นเครือข่ายขององค์กรต่างๆ เกิดเนื่องมาจากการมีเป้าหมาย ข้อเรียกร้องหรือความเดือดร้อนร่วมกัน และเพื่อให้การบรรลุถึงเป้าหมาย หรือการแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่มีขึ้น ให้พลังในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม และให้อีกฝ่ายหนึ่งได้เห็นและได้รับรู้ถึงเป้าหมาย ข้อเรียกร้องหรือความเดือดร้อนขององค์กรที่ประสออยู่ดั่งนั้นองค์กรต่างๆ จึงรวมตัวกันถกทอกันขึ้นเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอันจะเป็นการเพิ่มพลังในการบรรลุถึงเป้าหมายของขบวนการทางสังคม

สำหรับขบวนการทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ที่รณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน ผู้วิจัยเลือกศึกษาองค์กรชาวไทยมุสลิม จำนวน 6 องค์กร ซึ่งประกอบด้วยองค์กรที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ซึ่งถือเป็นองค์กรชาวไทยมุสลิมในภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมอีกจำนวน 4 องค์กร พบว่า

องค์กรชาวไทยมุสลิมที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 จำนวน 2 องค์กรและองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม จำนวน 4 องค์กร มีความสัมพันธ์กัน โดยหากถือว่า การมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และข้อเรียกร้องร่วมกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นเครือข่าย และเป็นขบวนการทางสังคม โดยกล่าวได้ว่าทุกองค์กรต่างมีเป้าหมายสูงสุดเหมือนกันคือ *เรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว ให้เกิดสันติภาพโดยการแสวงหาทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง*

แต่หากพิจารณาจากแง่มุมการเข้าร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ วางเป้าหมายการกำหนดยุทธวิธี และรูปแบบการทำงาน ผ่านการเข้าร่วมประชุม วางแผนและประเมินผล ก็อาจกล่าวได้ว่า องค์กรชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา ได้เข้าร่วมการกำหนดยุทธศาสตร์ วางเป้าหมาย การกำหนดยุทธวิธีและรูปแบบการทำงานร่วมกัน โดยมีเฉพาะกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติเท่านั้นที่ได้เข้าร่วม โดยกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติได้เข้าร่วมในช่วงระยะแรก แต่เมื่อพบว่ามีความคิดบางประการที่ไม่ตรงกัน กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติจึงไม่ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งต่อมา กรณีที่เห็นอย่างชัดเจนที่สุดคือ การที่กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติจัดการเดินขบวนประท้วงในขณะที่ยังมีองค์กรอื่นๆ ไม่ต้องการให้จัดการเดินขบวนประท้วงในช่วงระยะเวลานั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติประการหนึ่งของสังคมคือ การมีความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย แม้กระทั่งในประเด็นที่เรียกร้องร่วมกัน หรือแม้กระทั่งภายในกลุ่มผู้นับถือศาสนาเดียวกันหรือมีวัฒนธรรมเดียวกัน

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากแง่มุมของประเด็นข้อเรียกร้องที่มีร่วมกันคือ การเรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว และยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นไปในลักษณะสันติวิธี และใช้วัฒนธรรมอิสลามเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมาย ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวฯ จึงพอสรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวไทยมุสลิม 6 องค์กร ถือเป็น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

วิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ศึกษากรณีองค์กรต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน 2544-2545

1. การเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม เกิดจากการรวมตัวกันขององค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกันในการรณรงค์ต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน โดยมีกระบวนการสร้างโครงกรอบหลักในการชี้เหตุแห่งปัญหา (diagnosis frame) ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายถึง สงครามว่าเป็นปัญหา เนื่องจากเป็นสงครามที่ไม่ชอบธรรมและสร้างความเดือดร้อนแก่ชาวอัฟกันซึ่งถือเป็นพี่น้องมุสลิม การนำแนวคิด “ความเป็นพี่น้องกันในอิสลาม” มาเป็นฐานทำให้การทำสงครามสหรัฐอเมริกา จึงทำให้ชาวไทยมุสลิมตกเป็นเหยื่อของสงครามพร้อมๆ กับชาวอัฟกันด้วย ซึ่งนอกจากจะเชื่อมโยงความเป็นพี่น้องมุสลิมระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวอัฟกันแล้ว ยังเป็นการเชื่อมโยงความเป็นพี่น้องระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิมต่างๆ ให้มาเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

2. เป้าหมายสูงสุดและข้อเรียกร้องหลัก

จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ผ่านองค์กรชาวไทยมุสลิมทั้ง 6 องค์กร พบว่า เป้าหมายสูงสุดและข้อเรียกร้องหลักของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้คือ ต่อต้าน ประท้วงสงครามอัฟกานิสถาน โดยเรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว ให้ใช้สันติวิธีหรือทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และให้เกิดสันติสุข สันติภาพในโลก

จุฬาราชมนตรี ในฐานะผู้นำทางศาสนาสูงสุดของประชาชนชาวไทยมุสลิม ได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าจุดประสงค์หลัก และเป้าหมายหลักของชาวไทยมุสลิมคือ การให้เกิดสันติสุข สันติภาพ ดังในรายงานข่าว

“ท่านจุฬาราชมนตรีได้ ขอพรให้พระเจ้าทรงคุ้มครองประชาชนชาวอัฟกันผู้กำลังได้รับความเดือดร้อน และได้ขอพรให้ เกิดสันติสุข ต่อประชาชนชาวอัฟกัน และสันติภาพในประชาคมโลก ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม 2544)

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ได้เน้นย้ำถึงจุดยืน หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์กรว่า ต้องการให้สงครามยุติโดยเร็วและให้เกิดสันติภาพบนโลก ผ่านแถลงการณ์ ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งเรียกร้องให้หาทางเลือกในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่ความรุนแรง

“คณะกรรมการฯ ไม่เห็นกับการที่สหรัฐฯ จะประกาศสงครามกับประเทศใดประเทศหนึ่ง”

(ที่มา : แถลงการณ์คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เรื่อง มุสลิมไทยกับการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา, 2 ตุลาคม 2544)

“คณะกรรมการฯ ไม่เห็นด้วยกับการที่สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร จะทำสงครามด้วยปฏิบัติการ โจมตีอัฟกานิสถาน...คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จึงขอคัดค้านและไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาดังกล่าว กับขอเรียกร้องให้พิจารณายุติปฏิบัติการครั้งนี้และแสวงหาทางเลือกที่สามที่สามารถนำไปสู่สันติภาพที่ถาวรได้”

(ที่มา : แถลงการณ์คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เรื่อง ท่ามิมของชาวไทยมุสลิมต่อปฏิบัติการ โจมตีอัฟกานิสถาน, 8 ตุลาคม 2544)

คณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดการละหมาดฮายัตเพื่อขอพรต่อพระเจ้าให้สงครามยุติโดยเร็ว และให้เกิดสันติสุขแก่ชาวอัฟกันและประชาชนทั่วโลก

สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่าย ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่เรียกร้องต่อต้าน ประท้วง รวมถึงประณามการทำสงครามอัฟกานิสถานด้วย

“องค์กรร่วมภาคประชาชนมุสลิม ขอร่วมประณามการก่ออาชญากรรมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการ โจมตีอัฟกานิสถาน เช่น เกี่ยวกับการประณามการก่อการร้าย อาการเวสต์ เทรด เซ็นเตอร์”

(ที่มา : แถลงการณ์ประณามสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการทำลายล้างประชาคมมุสลิม, 8 ตุลาคม 2544)

“องค์กรของเรา ขอประท้วงและคัดค้าน โดยสิ้นเชิง ต่อการปฏิบัติการ โจมตีอัฟกานิสถาน ในครั้งนี้ เพราะเป็นปฏิบัติการที่นำไปสู่การทำลายชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็ก ผู้หญิง คนชรา ผู้พิการและคนที่ไม่ทางต่อสู้ เป็นการกระทำที่น่าอดสู ปราศจากเหตุผล ไร้มนุษยธรรม”

(ที่มา : แถลงการณ์กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมในประเทศไทย, 14 ตุลาคม 2544)

“เราขอประณามการ โจมตีด้วยอาวุธอย่างรุนแรงของสหรัฐฯ และพันธมิตร ตลอดเวลา 14 วัน ที่ทำให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องได้เสียชีวิตและบาดเจ็บ กลายเป็นผู้อพยพ ลี้ภัย

ตามชายแดนประเทศต่างๆ เป็นจำนวนนับล้านคน เขาเหล่านั้นต้องมีชีวิตที่ทุกข์ยากลำบาก
ขาดที่พัก ขาดน้ำ และยารักษาโรค”

(ที่มา : แถลงการณ์ประณามอเมริกาถล่มชาวอัฟกานิสถานและต่อต้านสินค้าอเมริกา-พันธ
มิตร, 20 ตุลาคม 2544)

สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย จากการดำเนินการด้านสื่อสารมวลชน หัวข้อข่าวและชื่อ
เอกสารและหนังสือ ก็สามารถบ่งบอกได้ถึงจุดยืนและเป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้
โดยชื่อวารสารของสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยที่ได้รับการตอบรับจากสังคมชาวไทยมุสลิม
เป็นจำนวนมากคือ วารสาร “ใต้สำนักข่าวตะวันตก” และจากคอลัมน์ “ปฏิกริยาโลกมุสลิม” ใน
หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งเนื้อหาได้รายงานเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง และการทำกิจกรรมของ
สมาคมฯ และขององค์กรอื่นๆ ที่เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกายุติสงครามโดยเร็ว เช่น หัวข้อข่าว

“มุสลิมจะทําอย่างไรถ้าสหรัฐฯ โจมตีอัฟกานิสถาน คำตอบจากนักปราชญ์อิสลาม”

“มุสลิมไทยเลือกที่จะเคลื่อนไหวโดยสันติ”

“จิ้งหะกั่วการเคลื่อนไหวมุสลิมกับสถานการณ์สงครามยึดเยื้อ”

มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เช่น
การบรรยายและอภิปราย และการให้องค์กรชาวไทยมุสลิมต่างๆ เข้าใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม
มูลนิธิฯ ยังเป็นหนึ่งในองค์กรเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม ที่มีสภาองค์กรอิสลาม
แห่งประเทศไทยเป็นแกนนำ ร่วมออกแถลงการณ์ประท้วงและประณามสงครามอัฟกานิสถาน โดย
มีเป้าหมายหลักเพื่อให้สงครามยุติโดยเร็วเช่นกัน

กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เป็นองค์กรเดียวที่ใช้ยุทธวิธีการเดินขบวนประท้วงหน้าสถานทูต
สหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย และพร้อมกันนั้นได้ยื่นหนังสือ “แถลงการณ์ประณามสหรัฐ
อเมริกาผู้่นำการ โจมตีประเทศอัฟกานิสถาน” เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2544 โดยได้ร่วมกันขอพรให้เกิด
สันติสุข และให้สงครามยุติโดยเร็ว

กล่าวได้ว่า เป้าหมายหรือข้อเรียกร้องสูงสุดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาว
ไทยมุสลิม ซึ่งคือ การต่อต้าน ประท้วงสงครามอัฟกานิสถาน โดยเรียกร้องให้ยุติสงครามโดยเร็ว
ให้ใช้สันติวิธีหรือทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และให้เกิดสันติสุข สันติภาพใน
โลกนั้น หากพิจารณาจากพื้นฐานของวัฒนธรรมอิสลาม ก็จะพบว่า หลักการอิสลามได้เน้นย้ำถึง
ประเด็นเรื่อง สันติภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังคัมภีร์อัล-กุรอาน ความว่า

“ “ความสันติ!” พระดำรัสหนึ่งจากพระเจ้าผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัล-กุรอาน 36 : 58)

2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม พบว่า ยุทธวิธีการในการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวไทยมุสลิมทุกองค์กรตั้งอยู่บนฐานของ สันติวิธี และไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งยังเป็นยุทธวิธีตามชองการทางเมืองปกติ (convention) โดยมีวัฒนธรรมอิสลามเป็นพื้นฐานสำคัญ

แถลงการณ์

การออกแถลงการณ์ เป็นยุทธวิธีที่องค์กรชาวไทยมุสลิมเลือกใช้มากที่สุด กล่าวคือ มีองค์กรชาวไทยมุสลิมจำนวน 3 องค์กรที่เลือกใช้ยุทธวิธีนี้ได้แก่ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่าย และกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

ข้อพิงังสังเกตความแตกต่างของแถลงการณ์ของ 3 องค์กรนี้ คือ แถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 จะใช้เพียง “ไม่เห็นด้วย และคัดค้าน” สงครามอัฟกานิสถาน ในขณะที่แถลงการณ์ของสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยและองค์กรเครือข่าย และกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ ทั้ง 2 องค์กร ใช้ถ้อยคำตั้งแต่ “ไม่เห็นด้วย คัดค้านและประณาม” สงครามครั้งนี้ ประเด็นนี้จึงทำให้เห็นถึง ข้อจำกัด ของความเป็นองค์กรในภาครัฐของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และสะท้อนถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชนชาวไทยในบริบทสถานการณ์ช่วงนั้นได้เป็นอย่างดี

สำหรับแถลงการณ์ในฐานะของ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ยีน ชาร์ป (1982 : 156) ถือเป็น การประท้วงชนิดหนึ่ง โดยจัดอยู่ในประเภท คำประกาศอย่างเป็นทางการ ซึ่ง ชาร์ป ได้ให้ความหมายไว้ว่า แถลงการณ์ขององค์กรหรือสถาบัน ได้แก่ คำแถลงอย่างเป็นทางการที่ออกมาจากองค์กรและสถาบันทางสังคมต่างๆ อย่างเช่น สหภาพแรงงาน สมาคมนักวิชาการ พรรคการเมือง หรือกลุ่มศาสนา เพื่อคัดค้านหรือเพื่อสนับสนุนนโยบาย การกระทำ หรือระบอบใดระบอบหนึ่ง

สำหรับวัฒนธรรมอิสลาม ที่เป็นฐานของการออกแถลงการณ์ ขององค์กรชาวไทยมุสลิม คือ หลักการที่ว่าด้วย การใช้ความจริง (สัจจะ) ต่อสู้กับความอยุติธรรม โดยอบู ซาอิด ได้รายงานว่า ท่านศาสดาเคยกล่าวไว้ว่า

**“การต่อสู้ที่ประเสริฐที่สุดนั่นคือ เมื่อคนพูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครองที่เป็น
ทรราชย์”** (Rodson 1975 : 287 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 159)

โดยชัยวัฒน์ (2527 : 159) ได้ขยายความไว้ว่า ดั้งนั้นมุสลิมเมื่อเผชิญกับทรราชย์และการกดขี่ คนมุสลิมควรจะต้องต่อสู้ หากมิใช่ด้วยวิธีการสงครามของสัตว์เดือ่น แต่ด้วยวิธีการของมนุษย์ โดยการใช้ความจริงเผชิญหน้ากับการกดขี่อย่างกล้าหาญ

การให้สัมภาษณ์และการชี้แนะแนวทางแก่หน่วยงานราชการ ถึงจุดยืนและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยให้หลีกเลี่ยงการทำสงครามและการเข้าไปข้องเกี่ยวกับสงคราม ให้ดำเนินการเคลื่อนไหว และกล่าวเตือนถึงประชาชนชาวไทยมุสลิมในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยให้คำนึงถึงหลักการศาสนาอิสลามและให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ หลีกเลี่ยงความขัดแย้งกันอาจจะเกิดขึ้นกับคนในชาติ และที่สำคัญที่สุดคือ ให้อยู่ดีตามแนวทางของจุฬาราชมนตรีในฐานะผู้นำทางศาสนาสูงสุดของชาวไทยมุสลิม และให้ดำเนินการทุกอย่างบนแนวทางของอิสลามและสันติวิธี นับเป็นการแสดงถึงจุดยืนในการเลือกใช้ *สันติวิธี* ในการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งในฐานะผู้นำ จุฬาราชมนตรีได้แสดงให้เห็นถึงแนวทาง สันติวิธี ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและยุทธศาสตร์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยการเดินทางเข้าพบสมเด็จพระสังฆราชพร้อมด้วยพระคาถินัล มีชัย กิจบุญชู ซึ่งทั้ง 3 ท่านถือเป็นผู้นำทางศาสนาที่สำคัญของศาสนิกชาวไทย โดยได้ร่วมกันแถลงสุนทรพจน์เพื่อให้เกิดสันติภาพ สันติสุขให้เกิดขึ้นในหมู่ชนชาวไทยและชาวโลก

การละหมาดฮายัตและการขอคูอาฮ์ (การขอพร)

การละหมาดฮายัต ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชาวไทยมุสลิมมักกระทำ เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ต่างๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือได้รับการกดขี่ อยุติธรรม เพื่อเป็นการขอพรต่อพระเจ้าพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮาน่า) ให้ทรงเมตตาช่วยเหลือและช่วยบรรเทา ปัดเป่าปัญหา รวมถึงมอบสติปัญญาและกำลังในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากในคัมภีร์อัล-กุรอานได้ระบุไว้ถึงการขอพรและขอความช่วยเหลือจากพระเจ้า ความว่า

**“และจงขอความช่วยเหลือด้วยการอดทนและการละหมาด
และแท้จริง นี่ (เป็นภาระ) ที่หนักมาก เว้นแต่ผู้ถ่อมตน”**

(อัล-กุรอาน 2 : 45)

การจัดละหมาดฮายัตแสดงให้เห็นถึง ความร่วมมือ (co-operative) ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ โดยขบวนการได้รับความช่วยเหลือในการเตรียมงานด้านสถานที่จากหน่วยทักษิณพัฒนา ในการจัดละหมาดเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม และได้รับความอนุเคราะห์จากกีฬาแห่งประเทศไทย ในการจัดละหมาดเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม

นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึง ความร่วมมือในภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิมได้ช่วยกันในการประชาสัมพันธ์และติดต่อประสานงานเพื่อระดมชาวไทยมุสลิมให้มาร่วมละหมาด และยังได้ช่วยเหลือในด้านสถานที่และเงินทุนในการจัดละหมาด เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ รวมถึงค่าประชาสัมพันธ์

การเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของบริจาค

แม้ว่าการเดินทางไปบริจาคเงินและสิ่งของที่ชายแดนอัฟกานิสถาน ด้านประเทศปากีสถาน จะเป็นการเดินทางของตัวแทนจากคณะกรรมการอิสลาม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และตัวแทนของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่หากพิจารณากระบวนการเตรียมการ และการรวบรวมเงินบริจาคได้แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกันระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิม ภายใน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม กล่าวคือ ในการเตรียมการเดินทางของคณะเดินทางได้รับความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานด้านการเดินทางและการอำนวยความสะดวก ด้านต่างๆ จาก คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยได้เข้าพบจุฬาราชมนตรีในฐานะผู้นำทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในถือเป็นผู้นำ ในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ด้วย เพื่อขอรับฟังคำชี้แนะและหนังสือรับรองความเป็นตัวแทน ของชาวไทยมุสลิมในการเดินทาง

นอกจากนี้องค์กรต่างๆ ที่ได้รับเงินบริจาค ได้นำเงินบริจาคฝากให้คณะเดินทางนำไปมอบ แก่ชาวอัฟกัน ซึ่งถือเป็นความร่วมมือที่ชัดเจนภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทย มุสลิม ซึ่งให้เห็นถึงการเกื้อกูล ช่วยเหลือกันในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม ด้วยการติดต่อ ประสานงาน การอำนวยความสะดวกและการรับรององค์กรในการเดินทาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบรรลุถึงเป้าหมาย

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้มีเป้าหมายสูงสุดคือ การเรียกร้องสันติภาพ และการให้ยุติสงครามโดยเร็ว โดยทุกองค์กรในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่างร่วมกันเรียกร้องผ่านกิจกรรมต่างๆ หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อแสดงจุดยืนว่า ต้องการให้ยุติสงครามโดยเร็วและให้พยายามแสวงหาทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหา

ทั้งนี้หากพิจารณาจากระดับของเป้าหมาย โดยแบ่งระดับของเป้าหมาย เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ

เป้าหมายสูงสุด กล่าวได้ว่า เป้าหมายสูงสุดของการต่อสู้เรียกร้องในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ซึ่งคือการเรียกร้องให้สงครามยุติโดยเร็ว นั่น เมื่อพิจารณาจากความจริงที่ปรากฏ เมื่อสงครามยังมีได้ยุติลง ก็มีอาจกล่าวได้ว่าขบวนการฯ ไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

เป้าหมายรอง ซึ่งหากพิจารณาว่าเป้าหมายรองคือ การสร้างความตระหนักและการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ให้การศึกษาแก่ชาวไทยมุสลิม และได้แสดงจุดยืนของความไม่เห็นด้วยและการคัดค้านต่อต้านสงคราม ก็อาจกล่าวได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมสามารถบรรลุถึงเป้าหมายนั้นอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากชาวไทยมุสลิมและสังคมไทย ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเห็นถึงจุดยืนของชาวไทยมุสลิมในการต่อสู้ คัดค้านการทำสงครามของสหรัฐฯ ต่ออัฟกานิสถาน ด้วยภาษาแห่งสันติ และการพยายามทำความเข้าใจกับประชาชนชาวไทยให้ได้ รับทราบความคิดเห็น ความรู้สึกของชาวไทยมุสลิมเมื่อมีมุสลิมจากอีกมุมโลกหนึ่งได้รับความอยุติธรรม ดังนั้นจึงเป็นสื่อช่วยสร้างให้เกิดพันธมิตรแห่งความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจกันในหมู่ชาวไทยผู้รักสันติภาพ อันจะก่อให้เกิดสังคมไทยที่เพิ่มพูนความเข้าใจแก่กัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุป : ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

แม้ว่าข้อเรียกร้องให้สงครามยุติลงโดยเร็วจะไม่ได้รับการรับฟังจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลสหรัฐฯ ยังคงโจมตีอัฟกานิสถานอย่างต่อเนื่อง และแม้ว่าอัฟกานิสถาน ได้มีรัฐบาลชั่วคราวของตนเองแล้วแต่สหรัฐฯ ก็ยังคงวางกองกำลังทหารไว้ในอัฟกานิสถาน ซึ่งสร้างความอึดอัดแก่ประชาชนผู้รักสันติ และเป็นห่วงเป็นใยในความเดือดร้อน เจ็บปวดของเพื่อนมนุษย์

ชาวไทยมุสลิม ถือเป็นอีกกลุ่มชนหนึ่งซึ่งได้แสดงออกถึงความห่วงใย ความอาทรต่อชาวอัฟกัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของความเป็นพี่น้องในอิสลาม หรือแม้กระทั่งในความเป็นมนุษย์ร่วมกัน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประการหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นถึง ความตระหนักร่วมกันของหมู่ชนชาวไทยมุสลิมที่ต้องการเห็นสันติภาพมากกว่าสงคราม ต้องการเห็นรอยยิ้มมากกว่าน้ำตา และไม่ต้องการให้ใครใช้สงครามหรือความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาที่มีระหว่างกัน

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ถูกจัดวางไว้ในพื้นที่ภาคสังคม มิใช่ในพื้นที่แห่งรัฐ ดังนั้นท่วงทำนองแห่งการประกาศเจตนารมณ์ จุดยืนและความคิดเห็นอาจตรงไปตรงมา และในบางครั้งอาจสร้างความอึดอัดแก่ผู้นำ และผู้บริหารในบ้านเมือง แต่ทั้งนี้ด้วยกระบวนการแห่งการช่วยทำความเข้าใจ จึงทำให้สังคมไทยโดยรัฐพร้อมที่จะรับฟัง และภาคสังคมก็พร้อมที่จะพูดความจริงให้รัฐได้รับรู้ด้วยความเต็มใจและยินดี กระบวนการเหล่านี้ นับเป็นจุดแข็งของสังคมไทย อย่างน้อยก็ในช่วงเวลาแห่งวิกฤตการณ์สงครามอัฟกานิสถาน

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะเห็นภาพของความเข้าใจกันระหว่างคนในชาติ ระหว่างคู่ขัดแย้งในกรณีต่างๆ ทั่วโลก โดยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการในการแสดงออก การแก้ไขปัญหา และการใช้สติปัญญาในการอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมชาติอย่างสงบสันติ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงหวังว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ อย่างน้อยคงช่วยฉายแสงแห่งสันติภาพลงบนผืนพิภพ ให้ชาวไทยและชาวโลกเห็นว่า การอยู่อย่างสันตินั้นสามารถทำได้บนโลกใบนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย